

POLIROM
Top 10+

F. SCOTT FITZGERALD

Dragostea
ultimului magnat

F. SCOTT
FITZGERALD

Dragostea
ultimului magnat

Traducere din limba engleză
de Ciprian Șiulea

Prefață și note de Matthew J. Bruccoli

POLIROM
2015

F. Scott Fitzgerald, *The Love of the Last Tycoon*

Copyright © 1994 by Eleanor Lanahan, Matthew J. Bruccoli and Samuel J. Lanahan as Trustees under Agreement dated July 3, 1975 created by Frances Scott Fitzgerald Smith

All rights reserved

© 2010, 2015 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5480-2

ISBN PDF: 978-973-46-5481-9

ISBN print: 978-973-46-5366-9

Coperta: Carmen Parii

Foto copertă: © everett225/Depositphotos.com

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

FRANCIS SCOTT KEY FITZGERALD (1896-1940) s-a bucurat încă de la începutul carierei sale de o imensă popularitate, dar și de recunoaștere critică, devenind unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai „generației pierdute“. A publicat mai multe romane și volume de povestiri, unele dintre ele ecranizate în producții de mare succes. La Editura Polirom au apărut până în prezent romanele *Blîndețea nopții* (2001, 2009), *Marele Gatsby* (2002, 2007, 2011, 2013), *Dincoace de Paradis* (2005, 2013), *Cei frumoși și blestemați* (2008, 2012) și volumele de povestiri *Un diamant cît Hotelul Ritz și alte povestiri* (2006, 2013), *Strania poveste a lui Benjamin Button și alte întâmplări din epoca jazzului* (2009, 2014), *Povestiri cu Pat Hobby* (2011), *Povestiri cu Basil și Josephine* (2014) și *Toți acei tineri triști* (2014).

Notă asupra titlului

Este problematic să înlocuiești titlul cu care o operă a fost cunoscută timp de peste cincizeci de ani. Totuși am luat această decizie deoarece *The Last Tycoon* („Ultimul magnat”) nu era titlul lui F. Scott Fitzgerald: a fost stabilit de Edmund Wilson în 1941, atunci când acesta a editat variantele de manuscris.¹

Pe singura pagină de titlu care ne-a rămas de la Fitzgerald scrie „STahr/Roman”. Dar atunci când Sheilah Graham, partenera lui Fitzgerald de la Hollywood, i-a trimis opera neîncheiată a acestuia lui Maxwell Perkins, loialul editor al lui Fitzgerald de la Charles Scribner’s Sons, ea explica următoarele:

Nu știu dacă Scott a discutat cu dumneavoastră despre titlu. La început, o perioadă destul de îndelungată, intenționa să îi spună *STahr* – adică numele eroului cărții. Dar, cu vreo trei săptămîni înainte să moară, mi-a spus, zîmbind larg: „Ce crezi despre titlul ăsta – *THE LOVE OF THE LAST TYCOON* («DRAGOSTEA ULTIMULUI MAGNAT»)?”. Prima mea reacție a fost „Nu știu ce să zic”. Și nici el nu știa prea bine. Dar avea de gînd să mediteze la asta, iar apoi să vi-l propună și dumneavoastră, să vadă ce credeți. În hîrțile lui l-a formulat precum urmează:

DRAGOSTEA ULTIMULUI MAGNAT

Western

De F. Scott Fitzgerald

Titlul a ajuns să-mi placă destul de mult. El voia să sune ca un titlu de film și să deghizeze complet conținutul tragi-eroic al cărții.

Fitzgerald scria un western – un roman despre ultimii pionieri, imigranți și fii de imigranți americani care au urmărit și au definit visul american la ultima frontieră a Vestului. Printre manuscrisele lui Fitzgerald se găsește o pagină denumită „Titlu”, pe care toate titlurile – inclusiv „Ultimul magnat/Western” – sînt tăiate, mai puțin „Dragostea ultimului magnat/Western”, care este bifat printr-un semn mare. Lîngă

acest titlu se găsește o notiță ștearsă: „Aceasta este formula obișnuită a lui Fitzgerald, dar băiatul începe să obosească“. Nu a obosit prea mult.

1. *Tycoon* este titlul prin care șogunul Japoniei le era descris străinilor; prima mențiune în *Oxford English Dictionary* datează din 1857. *OED Supplement* (1986) adaugă: „Persoană importantă sau dominatoare, mai ales în afaceri sau politică; magnat“, amintind că Abraham Lincoln a fost denumit astfel. Aparițiile din *Time* ale termenului, începând cu 1926, l-au introdus în circuitul uzual în America.

Prefață¹

F. Scott Fitzgerald, scenarist șomer de patruzeci și patru de ani, a murit de infarct la 21 decembrie 1940, pe North Hayworth Avenue nr. 1443, lângă Sunset Boulevard din Hollywood. Lucrase, începînd din primăvara lui 1939, la un roman și redactase șaptesprezece din cele treizeci de episoade stabilite ale acestuia. Fitzgerald scria printr-un proces de acumulare și revizuire. Ultimele variante de lucru bătute la mașina de scris ale acestor șaptesprezece episoade erau precedate de aproximativ o sută de ciorne scrise de mîină sau bătute la mașină. Pe lângă variantele de lucru ale *Dragostei ultimului magnat*, există sute de pagini de notițe și planuri.

Cartea neterminată, editată de prietenul din facultate al lui Fitzgerald, influentul critic Edmund Wilson, a fost publicată sub titlul *Ultimul magnat* în 1941. Textul *Dragostei ultimului magnat* publicat aici nu ține cont de ediția lui Wilson, care maschează natura gestațională a manuscriselor lui Fitzgerald și transmite impresia unei opere mai apropiate de finalizare.

Chiar și în starea sa preliminară și incompletă, *Dragostea ultimului magnat* este considerat cel mai bun roman despre cinematografie. Nu este însă unanim recunoscut și faptul că Fitzgerald scria unul dintre puținele romane americane avînd ca erou un om de afaceri convingător și captivant. Arta ficțiunii este arta personajului. Monroe Stahr este un erou american arhetipal, întruparea Visului American: un Jay Gatsby înzestrat cu geniu. Este bine cunoscut faptul că Stahr era inspirat de Irving Thalberg (1899 – 1936), „băiatul-minune“ al industriei cinematografice, care a devenit șef de producție la Metro-Goldwyn-Mayer în 1924. Dar *Dragostea ultimului magnat* nu este un roman biografic; Monroe Stahr este un personaj ficțional, care exemplifică tema esențială a lui Fitzgerald, aceea a aspirației.

Fitzgerald nu l-a cunoscut bine pe Thalberg; a lucrat pentru el – dar nu cu el – o scurtă perioadă și cu rezultate nesatisfăcătoare. Totuși, impresia pe care Thalberg a produs-o asupra lui la prima lor întîlnire, în 1927, este păstrată în una din notele de lucru ale lui Fitzgerald:

Ne-am așezat la masă în vechea cantină de la Metro și el mi-a spus: „Scottie, să presupunem că trebuie făcut un drum prin munți – o cale ferată, cu doi sau trei supraveghetori, și oamenii vin la tine și pe unii îi crezi, pe unii nu, dar, una peste alta, par să existe vreo cinci drumuri posibile prin munții ăia, și fiecare dintre ele e la fel de bun ca celelalte, din câte îți poți da tu seama. Acum, presupunînd că tu ești șeful acolo, există un moment în care nu îți exerciți facultatea de judecată în modul obișnuit, ci pur și simplu facultatea deciziei arbitrare. Spui: „Ei bine, cred că o să facem drumul pe aici“ și îl trasezi cu degetul, însă în sufletul tău tu știi ceea ce nu mai știe nimeni altcineva, că nu ai nici un motiv să faci drumul pe acolo și nu pe alte cîteva rute diferite, dar tu ești singura persoană care știe că habar nu ai de ce faci asta și trebuie să perseverezi în decizia ta și să te prefaci că știi de ce și că ai făcut asta din anumite motive, chiar dacă uneori ești complet asaltat de îndoieli asupra înțelepciunii deciziei tale, deoarece toate celelalte potențiale decizii îți răsună neîncetat în urechi. Dar atunci cînd planifici o nouă întreprindere la scară mare, oamenii tăi nu trebuie să afle sau să bănuiască niciodată că ai îndoieli, pentru că toți au nevoie de cineva în care să aibă încredere și nu trebuie nici măcar să-și imagineze că tu ai îndoieli în privința vreunei decizii. Lucruri de felul ăsta se întîmplă tot timpul“.

În acel moment, în cantină au intrat cîteva oameni care s-au așezat la masă și imediat s-a format un grup de patru persoane, iar intimitatea conversației a fost întreruptă, dar eu am fost foarte impresionat de inteligența a ceea ce spusese – ceva mai mult decît inteligență –, de măreția gîndurilor sale și de cum ajunsese la ele la douăzeci și șase de ani, cît avea atunci.

Această întîlnire a fost transpusă în primul capitol al romanului sub forma discursului despre responsabilitate adresat de Stahr pilotului.

Atunci cînd Fitzgerald a început să scrie romanul său despre Hollywood, în 1939, nu mai publicase nici un roman de la *Blîndețea nopții*, din 1934. A fost pe statele de plată ale MGM din iulie 1937 pînă în decembrie 1938, dar a apărut pe un singur generic – pentru colaborarea sa la scenariul filmului *Three Comrades*. După ce MGM a refuzat să îi reînnoiască contractul, și-a întreținut familia cu ajutorul unor colaborări individuale, scurte și ocazionale, la diverse scenarii și al povestirilor scurte pentru revista *Esquire*. Șaptesprezece dintre povestirile scurte erau despre Pat Hobby, un scenarist falit de la Hollywood. Aceste povestiri nu sînt autobiografice; sînt în principal satire și nu au o legătură directă cu romanul pe care Fitzgerald îl scria în același timp. Avea nevoie de sprijin financiar ca să lucreze la roman și a încercat să obțină un avans de la revista *Collier's* pentru drepturile de autor anticipate pentru foileton – adică să vîndă romanul înainte de scrierea lui. Drept urmare, pe 29 septembrie 1939 i-a trimis editorului Kenneth Littauer de la *Collier's* această scrisoare:

Va fi dificil din două motive. Mai întâi, există în romanul meu un anumit fapt care, dacă ar fi cunoscut, ar fi plagiat imediat și fără scrupule de George Kaufmanii² etc. acestei lumi. Apoi, trăiesc cu groaza permanentă că voi afecta acuitatea unei idei dacă aş rezuma-o sau aş vorbi dinainte despre ea. Însă, cu toate aceste limitări, iată despre ce e vorba:

Romanul va avea cincizeci de mii de cuvinte. Dat fiind faptul că va trebui să scriu şaizeci de mii de cuvinte, ca să am de unde tăia, mă gândesc că e o treabă de patru luni – trei luni pentru scris, o lună pentru revizuire. Ideea, potrivit conştiinţei mele şi mărturiei celor şaizeci de pagini de schiţe şi note, *a fost deja concepută*. Aş prefera enorm să fac asta, acum că sînt bine din nou, decît să accept slujbe de scrib.

Povestea se petrece pe parcursul a patru sau cinci luni ale anului 1935. Este spusă de Cecelia, fiica unui producător de la Hollywood pe nume Bradogue. Cecelia e o fată drăguţă şi modernă, nici bună, nici rea, ci extraordinar de umană. Tatăl ei e, de asemenea, un personaj important. E un bărbat viclean, un păgîn şi un ticălos de cea mai joasă speţă. E un bărbat care s-a ridicat prin propriile puteri şi a crescut-o pe Cecelia ca pe o prinţesă, a trimis-o la facultate pe Coasta de Est şi a transformat-o într-un soi de snoabă, deşi, pe parcursul poveştii, personajul ei *depăşeşte acest stadiu*. Cu alte cuvinte, ea avea douăzeci de ani atunci cînd s-au petrecut evenimentele pe care le povesteşte, dar are douăzeci şi cinci de ani atunci cînd vorbeşte despre aceste evenimente, şi desigur că multe dintre ele îi apar într-o lumină diferită.

Cecelia este naratorul deoarece eu cred că ştiu exact cum ar reacţiona o astfel de persoană la povestea mea. Ea face parte din lumea filmelor, dar nu apare în ele. Probabil s-a născut în ziua în care *The Birth of a Nation* („Naşterea unei naţiuni“) a avut avanpremieră, iar Rudolph Valentino a venit la petrecerea celei de-a cincea zile de naştere a ei. Aşa că ea e, în acelaşi timp, inteligentă, cinică, dar înţelegătoare şi bună cu oamenii, mari sau mici, de la Hollywood.

Cecelia ne concentrează atenţia asupra a două personaje principale – Milton [Monroe] Stahr (care e Irving Thalberg – şi *acesta este marele meu secret*) şi Thalia [Kathleen Moore], fata pe care o iubeşte el. Thalberg m-a fascinat dintotdeauna. Farmecul lui aparte, extraordinara lui frumuseţe, succesul răsunător, sfîrşitul tragic al mării sale aventuri. Evenimentele pe care le-am construit în jurul lui sînt ficţionale, dar toate sînt lucruri care ar fi putut foarte bine să se întîmple, şi sînt destul de sigur că am surprins suficient de bine esenţa personalităţii sale astfel încît reacţiile lui să fie autentice, aşa cum ar fi fost şi în viaţă. În asemenea măsură încît el să poată fi recunoscut – dar în acelaşi timp se va recunoaşte şi faptul că *nici măcar o*

întîmplare nu este adevărată. De exemplu, în povestea mea el este necăsătorit sau văduv, lăsînd deoparte cu totul orice complicație cu Norma³.

La începutul cărții vreau să concentrez întreaga mea imagine asupra lui Stahr, așa cum este el văzut în timpul unei călătorii cu avionul de la New York spre coastă – desigur, prin ochii Ceceliei. Ea este îndrăgostită pînă peste cap de el de mult timp. Nu va obține niciodată din partea lui altceva decît o privire afectuoasă, pînă și aceea pătată de aversiunea lui față de tatăl ei (analogie cu aversiunea de moarte dintre Thalberg și Louis B. Mayer). Stahr este surmenat de muncă și groaznic de obosit, luînd decizii cu o strălucire aproape muribundă în fosforescența ei. A fost prevenit că sănătatea lui este șubredă, dar, netemîndu-se de nimic, nu ține cont de acest avertisment. A avut totul în viață, cu excepția privilegiului de a se dăruii neegoist unei alte ființe umane. Descoperă acest lucru în noaptea unui cutremur cvasiputernic (ca în 1935), la cîteva zile de la începutul poveștii.

A fost o zi foarte plină chiar și pentru Stahr – conductele plesnite, care inundă partea de jos a studiourilor cu apă de aproape un metru, par să declanșeze ceva în el. Chemat afară să supravegheze salvarea uzinei electrice (pentru că, asemenea lui Thalberg, el se ocupă de cîte puțin din tot ce se întîmplă în aceste studiouri vaste), găsește două femei izolate pe acoperișul unei ferme și se duce să le salveze.

Thalia Taylor este o văduvă de douăzeci și șase de ani, iar actuala mea imagine asupra ei ar trebui s-o facă cea mai fascinantă și desăvîrșită dintre eroinele mele. Fascinantă într-un mod nou, fiindcă eu sînt de acord, în secret, cu publicul care detestă tipul de aroganță feminină scos în față în cazul Brendei Frazer⁴ etc. Oamenii pur și simplu nu au o simpatie reală pentru cei care au avut *toate* șansele, iar eu am de gînd să o înzestrez pe această fată, ca și Rosalba din *Trandafirul și inelul* lui Thackeray, cu „o mică nenorocire“. Ea și femeia împreună cu care este (căreia îi ține companie) au venit în secret la studiouri, datorită curiozității celeilalte femei. Au fost surprinse acolo atunci cînd s-a întîmplat catastrofa.

Apoi urmează o poveste de dragoste între Stahr și Thalia, o poveste de dragoste inopinată, dinamică, neobișnuită și fizică – o voi scrie în așa fel încît s-o puteți publica. În același timp, vă voi trimite un exemplar al variantei care urmează să apară în carte, cumva mai hotărîtă ca ton.

Această poveste de dragoste constituie carnea romanului – deși, nu uitați, o voi trata așa cum se vede din perspectiva Ceceliei. Cu alte cuvinte, făcînd din Cecelia, la momentul la care ea spune povestea, o femeie inteligentă și cu simțul observației – îmi voi acorda, precum Conrad, privilegiul de a o lăsa pe ea să imagineze acțiunile personajelor. Astfel, sper să obțin autenticitatea unei narațiuni la persoana întîi, combinată cu o cunoaștere omniscientă a tuturor evenimentelor care li se întîmplă personajelor mele.⁵

Două evenimente, în afara poveștii de dragoste, ocupă un spațiu larg în capitolele intermediare. Există o intrigă clară din partea lui Bradogue [Brady], tatăl Ceceliei,

pentru a-l da pe Stahr afară din companie. Chiar s-a gîndit să pună pe cineva să-l asasineze. Bradogue este tipul monopolistului prin excelență – Stahr, în ciuda inevitabilului conservatorism al omului realizat prin propriile forțe, este un angajator paternalist. A avut succes de tînăr, la douăzeci și trei de ani, ceea ce a lăsat neatins unele dintre idealismele lui de tinerețe. Mai mult, el este un muncitor. Metaforic vorbind, el își suflecă mînele și se apucă de lucru, în timp ce Bradogue e interesat de modul în care sînt făcute filmele doar în funcție de beneficiile pe care i le vor aduce contului său bancar.

Al doilea incident este cel în care Cecelia însăși, din dragostea ei disperată pentru Stahr, se aruncă la picioarele acestuia. Ca reacție la indiferența lui, ea se oferă unui bărbat pe care nu-l iubește. Acest episod *nu* este absolut necesar în foileton. Ar putea fi temperat, dar poate că cel mai bine e să fie eliminat complet.

Revenind la tema principală, Stahr nu se poate hotărî să se căsătorească cu Thalia. Pur și simplu nu pare să facă parte din viața lui. Nu își dă seama cît de dependent a devenit de ea. Înainte, numele lui fusese asociat cu cine știe ce actriță bine-cunoscută sau personalitate mondenă, iar Thalia e săracă, nefericită și marcată de un aspect exterior de clasă mijlocie care nu se potrivește cu măreția pe care Stahr o cere de la viață. Cînd ea își dă seama de asta îl părăsește temporar, îl părăsește nu din cauză că el nu are nici o intenție legală față de ea, ci din cauza suferinței provocate de acest fapt – rămășițele unei vanități de care ea se considerase eliberată.

Stahr se aruncă acum în lupta pentru păstrarea controlului asupra companiei. Sănătatea îi cedează brusc, în timp ce călătorește la New York ca să se întâlnească cu acționarii. E la un pas de moarte în New York și, cînd se întoarce, descoperă că Bradogue a profitat de absența lui pentru a lua măsuri pe care Stahr le consideră de neimaginat. Se apucă din nou asiduu de muncă, pentru a remedia situația.

Acum, cînd își dă seama cît de multă nevoie are de Thalia, lucrurile se repară între ei. Pentru o zi sau două sînt absolut fericiți. Urmează să se căsătorească, dar el mai trebuie să facă o călătorie pe Coasta de Est, ca să consfințească victoria pe care a reușit s-o obțină în privința companiei.

Acum are loc episodul final, care ar trebui să îi dea romanului valoarea sa specifică – și caracterul lui neobișnuit. Îți amintești cînd, în 1933, un avion de pasageri s-a prăbușit pe versantul unui munte din Southwest, iar un senator a murit? Ceea ce m-a șocat atunci a fost că oamenii de la țară au jefuit trupurile celor morți.⁶ Exact asta se întîmplă avionului cu care Stahr pleacă din Hollywood. Perspectiva este cea a trei copii, care, plecați duminica la picnic, sînt primii care descoperă epava. Pe lîngă Stahr, printre cei uciși în accident mai sînt alte două personaje pe care le cunoaștem. (În acest scurt rezumat nu am reușit să insist asupra personajelor minore.) Dintre cei trei copii care găsesc cadavrele, doi băieți și o fată, un băiat jefuiește bunurile lui Stahr, un altul trupul unui fost producător ruinat și fata bunurile unei actrițe de cinema. Obiectele găsite de copii determină simbolic

atitudinea lor față de actul jafului. Bunurile actriței de cinema o împing pe fată înspre o posesivitate egoistă; cele ale producătorului falit îl înclină pe unul dintre băieți către o atitudine nehotărâtă, în timp ce băiatul care găsește servieta lui Stahr este cel care, după o săptămână, îi salvează și îi izbăvește pe toți trei, ducându-se la un judecător din localitate și mărturisind totul.

Povestea revine din nou la Hollywood pentru final. În timpul poveștii, Thalia *nu a intrat nici măcar o dată într-un studio*. După moartea lui Stahr, în timp ce stă în fața marii uzine create de el, Thalia își dă seama că nici nu o să intre vreodată. Știe doar că el a iubit-o, că era un om mare și că a murit pentru convingerile lui.

Acesta este un roman – nici măcar pe departe de tipul celor propagandistice. Într-adevăr, opiniile lui Thalberg erau complet diferite de ale mele în multe privințe asupra cărora nu voi insista. L-am ales de mult ca erou (am povestea în cap de trei ani), deoarece el este unul din cei cinci-șase oameni pe care i-am cunoscut eu și care erau construiți la un nivel înalt. Faptul că asta s-a întâmplat să concorde cu o perioadă în care evreii americani sînt într-o stare de confuzie morală nu este pentru mine decît o coincidență. Problema rasială nu va fi abordată nici măcar tangențial. Fără îndoială că, dacă din Ziegfeld⁷ s-a putut face o figură epică, atunci cum să nu se poată face asta cu Thalberg, care era, literalmente, tot ceea ce Ziegfeld nu putea fi?

Nu există nimic în roman care să mă îngrijoreze, nimic nu pare incert. Spre deosebire de *Blîndețea nopții*, nu este povestea unei degradări – nu este depresivă și morbidă, în ciuda finalului tragic. Dacă o carte poate vreodată să fie „asemănătoare” cu alta, aș zice că e mai „asemănătoare” cu *Marele Gatsby* decît cu oricare altă carte a mea. Dar sper că va fi complet diferită – sper că va fi ceva nou, că va trezi noi emoții, poate chiar un nou mod de a privi anumite fenomene. Am plasat acțiunea în siguranță, într-o perioadă de acum cinci ani, ca să obțin detașarea, dar acum, cînd Europa se prăbușește vizibil, aceasta pare, de asemenea, cea mai bună soluție. Este un refugiu într-un trecut romantic și luxuriant, care probabil că nu se va mai repeta în timpul vieții noastre. Este, fără îndoială, un roman pe care mi-ar plăcea să-l citesc. Mă sfătuiești să-l scriu?

Textul scrisorii lui Fitzgerald continuă:

După cum spuneam, aș prefera să fac asta pentru un preț minim decît să continui această afacere intermitentă cu cinematografia, în care recompensele sînt mari, dar satisfacția e nesatisfăcătoare și, după bătălie, impozitul pe venit te distruge de fiecare dată.

Minimul de care aș avea nevoie ca să fac asta împăcat sufletește ar fi 15 000 de dolari, 3 000 în avans și cîte 3 000 la 1 noiembrie, 1 decembrie, 1 ianuarie și 1 februarie, la livrarea ultimului episod. În schimbul lor, eu aș garanta să nu îmi mai

iau nici un alt angajament, mai exact în cinematografie, să fac modificări în manuscris (dar nu să le facă altcineva în locul meu) și să încep să livrez textul la 1 noiembrie, adică să îți dau pînă la acea dată 15 000 de cuvinte.

În cazul în care aceste avansuri nu sînt compatibile cu bugetul vostru, Kenneth, aranjamentul va fi imposibil din punct de vedere financiar pentru mine, în condițiile prezente. Patru luni de boală m-au secat complet și, pînă la sosirea telegramei tale, contasem pe acumulările a multe luni de muncă aici, înainte de a mă *gîndi* măcar să mă apuc de roman. O telegramă mi-ar fi, din nou, de foarte mare ajutor, deoarece, firește, sînt nerăbdător și [*restul lipsește*].

Littauer i-a răspuns pe 10 octombrie că nu îi poate da un avans fără să vadă „o mostră substanțială a produsului finit” – 15 000 de cuvinte. Fitzgerald avea nevoie de avans ca să scrie mostra. În noiembrie a trimis la *Collier's* un manuscris de 6 000 de cuvinte din primul capitol, dar editorul a refuzat să sprijine munca ulterioară a lui Fitzgerald, deoarece începutul era „cam criptic”. De atunci încolo, Fitzgerald a combinat scrierea romanului cu diverse angajamente plătite.

Fitzgerald obișnuia să își planifice meticulos și să își rescrie laborios romanele. Scria cu creionul și își revizua textele pe straturi succesive de manuscrise bătute la mașină de secretară: el nu scria niciodată la mașină. Lucrînd încet, în momentul în care a murit scrisese 44 000 de cuvinte, adică cinci capitole și începutul capitolului al șaselea – dintr-un roman gîndit să aibă nouă capitole. Trebuie subliniat că el considera acest text ca fiind o operă în lucru, necesitînd cizelări și revizui. După Capitolul 1, a scris episoade care urmau să fie combinate în capitole, într-o fază ulterioară. Ultimul manuscris al primului capitol, bătut la mașină, poartă însemnarea: „Rescrie după dispoziție. A devenit țeapăn în urma rescrierii. Nu te gîndi – rescrie după dispoziție”. Mai mult, aceste variante de episoade sînt în diferite stadii de revizuire. Nu există manuscrise definitive bătute la mașină pentru părțile finalizate ale romanului. Textul care a supraviețuit nu e doar un roman neterminat: este o operă în lucru urmînd a deveni un roman neterminat – un roman aflat în procesul evoluției și rafinării.

Dragostea ultimului magnat este citit și judecat corect ca operă în lucru: ciorne în care Fitzgerald nu și-a realizat încă intențiile, dar poate fi văzut cum lucrează pentru atingerea lor – sau poate își descoperă intențiile în actul scrisului.

Perspectiva – cine spune povestea; cum este ea spusă; din ce punct de vedere este spusă – e tehnica fundamentală a scrierii unui text ficțional. Este mijlocul prin care autorul controlează reacția cititorului; și mijlocul prin care autorul controlează tonul operei. Tonul este atitudinea scriitorului față de text și, prin urmare, atitudinea care urmează să-i fie indusă cititorului. Căldura vocii narative a lui Fitzgerald este o calitate definitorie a scrisului său.

În afara problemelor de intrigă, cea mai serioasă dificultate din manuscrise are în vedere folosirea Ceceliei ca narator. Există două voci în variantele *Dragostei ultimului magnat*, însă vocea Ceceliei și cea a naratorului omniscient nu sînt întotdeauna diferențiate. După reușita strălucită a naratorului parțial implicat, Nick Carraway din *Marele Gatsby*, Fitzgerald intenționa să dezvolte în continuare acest mecanism în *Dragostea ultimului magnat*. Mostra trimisă la *Collier's* exprimă planul lui de a folosi vocea Ceceliei pentru a obține „autenticitatea unei narațiuni la persoana întîi, combinată cu o cunoaștere omniscientă a tuturor evenimentelor care li se întîmplă personajelor mele“. Această intenție nu este realizată în manuscris, iar Cecelia relatează evenimente la care nu avea cum să fi asistat. Una din notele de lucru ale lui Fitzgerald indică hotărîrea lui de a nu elimina incoerențele perspectivei: „Cecelia nu spune povestea, deși eu scriu ca și cum ea ar face asta, de fiecare dată cînd pot să obțin efectul de panoramare“. Există două locuri în care Fitzgerald a considerat necesar să îi reamintească cititorului că perspectiva s-a schimbat: „Aici Cecelia preia personal narațiunea“ (vezi pp. 149 și 184).

Fitzgerald a adorat toată viața eroii, dar nu a reușit să creeze un erou perfect decît după ce el însuși a trecut de patruzeci de ani. Monroe Stahr este primul erou al unui roman de Fitzgerald cu o carieră de succes: Amory Blaine și Anthony Patch nu au nici o ocupație, afacerile lui Gatsby sînt dubioase și Dick Diver abandonează o carieră medicală promițătoare. Dar Stahr este complet dedicat muncii sale și responsabilității pe care o implică aceasta. Este singurul personaj al lui Fitzgerald desăvîrșit din punct de vedere profesional. Mai mult, Stahr este imun la falimentul emoțional care bîntuie opera lui Fitzgerald de după 1930. Deși este un văduv tînăr și singur, avînd permanent sentimentul lipsei, Stahr nu este distrus de această pierdere, păstrîndu-și capacitatea de a iubi din nou. Singura greșeală groaznică a lui Stahr survine atunci cînd el amîină cu o zi decizia de a pleca împreună cu Kathleen – iar în acea zi o pierde. Dacă cineva simte nevoia să îi caute un defect lui Stahr, acela ar fi excesul de rațiune sau disciplină; dar această interpretare este dificil de susținut.

Una dintre criticile obișnuite la adresa lui Fitzgerald este aceea că femeile lui sînt mai dure decît bărbații; că, în ceea ce devine aproape de fiecare dată o răsturnare a rolurilor sexuale tradiționale, bărbații au tendința de a fi slabi din punct de vedere sentimental, în timp ce femeile sînt puternice. În *Dragostea ultimului magnat*, Fitzgerald a creat singurul său erou puternic. Drept consecință, probabil, caracterizarea lui Kathleen nu e convingătoare. Stahr captivează atenția și imaginația cititorului în asemenea măsură, încît nimeni altcineva din roman nu poate concura cu el. Este posibil ca, la patruzeci și patru de ani, Fitzgerald să nu mai fi avut aceeași admirație față de femei ca odinioară. Faptul că Fitzgerald a simțit modul deficitar în care o tratează pe Kathleen este relevat de această notă: „De unde o să provină căldura aici. De ce crede el că ea e caldă. Mai caldă decît vocea din *Farewell*. Fetele mele erau atît de calde și de promițătoare. Marea în timpul nopții. Ce pot să fac ca să fie onest și diferit?“.

Un indiciu pentru dificultățile lui Fitzgerald cu Kathleen este oferit de titlul său provizoriu: *Dragostea ultimului magnat*. Romanul are două puncte centrale. Este un roman de dragoste și un studiu de caracter al unui arhetip american. Stahr domină romanul, iar cele mai puternice scene sînt acelea în care apare lucrînd. Există multe ironii în cariera lui Fitzgerald, dar nici una nu este mai elocventă decît aceea că „laureatul epocii jazzului“ devine creatorul admirativ al unui muncitor-șef. Totuși ironia aceasta nu este surprinzătoare, dat fiind respectul de o viață al lui Fitzgerald pentru împlinire și vinovăția față de propria lui iresponsabilitate.

Finaluri

Deoarece era necesar ca Fitzgerald să întrerupă munca la roman pentru a-și onora angajamentele care îi aduceau un venit, el și-a pregătit un plan atent întocmit, pe trei coloane. Cele nouă capitole din prima coloană sînt subîmpărțite în treizeci de episoade, cu o cronologie și un număr stabilit de cuvinte. Coloana din mijloc enunță acțiunea principală și funcția fiecărui capitol. Coloana a treia oferă o structură în cinci acte. Deși Fitzgerald scrisese șaptesprezece episoade în momentul în care a murit, de abia începuse al treilea act. Romanul creștea pe măsură ce el scria, iar estimarea de 51 000 de cuvinte nu mai era adecvată.

Planul lui Fitzgerald este completat de relatarea lui Sheilah Graham către Wilson, din 6 martie 1941:

Iată cum urma să se termine:

Brady era hotărît să-l ruineze pe Stahr în același mod în care, la un moment dat, și probabil tot timpul, L. B. Mayer fusese hotărît să smulgă controlul asupra Metro de la Irving Thalberg și/sau să îl ruineze. Stahr aproape că e dat afară și decide să îl înlăture pe Brady. Recurge chiar la metodele de gangster ale lui Brady – avea de gînd să pună pe cineva să îl omoare.

În avionul cu care se întoarce la Hollywood, Stahr decide să nu își ducă la capăt asasinatul, care fusese deja planificat și pe care alții trebuiau să îl comită pentru el – dacă ar fi făcut-o, ar fi fost la fel de rău ca gașca lui Brady. Așa că, la următoarea escală a avionului, se gîndește să revoce ordinele. Îmi imaginez că asasinatul urma să aibă loc peste cîteva ore. Însă, înainte de următoarea escală, avionul se prăbușește și Stahr moare. Ceea ce lasă asasinatul să se desfășoare.

Cred că scena finală trebuia să fie înmormîntarea lui Stahr. Iar Scott urma să folosească un incident real care s-a întîmplat la înmormîntarea lui Thalberg. Harry Carey, un bine-cunoscut actor de filme mute și popular în primele filme cu sonor, nu mai reușise să-și găsească un rol în ultimii ani dinaintea morții lui Thalberg. Nu îl cunoștea pe Thalberg și a fost surprins cînd a primit o invitație să fie unul dintre cei

care îi poartă sicriul. Era considerată o mare onoare și doar cei mai importanți și mai apropiați prieteni ai lui Thalberg (toți fiind importanți) au fost rugați să poarte sicriul. Harry Carey – ușor uluit – a acceptat. Marii mahări de la înmormântare au fost uimiți când l-au văzut pe Carey, presupunând că acesta avea cine știe ce legătură directă cu Thalberg. Ca urmare, Carey a fost imediat asaltat de oferte și de atunci lucrează încontinuu. Invitația era o greșeală. Era destinată altcuiva, despre care Scott îmi vorbise, dar al cărui nume l-am uitat⁸.

Scott avea de gând să îi aducă la înmormântare pe toți ipocriții de la Hollywood. Îi povestisem despre cum plînseseră în hohote frații Marx în ziua în care a murit Thalberg – avînd grijă în permanență să îi audă oamenii „potrivîți”. Scott avea de gând să pună spiritul lui Stahr să spună „La naiba!”.

Fata englezoaică trebuia să rămînă străină de Hollywood – cred că una din notele lui Scott spune că ea nu avea să calce niciodată într-un studio (deși acolo o vede Stahr prima oară, pe acel idol purtat de torent). Cecelia, naratoarea, își scrie povestea într-un sanatoriu pentru tuberculoși, ceea ce, desigur, urma să fie dezvăluit la sfîrșit.

La momentul în care Scott a plecat dintre noi, lucrurile urmau să meargă prost pentru Stahr, în afaceri și dragoste deopotrivă. Multe lucruri, deși existau în plan, urmau să fie schimbate, în același mod în care se abătuse cu structura intrigii de la ce scrisese deja și de la plan. În plan, americanul cu care se mărită englezoaica este un tehnician sau ceva asemănător la studio. Dar cred că avea de gând să schimbe asta – să îl facă mai puternic, să îl pună într-o poziție din care putea să-i facă rău lui Stahr.

Conform planului, romanul are un final (accidentul de avion) urmat de un epilog (Kathleen și înmormîntarea).

Cu toate acestea, relatarea lui Graham nu oferă neapărat desfășurarea finală a romanului. Este improbabil ca Fitzgerald să fi decis cum avea să continue intriga. Tîrziu, pe 2 noiembrie 1940 – cu mai puțin de două luni înainte morții sale – i-a scris soției lui, Zelda, că romanul „este încă în stadiul timpuriu al implantării personajelor”. Această declarație li se aplică lui Robinson și Zavras, care, în mod evident, au fost implantați pentru necesități ale intrigii, urmînd să fie utilizați în episoadele nescrise. Ultima replică a lui Zavras către Stahr din Episodul 11 este: „Dacă ai vreodată nevoie să tai gîtul cuiva, la orice oră din zi sau din noapte... numărul meu e în cartea de telefon”.

Publicarea în 1941 a ediției lui Edmund Wilson a acestui roman, în același volum cu *Marele Gatsby* și alte povestiri, l-a făcut pe Stephen Vincent Benét să declare premonitoriu: „Vă puteți scoate pălăriile acum, domnilor, și cred că asta ar trebui să

faceți. Aceasta nu este o legendă, este o reputație – și, văzută în perspectivă, e foarte posibil să fie una dintre cele mai sigure reputații ale epocii noastre“. În jumătatea de secol scursă de atunci, opera neterminată a lui F. Scott Fitzgerald a ajuns să fie considerată cel mai promițător – și cel mai dezamăgitor – fragment din literatura americană. Scopul prezentei ediții a *Dragostei ultimului magnat: Western* este de a încuraja aprecierea corectă a operei în lucru ca operă de artă.

Notă editorială

Așa cum o operă în lucru necesită o lectură specială, la fel necesită și o editare specială. Rațiunea acestei ediții din *Dragostea ultimului magnat* este de a oferi un text lecturabil de încredere, care păstrează forma și organizarea ultimelor variante de lucru bătute la mașină ale lui Fitzgerald, corectînd în același timp erorile de culegere și cele factuale pe care el se aștepta să le vadă corectate înaintea publicării romanului finalizat. Astfel, episoadele care ne-au rămas nu au fost combinate în capitole, însă erorile nefuncționale⁹ au fost corectate. Fitzgerald era un realist social. Există numeroase probe că el voia ca detaliile să fie corecte. Multele erori din cărțile sale publicate au rezultat din lipsa ajutorului editorial pe care Fitzgerald îl aștepta și solicita. A proteja și perpetua erori evidente, care îl distrag pe cititorul atent, nu este un act de pietate literară. Funcția corectă a unei ediții critice este să împlinească intențiile clare ale autorului. Corecturile din această ediție implică doar substituirea unor cuvinte. *Textul lui Fitzgerald nu a fost rescris.*

Fitzgerald ortografia și folosea semnele de punctuație după ureche. Greșelile de ortografie au fost corectate; în câteva cazuri a fost nevoie să decidem ce cuvînt încerca să scrie. Modul în care Fitzgerald ortografia numele personajelor sale a fost păstrat, cu excepția cameramanului grec Pete Zavras, care în variantele de lucru este numit Pedro Garcia – aproape sigur o glumă personală a autorului. Punctuația lui Fitzgerald, care indică ritmurile textului pe care el le auzea în timpul scrisului, a fost păstrată acolo unde nu exista pericolul de a produce confuzie. Folosea puține semne de punctuație, raționalizînd virgulele și preferînd linia de pauză în locul celor două puncte sau a punctului și virgulei. Fitzgerald nu a stăpînit niciodată tehnica de folosire a semnelor de punctuație în dialog, iar aceste neajunsuri au fost îndreptate aici. În ciuda unei politici conservatoare în privința corecturilor, acest nou text al *Dragostei ultimului magnat* conține 843 de corecturi ale cuvintelor și semnelor de punctuație față de ultimele variante de lucru bătute la mașină.

Matthew J. Bruccoli
The University of South Carolina
1993

1. Această prefață se inspiră, în mod necesar, din introducerea și aparatul critic al romanului din *Cambridge Edition of the Works of F. Scott Fitzgerald* (Cambridge University Press, New York&London, 1993), care se inspiră, în mod necesar, din cartea mea „*The Last of the Novelists*“: *F. Scott Fitzgerald and The Last Tycoon* (Southern Illinois University Press, Carbondale&Edwardsville, 1977).
2. Fitzgerald era convins că piesa lui, *The Vegetable*, îi oferise dramaturgului George S. Kaufman ideea pentru *Of Thee I Sing* („Cînt despre tine”, 1931).
3. Actrița Norma Shearer, văduva lui Irving Thalberg.
4. Tînără mondenă celebră din New York.
5. Acest paragraf indică faptul că Fitzgerald a fost preocupat încă de la început de problema perspectivei. Vezi mai jos, pp. 50-53.
6. Pe 6 mai 1935, senatorul Bronson M. Cutting și alte patru persoane au murit atunci cînd un avion de pasageri s-a prăbușit în Atlanta, Missouri. La bord se mai aflau și membrii unei echipe de filmare a Paramount. Oamenii din partea locului au ajutat la salvarea răniților; epava nu a fost jefuită. Vezi Richard Lowitt, *Bronson M. Cutting* (University of New Mexico Press, Albuquerque, 1992).
7. Florenz Ziegfeld (1869-1932), producător al extravagantelor spectacole anuale de pe Broadway intitulate *The Ziegfeld Follies*.
8. Una din notele lui Fitzgerald spune: „Harry Cary primește invitația lui Cary Wilson (sic!). O nouă carieră“. Atît Harry Carey, cît și scriitorul Carey Wilson au purtat sicriul la înmormîntarea lui Thalberg. Această anecdotă larg răspîndită este contestată de Bob Thomas în *Thalberg* (Doubleday, Garden City, NY, 1969).
9. O eroare nefuncțională este una nedeliberată, care nu servește nici unui scop în cadrul operei; o eroare funcțională este intenționată și are un scop în lumea internă a ficțiunii.

*Dragostea
ultimului magnat*

Capitolul 1

Deși nu am apărut niciodată pe ecran, am crescut în lumea filmelor. La cea de-a cincea aniversare a zilei mele de naștere a venit Rudolph Valentino – sau cel puțin așa mi s-a spus. Scriu despre lucrul acesta doar ca să arăt că, încă dinaintea vârstei rațiunii, eram în poziția de a privi cum merg lucrurile.

La un moment dat am vrut să-mi scriu memoriile, *Fata producătorului*, dar la optsprezece ani nu îți găsești niciodată timp pentru astfel de lucruri. Poate e mai bine așa – ar fi fost insipide ca un articol vechi al lui Lolly Parsons. Tatăl meu se ocupa de afacerile cinematografice așa cum altcineva s-ar putea ocupa de bumbac sau oțel, ceea ce nu mă deranja deloc. În cel mai rău caz, acceptam Hollywoodul cu resemnarea unei fantome căreia i se repartizează o casă bîntuită. Știam ceea ce ar fi trebuit să cred despre asta, dar mă încăpățînam să nu fiu îngrozită.

Asta e ușor de spus, dar mai greu să-i faci pe oameni s-o priceapă. Când eram la Bennington, unii dintre profesorii de engleză care pretindeau că Hollywoodul sau produsele sale îi lasă indiferenți în realitate *îl urau*. Îl urau din suflet, ca pe o amenințare la adresa existenței lor. Chiar și înainte de asta, când eram la o mănăstire, o călugăriță micuță și simpatcă mi-a cerut un scenariu de film ca să „le predea elevilor scenaristică”,

așa cum le predase eseul sau nuvela. I-am adus un scenariu și presupun că l-a studiat nedumerită la nesfârșit, dar nu a pomenit niciodată de el în clasă și mi l-a înapoiat cu un aer de uimire jignită, fără nici un fel de comentariu. Pe undeva, asta mă aștept să se întâmple și cu povestea aceasta.

Poți să consideri Hollywoodul ca pe ceva firesc, așa cum făceam eu, sau poți să-l respingi cu disprețul rezervat lucrurilor pe care nu le înțelegem. El poate fi înțeles, însă numai aproximativ și în străfulgerări. Nu au existat niciodată mai mult de cinci-șase bărbați care să aibă în capul lor o imagine completă a cinematografiei. Și probabil că pentru o femeie cea mai bună cale de a se putea apropia de studiouri e să încerce să îl înțeleagă pe unul dintre acești bărbați.

Știam cum arată lumea văzută din avion. Tata ne puneă tot timpul să călătorim cu avionul la școală și la facultate. După ce sora mea a murit, când eu eram în anul trei de facultate, mă duceam și mă întorceam singură cu avionul și călătoria mă făcea de fiecare dată să mă gîndesc la ea, mă făcea, cumva, solemnă și liniștită. Uneori la bordul avionului erau oameni din cinematografie pe care îi cunoșteam și din cînd în cînd mai apărea cîte un student atrăgător – dar destul de rar în timpul Depresiunii. Rareori adormeam în timpul acestor călătorii, cu toate gîndurile la Eleanor și cu senzația de hău dintre o coastă și alta – cel puțin nu înainte să trecem de acele aeroporturi mici și singuratice din Tennessee.

Călătoria de acum era atît de neplăcută, încît pasagerii s-au împărțit încă de la început în cei care doreau să se culce imediat și cei care nu doreau să se culce deloc. Doi dintre aceștia din urmă stăteau exact vizavi de mine și eram destul de

sigură, judecînd după conversația lor întreruptă, că erau de la Hollywood – unul dintre ei pentru că arăta astfel, un evreu de vîrstă mijlocie care fie vorbea cu o însuflețire nervoasă, fie stătea ghemuit, ca și cum s-ar fi pregătit să sară, învăluit într-o tăcere stînjenitoare; celălalt era un bărbat de vreo treizeci de ani, palid și îndesat, cu aspect obișnuit, pe care eram sigură că îl mai văzusem. Venise pe la noi sau ceva asemănător. Dar e posibil ca asta să se fi întîmplat cînd eram mică, așa că nu m-am simțit ofensată că nu m-a recunoscut.

Stewardesa – care era înaltă, frumoasă și strălucitor de brunetă, genul care se pare că avea căutare – m-a întrebat dacă poate să-mi pregătească cușeta.

— ...și vrei cumva o aspirină, draga mea, sau un Nembutal?

S-a așezat pe brațul scaunului, legănîndu-se nesigur înainte și înapoi din cauza furtunii de iunie.

— Nu.

— Am fost atît de ocupată cu toți ceilalți că n-am avut timp să te întreb.

S-a așezat lîngă mine și a legat ambele centuri de siguranță.

— Vrei gumă?

Asta mi-a amintit să arunc guma care mă plictisea de ore întregi. Am împachetat-o într-o bucățică de hîrtie ruptă dintr-o revistă și am pus-o în scrumiera automată.

— Întotdeauna îmi dau seama că cineva e cumsecade, a spus stewardesa aprobator, dacă împachetează guma în hîrtie înainte s-o arunce.

O vreme am stat așa, în lumina difuză a cabinei care se legăna. Semăna vag cu un restaurant elegant la momentul apusului, între cele două mese. Lîncezeam cu toții – și nu

neapărat intenționat. Pînă și stewardesa, cred, trebuia să-și reamintească întruna motivul pentru care se afla acolo.

Am vorbit cu ea despre o actriță tînăra pe care o știam eu și cu care zburase spre vest în urmă cu doi ani. Era în cea mai rea perioadă a Depresiunii și tînăra actriță se uita încontinuu pe geam, cu privirea pierdută în gol, într-un mod atît de intens încît stewardesa s-a temut că se gîndește să sară. S-a dovedit însă că nu se temea de sărăcie, ci doar de revoluție.

— Știu ce o să facem *eu* și mama mea, i-a mărturisit ea stewardesei. O să ne ducem în Yellowstone și o să trăim ca oamenii simpli pînă cînd o să treacă. Apoi ne întoarcem. Știi, pe artiști nu-i omoară.

Mi-a plăcut ideea. Îmi evoca o imagine simpatică cu actrița și mama ei hrănite de urși conservatori, care le aduc miere, și de cerbi amabili, care le pun la dispoziție lapte rămas de la căprioare și se întind alături pe post de perne pe care să-și pună ele capul noaptea. La rîndul meu, i-am povestit stewardesei despre avocatul și regizorul care i-au expus tatălui meu planurile lor, în una din nopțile acelea eroice. Dacă veteranii din Primul Război Mondial urmau să cucerească Washingtonul, avocatul avea o barcă ascunsă pe rîul Sacramento, cu care se gîdea să urce în amonte vîslind, vreo cîteva luni, urmînd apoi să se întoarcă, „pentru că după o revoluție întotdeauna e nevoie de avocați ca să pună la punct partea legală“.

Regizorul înclina mai degrabă spre defetism. Își pregătise un costum vechi, cămașă și o pereche de pantofi – nu ne-a spus niciodată dacă erau ale lui sau le luase de la recuzită – și avea de gînd să Dispară în Mulțime. Îmi amintesc că tata i-a spus: „Dar or să se uite la mîinile tale! Or să-și dea seama că n-ai mai făcut muncă manuală de ani de zile. Și or să-ți ceară carnetul de

sindicat“. Îmi amintesc cum regizorului i-a căzut fața și cât de posomorât era în timp ce-și mânca desertul, și cât de amuzanți și de mărunți mi se păreau amîndoi.

— Tatăl tău e actor, domnișoară Brady? m-a întrebat stewardesa. Îmi sună cunoscut.

La auzul numelui Brady, cei doi bărbați de vizavi au privit spre mine. Pieziș – acea privire de Hollywood, care pare întotdeauna aruncată peste umăr. Apoi bărbatul tânăr, palid și îndesat și-a desfăcut centura de siguranță și s-a ridicat în picioare pe culoar, lîngă noi.

— Ești Cecelia *Brady*? a întrebat el acuzator, ca și cum m-aș fi ascuns de el. Mi s-a *părut* mie că te recunosc. Eu sînt Wylie White.

Ar fi putut să sară peste asta – pentru că exact în acel moment o voce nouă a spus: „Ai grijă, Wylie!“ și un alt bărbat a trecut pe lîngă el pe culoar, îndreptîndu-se spre cabina piloților. Wylie White a tresărit și a strigat sfidător în urma lui, puțin cam tîrziu:

— Nu primesc ordine decît de la pilot.

Am recunoscut acel gen de glume care se fac între mahării de la Hollywood și sateliții lor.

Stewardesa l-a muștrat:

— Nu așa de tare, vă rog – unii pasageri dorm.

Am văzut atunci că celălalt bărbat de vizavi, evreul de vîrstă mijlocie, se ridicase și el în picioare, holbîndu-se cu o senzualitate economică nerușinată la bărbatul care tocmai trecuse pe acolo. Sau mai degrabă la spatele bărbatului, care a făcut un gest lateral cu mîna, un fel de la revedere, în timp ce dispărea din cîmpul meu vizual.

Am întrebat-o pe stewardesă:

— El e pilotul *secund*?

Ea își desfăcea centura de siguranță, pe cale să mă abandoneze și să mă lase cu Wylie White.

— Nu. E domnul Smith. Are compartimentul privat, „apartamentul nupțial” – doar pentru el singur. Pilotul secund poartă întotdeauna uniformă.

S-a ridicat în picioare.

— Vreau să aflu dacă or să ne consemneze la sol în Nashville.

Wylie White era îngrozit.

— De ce?

— Vine o furtună dinspre Mississippi Valley.

— Asta înseamnă că va trebui să rămînem aici toată *noaptea*?

— Dacă vremea nu se schimbă!

O înclinare bruscă indica faptul că așa va fi. L-a răsturnat pe Wylie White în scaunul din fața mea, a accelerat mersul stewardesei înspre cabină și l-a trîntit pe evreu în poziție sezîndă. După exclamațiile de neplăcere studiate și imposibile care le stăteau bine fanilor aeronauticii, ne-am liniștit. A urmat o prezentare.

— Domnișoara Brady – domnul Schwartz, a spus Wylie White. Și el e un bun prieten al tatălui dumitale.

Domnul Schwartz a aprobat din cap atît de vehement, încît aproape că l-am auzit spunînd: „E adevărat. Dumnezeu mi-e martor că e adevărat!”.

Este posibil să fi spus asta cu voce tare la un anumit moment al vieții sale – dar era, în mod evident, un bărbat căruia i se întîmplase ceva. Întîlnirea cu el a fost ca atunci cînd dai de un prieten care s-a bătut sau care a avut un accident și a fost

zdrobit. Te holbezi la prietenul tău și îl întrebi: „Ce-ai pățit?“. Iar el îți răspunde ceva ininteligibil, cu dinții spărți și buzele umflate. Nici măcar nu poate să-ți spună despre ce e vorba.

Domnul Schwartz nu fusese marcat fizic; nasul persan exagerat și pleoapele oblice erau la fel de congenitale ca și cîrna roșeață irlandeză din jurul nărilor tatălui meu.

— Nashville! a strigat Wylie White. Asta înseamnă să mergem la hotel. Nu ajungem pe coastă decît mîine-seară – dacă nu mai tîrziu. Dumnezeu! În Nashville m-am născut.

— Presupun că o să vă facă plăcere să-l revedeți.

— Nicidecum – m-am ținut la distanță de el timp de cincisprezece ani. Sper să nu-l mai văd *niciodată*.

Dar avea să-l vadă – pentru că era evident că avionul coboară, coboară, coboară, precum Alice în vizuina iepurelui. Umbrindu-mi ochii cu mîna, lîngă geam, am văzut ceața orașului departe, în stînga. Beculețul verde pe care scria „Legăți-vă centurile – Fumatul interzis“ fusese aprins încă de cînd intraserăm prima oară în furtună.

— Ai auzit ce-a zis stewardesa? a spus domnul Schwartz de dincolo de culoar, în mijlocul uneia dintre tăcerile lui înverșunate.

— Ce anume? a întrebat Wylie.

— Cum își zice el acum, a spus Schwartz. Domnul *Smith*!

— Și ce are? a întrebat Wylie.

— A, nimic, a răspuns repede Schwartz. Mi se părea doar amuzant, Smith.

N-am auzit în viața mea un rîs mai puțin vesel: „Smith!“.

Presupun că, de pe vremea stațiilor de diligență, n-a mai existat nimic care să semene cu aeroporturile – nimic atît de singuratic, liniștit și sumbru. Gările vechi din cărămidă roșie

erau construite drept în orașul pe care îl marcau – oamenii nu coborau în aceste stații izolate decât dacă locuiau acolo. Dar aeroporturile te poartă în trecut ca oazele, ca opririle de pe marile rute comerciale. Priveliștea pasagerilor care se plimbă noaptea, singuri sau în mici grupuri, prin aeroporturi va atrage oricând, pînă la două noaptea, o mică mulțime. Tinerii se uită la avioane, bătrînii se uită la pasageri cu o neîncredere vigilentă. Noi, cu avioanele noastre mari transcontinentale, eram bogații de pe coastă, coborînd nonșalant dintre nori în mijlocul Americii. Poate că printre noi s-a strecurat spiritul de aventură, deghizat în vedetă de cinema. Dar de regulă nu era cazul. Eu întotdeauna mi-am dorit să arătăm mai interesant decât în realitate – ca și la premiere, cînd fanii se uită la tine cu un reproș disprețuitor pentru că nu ești vedetă.

La sol, eu și cu Wylie am devenit dintr-odată prieteni, pentru că el a întins brațul ca să mă sprijine atunci cînd am coborît din avion. De atunci încolo, a făcut o mare pasiune pentru mine – ceea ce nu m-a deranjat defel. Din momentul în care am intrat în aeroport, devenise clar că, dacă sîntem eșuați aici, sîntem eșuați împreună. (Nu era ca atunci cînd îl pierdusem pe băiatul meu – atunci cînd băiatul meu cînta la pian cu fata aceea, Reina, într-o fermă mică din New England, lîngă Bennington, și eu mi-am dat seama într-un final că nu sînt dorită. Guy Lombardo cînta la radio *Top Hat* și *Cheek to Cheek* și ea l-a învățat melodiile. Acordurile care pluteau ca niște frunze și mîna ei răsfirată peste a lui, în timp ce îi arăta o notă neagră. Pe atunci eram în primul an de facultate.)

Cînd am intrat în aeroport, domnul Schwartze era alături de noi, dar părea să plutească într-un fel de vis. Tot timpul cît am încercat noi să obținem informații precise de la ghișeu, a privit

fix spre ușa care dădea spre pista de aterizare, ca și cum s-ar fi temut că avionul va pleca fără el. Apoi eu i-am lăsat acolo câteva minute și s-a întâmplat ceva ce nu am văzut, dar când am revenit, el și cu White stăteau aproape unul de celălalt, White vorbind și Schwartz arătând de două ori mai rău decât dacă l-ar fi călcat un camion. Nu mai privea fix spre ușa dinspre pista de aterizare. Am auzit sfârșitul remarcii lui Wylie White...

— Ți-am zis să-ți ții gura. Așa-ți trebuie.

— N-am spus decît...

A tăcut atunci când eu m-am apropiat și am întrebat dacă sînt ceva noutăți. Era deja două și jumătate dimineța.

— Oarecum, a spus Wylie White. Au spus că probabil nu vom putea pleca în următoarele trei ore, așa că unii dintre nătarăi se duc la hotel. Dar eu aș vrea să vă duc la Ermitaj, la casa lui Andrew Jackson.

— Cum am putea s-o vedem pe întuneric? a întrebat Schwartz.

— La naiba, în două ore răsare soarele.

— Duceți-vă voi, a spus Schwartz.

— Bine – tu ia autobuzul spre hotel. Încă așteaptă – e și *el* acolo.

Vocea lui Wylie era puțin zeflemitoare.

— Poate că așa e mai bine, a adăugat el.

— Nu, o să vin cu voi, a spus Schwartz grăbit.

Am luat un taxi din întunericul adînc, de țară, iar Schwartz a părut să se mai înveselească. M-a bătut încurajator pe genunchi.

— Mai bine că vin și eu, a spus el. Ca însoțitor al tău. Pe vremuri, când eram plin de bani, am avut o fată – o fiică minunată.

Vorbea de parcă ar fi fost vîndută creditorilor, ca o proprietate.

— O să ai alta, l-a asigurat Wylie. O să ai din nou tot ce vrei. Încă o răsturnare de situație și o să ajungi acolo unde e tatăl Ceceliei, nu-i așa, Cecelia?

— Unde e Ermitajul ăsta? a întrebat dintr-odată Schwartz. Departe, la mama naibii? O să pierdem avionul?

— Termină, a spus Wylie. Ar fi trebuit s-o luăm și pe stewardesă pentru tine. N-ai spus că-ți place stewardesa? *Mie* mi s-a părut destul de drăguță.

Am mers mult cu taxiul prin ținutul plat și strălucitor, unde nu era decît drumul, și un copac, și o colibă, și un copac, apoi, dintr-odată, am trecut pe lîngă un colț șerpuitor de pădure. Îmi dădeam seama chiar și pe întuneric că acei copaci din pădure sînt verzi – că erau altfel decît olivul prăfos al Californiei. La un moment dat am depășit un negru care mîna trei vaci; vacile au mugit, în timp ce el le împingea spre marginea drumului. Erau vaci adevărate, cu coaste mătăsoase, de o căldură proaspătă, iar negrul s-a desprins din întuneric și a devenit tot mai real, holbîndu-se la noi de lîngă mașină cu ochii lui mari și căprui, în timp ce Wylie îi dădea o monedă de douășcinci de cenți. A spus „*Mulțumesc* – mulțumesc“ și a rămas pe loc. Vacile au mugit din nou în noapte, în timp ce noi ne îndepărtam.

M-am gîndit la prima oaie pe care îmi amintesc că am văzut-o – sute de oi, în mijlocul cărora am ajuns dintr-odată cu mașina, pe terenul din spate de la vechile studiouri Laemmle. Nu erau deloc fericite că or să apară în film, dar omul care era cu noi în mașină spunea întruna:

— Grozav!

— Asta voiai, Dick?

— Nu e grozav?

Și bărbatul pe nume Dick se ridica încontinuu în picioare în mașină, de parcă ar fi fost Cortez sau Balboa, privind pe deasupra unduirilor de lână gri. Dacă am știut vreodată în ce film au apărut, am uitat de mult.

Am mers cu taxiul o oră. Am traversat un pîrîu, pe un pod de fier vechi și șubred, pavat cu scînduri. Începuseră să cînte cocoșii, iar de fiecare dată cînd treceam pe lîngă o fermă, umbre albastre-verzui se puneau în mișcare.

— V-am zis eu că se face imediat dimineață, a spus Wylie. M-am născut în apropiere – fiu de sudiști scăpătați. Casa familiei e folosită acum ca latrină. Am avut patru servitori – tata, mama și cele două surori ale mele. Am refuzat să mă alătur breslei, așa că m-am dus la Memphis să-mi fac o carieră, și cariera mea a ajuns acum în impas.

M-a luat pe după umeri.

— Cecelia, vrei să te căsătorești cu mine, ca să mă pot bucura de averea familiei Brady?

Era suficient de dezarmant, așa că mi-am lăsat capul pe umărul lui.

— Cu ce te ocupi, Celia? Mergi la școală?

— La Bennington. Sînt în anul trei.

— Ah, te rog să mă scuzi. Ar fi trebuit să-mi dau seama, dar eu nu am beneficiat niciodată de pregătire universitară. Dar în anul *trei* – păi, am citit în *Esquire* că studenții de anul trei nu mai au nimic de învățat, Cecelia.

— De ce cred oare oamenii că studentele...

— Nu te scuza – cunoașterea înseamnă putere.

— E evident din modul în care vorbești că ne îndreptăm spre Hollywood, am spus eu. De fiecare dată e aceeași înapoiere

îngrozitoare.

S-a prefăcut șocat.

— Vrei să spui că fetele din est nu au viață personală?

— Tocmai asta e. *Au* viață personală. Mă incomodezi, dă-mi drumul.

— Nu pot. L-aș trezi pe Schwartz, și cred că acum doarme pentru prima oară după săptămîni de zile. Ascultă, Cecelia, odată am avut o aventură cu soția unui producător. O aventură foarte scurtă. Cînd s-a terminat, mi-a spus în termeni cît se poate de clari: „Să nu cumva să povestești despre asta vreodată, altfel te dau afară de la Hollywood. Soțul meu e un bărbat mult mai important decît tine“.

Acum îmi plăcea din nou de el, și chiar atunci taxiul a cotit pe o alee lungă, parfumată de caprifoi și narcise, oprind în fața siluetei mari și gri a casei lui Andrew Jackson. Șoferul s-a întors spre noi să ne spună ceva despre ea, dar Wylie l-a făcut să tacă, arătînd cu degetul spre Schwartz, și am coborît din mașină în vîrfurile picioarelor.

— Nu puteți intra acum în conac, ne-a spus taximetristul politicos.

Eu și cu Wylie ne-am dus și ne-am așezat pe trepte, cu spatele sprijinit de coloanele mari.

— Și domnul Schwartz? am întrebat eu. Cine e?

— Dă-l naibii pe Schwartz. Pe vremuri a fost șeful unui mare cartel – First National? Paramount? United Artists? Acum nu mai e nimic. Dar o să revină. Nu poți rata în cinematografie, decît dacă ești idiot sau alcoolic.

— Nu-ți place Hollywoodul, am sugerat eu.

— Ba da. Sigur că-mi place. Știi ceva! Țăsta nu e un subiect despre care să discuți pe treptele casei lui Andrew Jackson – în

zori.

— Mie îmi *place* Hollywoodul, am insistat eu.

— Foarte bine. E un oraș minier din țara lotusului. Cine a spus asta? Eu. E un oraș bun pentru duri, dar eu am ajuns acolo venind din Savannah, Georgia. În prima zi m-am dus la o petrecere în aer liber. Gazda mi-a strâns mîna și a plecat. Aveai acolo tot ce voiai – piscină, mușchi verde la un dolar centimetrul, feline frumoase care beau și se distrau... Dar nimeni nu vorbea cu mine. Nici măcar unul. Am încercat să intru în vorbă cu vreo cincișase oameni, dar nu mi-au răspuns. Am ținut-o așa o oră, două ore – apoi m-am ridicat de unde stăteam și am zbughit-o afară ca un nebun, de ziceai că-s un câine hăituit. Am avut din nou senzația că am o identitate legitimă doar atunci cînd am ajuns la hotel și recepționarul mi-a dat o scrisoare pe care era trecut numele meu.

Firește, nu avusesem niciodată o astfel de experiență, dar gîndindu-mă la petrecerile la care fusesem, mi-am dat seama că astfel de lucruri puteau să se întîmple. La Hollywood nu ne plac străinii, decît dacă poartă pe ei un însemn care spune că și-au lăsat toate necazurile în altă parte – cu alte cuvinte, doar dacă sînt vedete. Și chiar și atunci ar face bine să fie precauți.

— N-ar fi trebuit să-ți pese, i-am spus eu arogant. Cînd oamenii se poartă grosolan nu e o critică la adresa *ta* – e o critică la adresa oamenilor pe care i-au cunoscut înainte.

— O fată atît de drăguță – și care spune lucruri atît de înțelepte.

Cerul dinspre est era foarte agitat, iar Wylie putea să mă vadă bine – zveltă, cu trăsături frumoase, mult stil și o minte ca un fetus care dă din picioare. Mă întreb cum arătam în lumina acelor zori, acum cinci ani. Puțin șifonată și palidă, presupun,

dar la vîrsta aceea, cînd ai iluzia tinereții că cele mai multe aventuri sînt dintre cele bune, nu aveam nevoie decît de o baie și de haine curate ca să o țin așa ore în șir.

Wylie mă privea cu o apreciere de-a dreptul măgulitoare – apoi, dintr-odată, nu mai eram singuri. Domnul Schwartz a pătruns stînjenit în scena noastră plăcută.

— Am căzut pe un mîner mare de fier, a spus el, pipăindu-și colțul unui ochi.

Wylie a sărit în picioare.

— Exact la timp, domnule Schwartz, a spus el. Turul tocmai începe. Casa lui Andrew Jackson – al zecelea președinte american¹. Învîingătorul de la New Orleans, inamicul Băncii Naționale și inventatorul Sistemului Prăzii de Război.

Schwartz a privit spre mine ca la un juriu.

— Uite un scenarist, dacă vrei, a spus el. Știe totul și, în același timp, nu știe nimic.

— Cum adică? a spus Wylie, indignat.

Era primul indiciu care mă făcea să cred că e scenarist. Și, chiar dacă îmi plac scenariștii – pentru că, orice l-ai întreba pe un scenarist, de obicei primești un răspuns –, totuși asta îl făcea să scadă în ochii mei. Scenariștii nu sînt propriu-zis oameni. Sau, dacă sînt buni de ceva, sînt *mai mulți* oameni dintr-odată, încercînd cu disperare să fie o singură persoană. E ca la actori, care se străduie, atît de jalnic, să nu se uite în oglindă. Care se lasă pe *spate* încercînd să evite asta – doar pentru a-și vedea fețele reflectate în candelabre.

— Nu crezi că așa sînt scenariștii, Celia? m-a întrebat Schwartz. Nu am cuvinte pentru ei. Știu doar că e adevărat.

Wylie îl privea cu o indignare crescîndă.

— Am mai auzit asta, a spus el. Uite ce e, Mannie, sînt un om mult mai practic decît tine, la orice oră din zi și din noapte! Am stat într-un birou în care l-am ascultat pe un anumit mistic cum se plimba ore în șir dintr-o parte în alta și debita prostii care or să-l trimită într-un azil de nebuni din afara Californiei – și apoi, la sfîrșit, mi-a spus cît de *practic* e el și cît de visător sînt *eu* – și dacă sînt atît de amabil să plec și să găsesc sensul lucrurilor spuse de el.

Fața domnului Schwartz s-a descompus în cele mai disparate trăsături ale ei. Un ochi privea în sus, printre ulmii înalți: și-a ridicat mîna și și-a ros fără interes pielea de la arătător. În jurul coșului casei zbura o pasăre, iar privirea lui o urmărea. Pasărea s-a așezat pe coș, precum un corb, și ochii domnului Schwartz au rămas fixați asupra ei, în timp ce a spus:

— Nu putem intra înăuntru. Și e timpul ca voi doi să vă întoarceți la avion.

Încă nu apăruseră zorii cu adevărat. Ermitajul arăta ca o cutie frumoasă, mare și albă, dar cam singuratică și cuprinsă de liniștea unui abandon de o sută de ani. Ne-am întors la mașină – și doar după ce ne-am urcat înăuntru, iar domnul Schwartz, în mod surprinzător, a închis portiera în urma noastră, ne-am dat seama că nu are intenția de a veni cu noi.

— Nu mă întorc pe coastă – am hotărît asta cînd m-am trezit. Așa că o să rămîn aici, și după aceea șoferul poate să vină după mine.

— Te întorci în est? a întrebat Wylie surprins. Doar pentru că...

— M-am hotărît, a spus Schwartz, zîmbind ușor. Pe vremuri eram un om al deciziei ca oricare altul – nici n-ai crede.

A căutat ceva în buzunar, în timp ce șoferul încălzea motorul.

— Vrei să-i dai biletul ăsta domnului Smith?

— Să mă întorc peste două ore? l-a întrebat șoferul pe Schwartz.

— Da... sigur. Îmi va face plăcere să-mi petrec timpul vizitînd acest loc.

M-am gîndit la el încontinuu pe drumul de întoarcere spre aeroport – am încercat să-l integrez în acea oră timpurie a zilei și în acel peisaj. Străbătuse un drum lung, din cine știe ce ghetou, ca să se poată prezenta la altarul acela dur. Mannie Schwartz și Andrew Jackson – era greu să le pronunți numele în aceeași propoziție. Probabil că nici nu știa cine fusese Andrew Jackson, în timp ce se plimba în jurul conacului, dar poate că și-a dat seama că, dacă oamenii conservaseră această casă, atunci Andrew Jackson trebuie să fi fost cineva mare și milostiv, capabil să înțeleagă. La ambele capete ale vieții, omul are nevoie de hrană – un sîn, un altar. Ceva lîngă care să se întindă, cînd nimeni nu îl mai dorește, și lîngă care să-și zboare creierii.

Desigur, noi nu am aflat asta decît peste douăzeci de ore. Cînd am ajuns la aeroport, am spus la ghișeu că domnul Schwartz nu avea să continue drumul, apoi am uitat de el. Furtuna se dusesse spre partea de est a statului Tennessee și se spărsese de munți, iar noi urma să decolăm în mai puțin de o oră. Pasagerii au ieșit din hotel cu ochii cîrpiți de somn, iar eu am ațipit cîteva minute pe unul din acele instrumente de tortură pe care le folosesc pe post de canapele. Încet, ideea că acea călătorie era periculoasă s-a recreat din rămășițele

eșecului nostru: o stewardesă nouă, înaltă, frumoasă și strălucitor de brunetă, exact ca aceea dinainte, cu excepția faptului că purta haine cu dungulițe, în locul celor roșu cu albastru, în stil franțuzesc, a trecut în ritm alert pe lângă noi, purtând cu ea o valiză. Wylie s-a așezat lângă mine, în timp ce așteptam.

— I-ai dat biletul domnului Smith? l-am întrebat eu pe jumătate adormită.

— Da.

— Cine e domnul Smith? Mi se pare că i-a stricat domnului Schwartze călătoria.

— E vina lui Schwartze.

— Nu-mi plac buldozerele, am spus eu. Tatăl meu încearcă să se poarte ca un buldozer în casă, iar eu îi zic să țină lucrurile ăstea pentru studio.

Mă întrebam dacă eram corectă cu el; cuvintele sînt cele mai palide reacții la acea oră a dimineții.

— Totuși, el m-a silit să merg la Bennington și întotdeauna i-am fost recunoscătoare pentru asta.

— Ar fi o ciocnire de pomină, a spus Wylie, dacă buldozerul Brady s-ar întîlni cu buldozerul Smith.

— Domnul Smith e un concurent de-al tatei?

— Nu tocmai. Aș zice că nu. Dar dacă i-ar fi concurent, știu pe care dintre ei aș paria.

— Pe tata?

— Mă tem că nu.

Era prea devreme pentru patriotisme de familie. Pilotul era la ghișeu, alături de funcționar. A scuturat din cap, în timp ce priveau amîndoi spre un potențial pasager, care băgase două monede de cinci cenți în fonograful electric, după care s-a întins

ca un alcoolic pe o bancă, luptându-se cu somnul. Primul cântec pe care îl alesese, *Lost*, a răsunat în sală, urmat, după un scurt interval, de cealaltă alegere a sa, *Gone*, la fel de dogmatic și decisiv. Pilotul a clătinat înțelegător din cap și s-a apropiat de pasager.

— Mă tem că nu vom putea să te transportăm de data asta, bătrîne.

— Ce?

Bețivul s-a ridicat în capul oaselor. Arăta groaznic, dar îți puteai da seama că e atrăgător, iar mie mi s-a făcut milă de el, în ciuda muzicii lui de un prost gust sălbatic.

— Întoarce-te la hotel și culcă-te. Mai e un avion diseară.

— Voiam doa' să zbor.

— Nu se poate, bătrîne.

În dezamăgirea sa, bețivul a căzut de pe bancă – iar de deasupra fonografului, un difuzor ne-a chemat pe noi, oamenii respectabili, afară. Pe culoarul avionului am dat de Monroe Stahr și am căzut peste el, sau am vrut s-o fac. Era un bărbat de care ar fi putut să se îndrăgostească orice fată, cu sau fără încurajări. Eu mă îndrăgostisem de el fără nici un fel de încurajare, dar lui îi plăcea de mine și s-a așezat exact vizavi, pînă cînd a decolat avionul.

— Haideți să ne cerem cu toții banii înapoi, a sugerat el.

Ochii lui negri m-au studiat cu atenție, iar eu m-am întrebat cum ar arăta ochii aceia, dacă el s-ar îndrăgosti. Erau amabili, distanți și cumva superiori, chiar dacă adesea rezonau blînd cu tine. Nu era vina lor că vedeau atît de multe. El intra și ieșea rapid, cu îndemînare, din rolul „unuia din băieți” – dar, în ansamblu, ar trebui să spun că nu era unul dintre ei. Însă știa cum să tacă, cum să se retragă în fundal, cum să asculte. Din

poziția sa (și, chiar dacă nu era un bărbat înalt, părea întotdeauna să fie undeva sus) privea multitudinea de aspecte practice ale lumii sale ca un păstor tânăr și mândru pentru care ziua sau noaptea nu au contat niciodată. Se născuse fără nevoia de somn, fără talentul sau dorința de a se odihni.

Tăcerea dintre noi nu era stînjenitoare – îl cunoscusem de cînd devenise partenerul tatei, cu doisprezece ani în urmă, atunci cînd eu aveam șapte ani și el douăzeci și doi. Wylie stătea dincolo de culoar și eu nu știam dacă să le fac sau nu cunoștință, dar Stahr își învîrtea încontinuu inelul, cu un aer atît de meditativ, încît mă făcea să mă simt tînără și invizibilă, așa că nu am îndrăznit. Nu am îndrăznit niciodată să îmi întorc brusc privirea de la el sau să mă uit direct spre el, dacă nu aveam ceva important de spus – și știam că și alții se simt la fel în preajma lui.

— Îți *dau* ție acest inel, Cecelia.

— Îmi cer scuze. Nu mi-am dat seama că sînt...

— Am vreo cinci-șase la fel.

Mi l-a întins, un cocoloș de aur cu litera S ieșită strident în relief. Mă gîndisem la cît de ciudat contrasta masivitatea acestuia cu degetele sale, care erau delicate și subțiri, ca și restul trupului său, ca și fața sa îngustă, cu sprîncene arcuite și păr negru și cîrlionțat. Uneori avea un aer spiritual, dar era un luptător – cineva din trecutul său îl cunoscuse pe vremea în care făcea parte dintr-o gașcă de puști din Bronx și mi-a oferit o descriere a modului în care mergea întotdeauna în fața găștii sale, acest băiat mai degrabă firav, aruncînd din cînd în cînd în spate cîte un ordin din colțul gurii.

Stahr mi-a închis mîna peste inel, s-a ridicat și i s-a adresat lui Wylie.

— Vino în apartamentul nupțial, i-a spus el. Ne vedem mai încolo, Cecelia.

Înainte să se îndepărteze, l-am auzit pe Wylie întrebând:

— Ai deschis biletul lui Schwartz?

— Încă nu, a spus Stahr.

Probabil că sînt eu mai înceată, pentru că de-abia atunci mi-am dat seama că Stahr era domnul Smith.

După aceea, Wylie mi-a povestit ce conținea biletul. Scris la lumina farurilor taxiului, era aproape ilizibil.

Dragă Monro, Ești cel mai bun dintre toți întotdeauna ți-am admirat mentalitatea așa că atunci cînd tu te pui împotriva mea știu că nu mai are nici un rost! Probabil că nu sînt bun de nimic și nu o să mai continui călătoria dă-mi voie să te avertizez încă o dată ai grijă! Eu știu.

Prietenul tău
MANNIE

Stahr l-a citit de două ori și și-a dus mîna la bărbia sa nerasă de o zi.

— E cu nervii la pămînt, a spus el. Nu mai e nimic de făcut, absolut nimic. Îmi pare rău că l-am bruscăt – dar nu-mi place să vină cineva la mine și să-mi spună că e pentru binele *meu*.

— Poate că era, a spus Wylie.

— E o metodă proastă.

— La mine ar prinde, a spus Wylie. Sînt mai ceva ca o femeie. Dacă cineva se preface că e interesat de mine, mă pun imediat pe picioarele din spate. Îmi place să mi se dea sfaturi.

Stahr a scuturat din cap dezgustat. Wylie a continuat să-l tachineze – era unul dintre cei cărora li se acorda acest privilegiu.

— Anumite forme de măgulire te prind, a spus el. Chestiile de genul „micul Napoleon“.

— Mă îngrețoșează, a spus Stahr, dar, oricum, e mai bine decît atunci cînd cineva încearcă să te ajute.

— Dacă nu-ți plac sfaturile, *pe mine* de ce mă mai plătești?

— Asta e o problemă de marfă, a spus Stahr. Eu sînt un negustor. Vreau să cumpăr ce e în mintea ta.

— Nu ești nici un negustor, a spus Wylie. Am cunoscut mulți negustori cînd lucram în publicitate și sînt de acord cu Charles Francis Adams.

— Care ce-a spus?

— I-a cunoscut pe toți – Gould, Vanderbilt, Carnegie, Astor – și a spus că nu există nici măcar unul pe care să vrea să-l vadă în viața de apoi. Ei bine – de atunci nu au evoluat, așa că de aia spun că nu ești negustor.

— Adams era probabil vai de capul lui, a spus Stahr. Voia să fie el însuși șef, dar nu avea discernămîntul și nici caracterul necesar.

— Avea creier, a spus Wylie destul de mușcător.

— E nevoie de ceva mai mult decît de creier. Voi, scriitorii și artiștii, cedați imediat, deveniți nesiguri, și apoi trebuie să vină altcineva să vă pună pe picioare. Stahr a dat din umeri. S-ar părea că luați lucrurile extrem de personal, urîți oamenii și îi adorați – întotdeauna credeți că oamenii sînt extrem de importanți – mai ales voi înșivă. Pur și simplu îi invitați pe ceilalți să-și bată joc de voi. Mie îmi plac oamenii și îmi place ca lor să le placă de mine, dar îmi țin inima acolo unde a lăsat-o Dumnezeu – în interior. Apoi s-a întrerupt. Ce i-am spus lui Schwartze în aeroport? Îți amintești – exact?

— Ai spus: „Orice ai urmări, răspunsul e nu“.

Stahr tăcea.

— Era deprimat, a spus Wylie, dar l-am făcut să rîdă și să uite. Am fost într-o excursie cu fata lui Pat Brady.

Stahr a sunat după stewardesă.

— Pe pilotul avionului, a spus el, l-ar deranja dacă aş sta o vreme cu el, în faţă?

— E interzis, domnule Smith.

— Roagă-l să vină puțin aici cînd are timp.

Stahr a stat în faţă toată după-amiaza. În timp ce alunecam pe deasupra deşertului şi platourilor nesfîrşite, parcă vopsite în multe culori, ca nisipul alb pe care îl coloram cînd eram mică. Apoi, spre sfîrşitul după-amiezii, piscurile însele – Munţii Fierăstrăului Îngheţat – au alunecat pe sub elicele noastre şi eram aproape de casă.

Atunci cînd nu moţaiam, mă gîndeam că aş vrea să mă căsătoresc cu Stahr, că aş vrea să-l fac să mă iubească. Ah, cîtă înfumurare! Ce Dumnezeu aş fi putut eu să-i ofer? Dar atunci nu gîndeam așa. Aveam mîndria femeilor tinere, care îşi trag puterea din gînduri sublimе precum „Sînt la fel de bună ca şi ea“. Pentru scopul meu, eram exact la fel de frumoasă precum marile frumuseţi care în mod inevitabil i se aruncaseră la picioare. Desigur, micul meu elan intelectual făcea din mine un ornament strălucitor potrivit pentru orice salon.

Acum ştiu că era absurd. Deşi educaţia lui Stahr se baza doar pe un curs seral de stenografie, el străbătuse, cu multă vreme în urmă, deşerturile sălbatice ale percepţiei înspre un teritoriu unde foarte puţini oameni erau în stare să-l urmeze. Dar, în înfumurarea mea nesăbuită, credeam că ochii mei cenuşii au aceeaşi şiretenie ca ochii lui căprui, că bătăile inimii mele tinere, obişnuită cu tenisul şi golful, sînt la fel ca acelea ale

inimii lui, care probabil că își încetinise puțin pulsul după anii de surmenaj. Concepeam planuri și intrigi – orice femeie v-o poate spune –, dar nu s-a ales nimic de ele, după cum veți vedea. Încă îmi place să cred că, dacă el ar fi fost un băiat sărman și mai apropiat de vîrsta mea, poate că aș fi reușit, dar desigur că adevărul adevărat era că eu nu puteam să-i ofer ceva ce el să nu aibă deja; unele dintre ideile mele ceva mai romantice veneau chiar din filme – *Strada 42*, de exemplu, a avut o mare influență asupra mea. E mai mult decît posibil ca unele dintre filmele pe care Stahr însuși le-a conceput să fi făcut din mine ceea ce eram.

Așa că situația era destul de disperată. Emoțional, cel puțin, oamenii nu pot trăi acceptîndu-și unul celuilalt mizeriile.

Dar la momentul acela era altfel: poate că o să mă ajute tata, poate că o să mă ajute stewardesa. Poate că o să se ducă în cabină și o să-i spună lui Stahr: „Dacă am văzut vreodată dragoste, e în ochii fetei aceleia“.

Poate că o să mă ajute pilotul: „Omule, ești orb? De ce nu te duci la ea?“.

Poate că o să mă ajute Wylie White – în loc să stea pe culoar privindu-mă nesigur, întrebîndu-se dacă sînt trează sau dorm.

— Stai jos, i-am spus. Ce mai e nou, unde sîntem?

— În aer.

— Aha, deci așa. Stai jos. Am încercat să manifest un interes voios. Ce mai scrii?

— Dumnezeu să mă ajute, scriu despre un cercetaș – *Cercetașul*.

— E ideea lui Stahr?

— Nu știu – mi-a spus să încerc. E posibil să aibă alți zece scenariști care lucrează înaintea mea sau după mine, un sistem

pe care l-a inventat cu atîta înțelepciune. Deci ești îndrăgostită de el?

— Nici într-un caz, am spus eu indignată. Ne cunoaștem dintotdeauna.

— Cu disperare, nu? Ei, ți-aș putea aranja eu asta, dacă tu îți folosești toată influența ca să mă promovezi. Vreau echipa mea personală.

Am închis ochii și am adormit iar. Când m-am trezit, stewardesa mă acoperea cu o pătură.

— Aproape am ajuns, a spus ea.

Vedeam pe fereastră, în lumina apusului, că eram într-un ținut mai verde.

— Tocmai am auzit ceva amuzant, mi-a spus ea. În cabina piloților – acel domn Smith – sau Stahr – nu-mi amintesc să-i fi văzut numele vreodată.

— Nu apare niciodată pe generic, am spus eu.

— Aha. Ei bine, tocmai le-a pus piloților o grămadă de întrebări despre pilotaj – poate că e interesat? Mai știi?

— Știu.

— Vreau să spun, unul dintre ei mi-a spus că e sigur că l-ar putea învăța pe domnul Stahr în zece minute cum să zboare singur. Zice că îi merge mintea nemaipomenit.

Începeam să devin nerăbdătoare.

— Și ce era atît de amuzant?

— Ei bine, în cele din urmă unul dintre piloți l-a întrebat pe domnul Smith dacă îi place domeniul lui de activitate și domnul Smith a spus: „Sigur. Sigur că îmi place. E plăcut să fii cel mai puțin nebun dintr-o gașcă de nebuni de legat“.

Stewardesa rîdea în hohote – iar mie îmi venea s-o scuip.

— Să le spună oamenilor acelora o gașcă de nebuni. Adică nebuni *de legat*.

A încetat să rîdă neașteptat de brusc, iar cînd s-a ridicat în picioare, fața ei era gravă.

— Trebuie să îmi termin tura.

— La revedere.

În mod evident, Stahr îi ridicase pe piloți alături de el, pe tron, și îi lăsase să domnească o vreme împreună cu el. Mulți ani după aceea, am călătorit cu unul dintre acei piloți, care mi-a povestit ceva ce le spusese Stahr.

Privea în jos, înspre munți.

— Să presupunem că ești inginer feroviar, a spus el. Trebuie să faci să treacă un tren pe aici pe undeva. Ei bine, iei rapoartele observatorilor tăi și îți dai seama că există trei sau patru sau șase breșe și nici una nu e mai bună decît cealaltă. Trebuie să iei o decizie – pe ce bază? Nu poți testa cea mai bună cale – decît dacă o faci. Așa că pur și simplu o faci.

Pilotul crezuse că n-a înțeles el bine.

— Ce vrei să spui?

— Alegi una dintre căi fără nici un fel de motiv – pentru că muntele ăla e roz sau pentru că albastrul planului e mai frumos. Înțelegi?

Pilotul a considerat că aceasta fusese o învățătură foarte prețioasă. Dar se îndoia că va fi vreodată în poziția să o aplice.

— Ce voiam eu să știu, mi-a spus trist pilotul, e cum a ajuns el să fie domnul Stahr.

Mă tem că Stahr n-ar fi fost niciodată în stare să răspundă la asta, pentru că embrionul nu este dotat cu memorie. Dar aș fi putut încerca eu să răspund. În tinerețe zburase foarte sus, pe aripi puternice, ca să vadă. Și în timp ce era acolo sus, studiase

toate regatele, cu acel gen de ochi care pot privi direct spre soare. Dînd din aripi cu tenacitate – în cele din urmă frenetic – și continuînd să dea din ele, a rămas acolo sus mai mult decît majoritatea dintre noi, și apoi, amintindu-și tot ceea ce văzuse despre cum sînt lucrurile, de la marea lui înălțime, a început să coboare încet spre pămînt.

Motoarele se opriseră și toate cele cinci simțuri ale noastre au început să se adapteze pentru aterizare. Vedeam un șir de lumini, în față și la stînga, acolo unde era baza navală Long Beach, iar spre dreapta o ceață clipind acolo unde era Santa Monica. Luna californiană răsărise, imensă și portocalie, deasupra Pacificului. Indiferent ce aș fi simțit eu pentru aceste lucruri – și, la urma urmei, ele însemnau acasă –, știu sigur că Stahr simțea mult mai mult. Acestea erau lucrurile pe care le văzusem cînd deschisese prima oară ochii, la fel cum văzusem oile din spatele vechilor studiouri Laemmle; dar acesta era locul pe care Stahr coborîse pe pămînt după zborul său extraordinar și revelator, în care văzuse în ce direcție ne îndreptăm, cum arătam în timp ce făceam asta și cît de mult conta. Ai fi putut spune că acesta era locul înspre care îl împinsese un vînt întîmplător, dar eu nu cred asta. Aș spune mai degrabă că, într-un „cadru lung“, el a văzut un nou mod de a măsura speranțele noastre zbuciumate, ticăloșiile grațioase și regretele stîngace, și că a venit aici din propria lui voință, ca să fie alături de noi pînă la sfîrșit. Ca avionul care cobora spre aeroportul Glendale, în întunericul cald.

Episoadele 4 și 5

Era ora nouă, într-o seară de iulie, și în magazinul de vizavi de studio încă mai erau niște dubluri – îi vedeam cum se apleacă deasupra jocurilor de *pinball* – în timp ce îmi parcam mașina. Johnny Swanson „Bătrînu” stătea în colț, în hainele lui de semicowboy, privind posomorît spre lună. Pe vremuri fusese la fel de celebru în cinema ca Tom Mix sau Bill Hart – acum era prea trist să stai de vorbă cu el, așa că am traversat strada în grabă și am intrat pe poarta din față.

Într-un studio nu există nici un moment în care să fie liniște deplină. Există întotdeauna o tură de noapte de tehnicieni în laboratoare și la montaj și oameni de la întreținere care merg la cantină. Dar zgomotele sînt complet diferite – fîșîitul înfundat al cauciucurilor, huruitul liniștit al unui motor care merge în ralanti, țipătul gol al unei soprane care cîntă într-un microfon prizonier în noapte. După un colț am dat de un bărbat în cizme de cauciuc care scâldea o mașină într-o lumină albă minunată – o fîntînă în mijlocul umbrelor industriale moarte. Am încetinit atunci cînd am văzut cum domnul Marcus e urcat în mașina sa din fața Clădirii Administrației, pentru că a durat atît de mult pînă ca el să spună ceva, fie și doar bună seara – și în timp ce așteptam mi-am dat seama că soprana cînta „Vino! Vino! Te iubesc numai pe tine!” la nesfîrșit; îmi amintesc asta din cauză că în timpul cutremurului a continuat să cînte același vers. Dar asta avea să se întîmple de-abia peste cinci minute.

Biroul tatei era în clădirea veche cu balcoane și balustrade de fier, care îți dădea încontinuu senzația unei sîrme pentru acrobați. Tata era la primul etaj, avîndu-l pe Stahr într-o parte și pe domnul Marcus în cealaltă – în seara aceea întreg etajul era luminat. Stomacul meu s-a crispat puțin la apropierea de Stahr,

dar acum reușeam să controlez destul de bine asta – în luna de cînd venisem acasă îl văzusem doar o dată.

Biroul tatei avea multe aspecte ciudate, dar o să-l descriu pe scurt. În partea din față erau trei secretare impasibile, care stăteau acolo, ca niște vrăjitoare, de cînd mă știam eu – Birdy Peters, Maude nu-știu-cum și Rosemary Schmiel; habar n-am dacă acesta era numele ei, dar ea era decanul trioului, ca să zicem așa, și sub biroul ei era butonul care îți permitea accesul la camera tronului tatei. Toate trei secretarele erau capitaliste înflăcărate și Birdy inventase regula ca dactilografele să fie sancționate dacă erau văzute că mănîncă împreună mai mult de o dată pe săptămînă. Pe vremea aceea studioul se temea de domnia maselor.

Am intrat. În ziua de azi toți directorii au saloane private imense, dar tatăl meu a fost primul. De asemenea, a fost primul care a pus geam-oglină la ferestrele mari și am auzit o poveste despre o trapă în podea care i-ar fi trimis pe vizitatorii nedoriti într-o temniță de dedesubt, dar cred că era o invenție. Avea un tablou mare de Will Rogers, atîrnat ostentativ și cu intenția, cred, de a sugera înrudirea vitală dintre tata și acest Sfînt Francisc al Hollywoodului; avea o fotografie mare cu Minna Davis, soția moartă a lui Stahr, și poze cu alte vedete ale studiourilor, și desene mari în cărbune cu mama și cu mine. În seara aceasta ferestrele mari cu geam-oglină erau deschise și o lună mare, roz-aurie și cu un halou în jurul ei se înțepenise neajutorată în una dintre ele. Tata, Jaques La Borwits și Rosemary Schimel erau așezați în jurul unei mese mari, circulare.

Cum arăta tata? Nu l-aș putea descrie, în afara unei dăți cînd l-am întîlnit în New York pe neașteptate; am văzut un bărbat

masiv, de vîrstă mijlocie, care părea puțin rușinat de el însuși și mi-am dorit să treacă mai departe – apoi am văzut că era tata. După aceea am fost șocată de impresia mea. Tata poate fi foarte magnetic – are un maxilar dur și un zîmbet irlandez.

Dar în ce îl privește pe Jaques La Borwits o să vă scutesc. Dați-mi voie să spun doar că era asistent de producție, ceea ce înseamnă un fel de comisar sovietic, și s-o lăsăm așa. M-a uimit întotdeauna de unde aduna Stahr asemenea cadavre intelectuale sau de unde apăreau ca să-i fie impuse – sau, mai ales, cum scotea ceva cît de cît folositor de la ei – așa cum îl uimea pe orice proaspăt sosit din est care se ciocnea de ei. Jaques La Borwits avea părțile lui bune, fără îndoială, dar la fel au și protozoarele submicroscopice și la fel are și un cîine care bîntuie în căutarea unei cățele și a unui os. Jaques La – o, Doamne!

Eram sigură, după expresiile lor, că vorbiseră despre Stahr. Stahr ordonase ceva sau interzisese ceva sau îl sfidase pe tata sau aruncase la gunoi unul din filmele lui La Borwits sau făcuse ceva catastrofic, iar ei stăteau aici noaptea protestînd, într-o comuniune a revoltei și neajutorării. Rosemary Schmiel stătea cu carnetul în mînă, ca și cum ar fi fost gata să consemneze descurajarea lor.

— Mi s-a spus să te aduc acasă cu orice preț, i-am spus tatei. Păcat de toate cadourile alea care putrezesc în ambalaje!

— Aniversare! a strigat Jaques, nerăbdător parcă să-și ceară scuze. Cîți ani ai făcut? Nu știam.

— Patruzeci și trei, a spus tata răspicat.

Era mai bătrîn – cu patru ani – și Jaques știa asta; l-am văzut cum își notează în agenda sa, ca să se folosească de lucrul acesta cîndva. Aici lumea umblă cu agendele deschise. Poți

vedea cînd sînt făcute însemnările, nu e nevoie să citești pe buze, iar Rosemary Schmiel a simțit nevoia, dintr-un soi de emulație, să-și facă și ea un semn în carnet. În timp ce îl ștergea, pămîntul s-a cutremurat sub noi.

Nu s-a simțit cu toată forța, ca în Long Beach, unde etajele de sus ale magazinelor au fost vărsate în stradă și mici hoteluri au alunecat în mare – dar timp de un minut întreg, măruntaiele noastre au fost una cu cele ale pămîntului – ca într-o tentativă de coșmar de a ne racorda din nou cordoanele ombilicale și de a ne întoarce în pîntecele creației.

Fotografia mamei a căzut de pe perete, dînd la iveală un mic seif – Rosemary și cu mine ne-am prins frenetic de mîini și am executat un vals straniu prin încăpere, în timp ce țipam. Jaques a leșinat sau cel puțin a dispărut, iar tata s-a agățat de biroul său și a strigat: „Sînteți bine?“. Afară, cîntăreața a ajuns la climaxul lui „Te iubesc numai pe tine“, și-a ținut respirația o clipă, iar apoi jur că a luat-o de la capăt. Sau e posibil să îi fi pus înregistrarea, ca să se audă și ea.

Încăperea s-a liniștit, vibrînd ușor. Am luat-o cu toții spre ușă, dintr-odată cu tot cu Jaques, care reapăruse, am străbătut anticamera clătinîndu-ne amețiți și am ieșit pe balconul de fier. Aproape toate luminile se stinseseră și de pe alocuri se auzeau țipete și chemări. Am rămas acolo o clipă, așteptînd un al doilea șoc – apoi, ca dintr-un impuls comun, am luat-o spre biroul lui Stahr și am intrat înăuntru.

Biroul era mare, dar nu la fel de mare ca al tatei. Stahr stătea întins pe canapea, frecîndu-se la ochi. Atunci cînd venise cutremurul dormea și nu era sigur dacă nu cumva fusese un vis. După ce l-am convins, i s-a părut mai degrabă amuzant – pînă cînd au început să sune telefoanele. Îl priveam cît mai

puțin insistent cu putință. Era cenușiu de oboseală în timp ce asculta la telefon și la interfon, dar pe măsură ce soseau rapoartele, ochii lui începeau să sclipească.

— Cîteva conducte de apă din spatele studioului au plesnit, i-a spus tatei.

— Gray filmează în Satul Francez, a spus tata.

— E inundat și în jurul Gării, în Junglă și în Oraș, la naiba – se pare că nu e nimeni rănit. Mi-a strîns mîna grav, în trecere. Tu unde erai, Cecelia?

— Te duci acolo, Monroe? a întrebat tata.

— După ce sosesc toate știrile. Una dintre liniile de electrificare e întreruptă și ea – am trimis după Robinson.

M-a făcut să mă așez lîngă el pe canapea și să-i povestesc din nou despre cutremur.

— Pari obosit, i-am spus eu pe un ton blînd, matern.

— Da, a recunoscut el. Nu am unde să mă duc seara, așa că lucrez.

— O să îți aranjez eu niște seri.

— Pe vremuri jucam poker cu o gașcă, a spus el meditativ. Înainte să mă căsătoresc. Dar toți au băut pînă au crăpat.

Domnișoara Doolan, secretara lui, a intrat cu vești proaste.

— O să se ocupe Robby de toate după ce vine, l-a asigurat Stahr pe tata. Apoi s-a întors spre mine. Țsta da bărbat – Robinson ăsta. Era depanator – repara liniile telefonice în timpul viscolelor din Minnesota – nimic nu-i stă în cale – o să-ți placă Robby.

A spus asta de parcă ar fi fost intenția lui de-o viață să ne facă să ne cunoaștem și organizase tot cutremurul doar în scopul acesta.

— Da, o să-ți placă Robby, a repetat el. Când te întorci la facultate?

— De-abia am venit acasă.

— Ai liber toată vara?

— Scuze, am spus eu. O să mă întorc cât mai repede posibil.

Eram confuză. Desigur, îmi trecuse prin cap că el ar putea avea unele intenții față de mine, dar dacă era adevărat, ele erau într-un stadiu exasperant de timpuriu – eu eram doar un „bun de preț”. Iar ideea nu părea prea atrăgătoare la acel moment – era ca și cum te-ai căsători cu un doctor. Stahr rareori pleca de la studiouri înainte de unsprezece.

— Cât mai durează, l-a întrebat el pe tatăl meu, pînă cînd termină facultatea? Asta încercam să spun.

Cred că tocmai eram pe punctul de a recita nerăbdătoare că nu e deloc necesar să mă întorc la facultate, că eram suficient de educată deja – cînd absolut admirabilul Robinson a intrat pe ușă. Era un tînăr roșcat și crăcănat, plin de însuflețire.

— El e Robby, Cecelia, a spus Stahr. Hai să mergem, Robby.

Așa l-am cunoscut pe Robby. Nu pot spune că părea ceva sortit – dar era. Pentru că Robby a fost cel care mi-a povestit mai tîrziu cum în seara aceea Stahr și-a găsit dragostea.

Episodul 6

În lumina lunii, terenurile din spate însemnau treizeci de acri de tărîm de basm – nu pentru că locațiile chiar semănau cu jungla africană, cu castelele franțuzești, cu schoonere ancorate

sau cu Broadwayul noaptea, ci pentru că erau asemenea cărților ferfenițite ale copilăriei, cu fragmente ale unor povești care dansează într-un foc de tabără. Nu am locuit niciodată într-o casă cu mansardă, dar un teren din spate trebuie să fie ceva de genul acesta, iar noaptea totul se trezește la viață, desigur, într-un mod vrăjit și distorsionat.

Cînd Stahr și Robby au ajuns acolo, fascicule de lumină fixaseră deja punctele periculoase ale inundației.

— O să pompăm apa în mlaștina de pe Thirty-sixth Street, a spus Robby după o clipă. E pe terenul primăriei – dar oare nu e acesta un act al Domnului? Hei – uită-te acolo!

Așezate pe capul imens al zeului Shiva, două femei pluteau pe curentul unui fluviu improvizat. Idolul se desprinsese dintr-un decor al Burmei și șerpuia grav în calea sa, oprindu-se uneori pentru a se legăna și a se poticni, în zonele mai puțin adînci, de celelalte rămășițe lăsate în urmă de inundație. Cele două refugiate își găsiseră adăpost de-a lungul unei șuvițe cîrlionțate de pe fruntea lui cheală și, la prima vedere, păreau niște turiste aflate într-un tur interesant cu autobuzul prin scena potopului.

— Uită-te odată acolo, Monroe! a spus Robby. Uită-te la damele alea!

Tîrîndu-și picioarele prin mlaștinile nou formate, și-au croit drum spre malul torentului. Acum vedeau că femeile erau puțin speriate, dar le-a înseninat perspectiva salvării.

— Ar trebui să le lăsăm să se scurgă în canalizare, a spus Robby galant, dar De Mille are nevoie de capul ăla săptămîna viitoare.

Însă n-ar fi făcut rău nici unei muște și într-o clipă era în apă pînă la gît, pescuindu-le cu un băț și reușind doar să le

răsucească într-un cerc amețitor. Au sosit ajutoare și imediat s-a răspîndit impresia că una dintre ele este foarte drăguță, iar apoi aceea că sînt niște persoane extrem de importante. Dar erau doar naufragiate, iar Robby a așteptat dezgustat să le facă cu ou și cu oțet în timp ce obiectul a fost, în cele din urmă, prins și tras la mal.

— Puneți capul ăla la loc! le-a strigat el. Aveți impresia că e un suvenir?

Una dintre femei a coborît, alunecînd încet pe obrazul idolului, iar Robby a prins-o și a așezat-o pe teren sigur; cealaltă a ezitat, apoi a coborît și ea. Robby s-a întors spre Stahr pentru judecata finală.

— Ce facem cu ele, șefu’?

Stahr nu a răspuns. La mai puțin de un metru de el și zîmbindu-i timid era chipul soției sale moarte, identic pînă și ca expresie. De-a lungul unui metru luminat de lună, ochii pe care el îi cunoștea îl priveau, un cîrlionț a tresărit puțin pe fruntea familiară, zîmbetul s-a modificat ușor, conform obiceiului, buzele s-au desfăcut – de asemenea. O frică îngrozitoare l-a cuprins și îi venea să plîngă în hohote. De departe, din încăperea tăcută și sumbră, alunecarea înăbușită a dricului, florile atîrnînd tainic, de acolo, din întuneric – aici, în căldură și strălucire. Fluviul curgea pe lîngă ei rapid, reflectoarele mari se balansau și clipeau – apoi Stahr a auzit o altă voce, care nu era a Minnei.

— Ne pare rău, a spus vocea. Ne-am luat după un camion și am intrat pe una din porți.

Se adunase un mic grup de oameni – electricieni, mecanici, șoferi – și Robby s-a repezit la ei ca un cîine ciobănesc.

— ...băgați pompele mari în rezervoarele de pe Platoul 4... legați un cablu în jurul capului... trageți-l în sus pe câțiva pari... mai întâi scoateți apa din Junglă, pentru numele lui Dumnezeu... țeava aia mare în formă de A lăsați-o jos, chestia aia de plastic...

Stahr stătea și se uita cum cele două femei își croiesc drum în spatele unui polițist spre o ieșire. Apoi a făcut un pas ezitant, să vadă dacă slăbiciunea genunchilor îl părăsise. Un tractor zgomotos s-a apropiat clătînându-se prin nămol și pe lângă el au început să se perinde bărbați – din doi în doi, câte unul dintre ei îl privea zîmbind și îi spunea „Salut, Monroe... Salut, domnule Stahr... ce noapte caldă, domnule Stahr... Monroe... Monroe... Stahr... Stahr... Stahr“.

Le vorbea și le făcea și el semn cu mîna, în timp ce oamenii treceau pe lângă el prin întuneric, semănînd puțin, presupun, cu împăratul și cu garda napoleoniană. Nu există o astfel de lume, dar ea își are eroii ei, iar Stahr era eroul. Cei mai mulți dintre acești bărbați erau acolo de multă vreme – de la începuturi, iar în timpul marii agitații de la apariția sunetului și al celor trei ani ai Depresiunii el avusese grijă ca ei să nu pătească nimic. Vechile loialități se clătinau acum – totul era vulnerabil –, dar totuși el era omul lor, ultimul prinț. Iar salutarile lor, pe măsură ce treceau pe lângă el, erau un fel de ovații șoptite.

Episodul 7

Din noaptea în care m-am întors și pînă la cutremur am observat o mulțime de lucruri.

Legate de tata, de exemplu. Îl iubeam pe tata – conform unei diagrame neregulate, cu multe coborîșuri –, dar am început să-mi dau seama că nu numai datorită voinței sale puternice era un om de nivel înalt. Mare parte a realizărilor lui se datora vicleniei. Dobîndise cu ajutorul norocului și vicleniei un sfert dintr-un circ de mare succes – alături de tînărul Stahr. Acesta fusese marele avînt al vieții lui – restul nu era decît instinctul de a rezista. Desigur că în discuțiile cu cei de pe Wall Street folosea acel limbaj subliminal despre misterul producției cinematografice, dar tata nu știa ABC-ul dublării sau măcar al montajului. Nici nu învățase prea multe despre esența Americii ca piccolo în Ballyhegan și nici nu avea simțul povestirii mai dezvoltat decît cel al unui toboșar. Pe de altă parte, nici nu suferea de o pareză secretă precum; ajungea pe platouri înainte de prînz și, datorită unei susceptibilități care se dezvoltase ca un mușchi, era greu să-l păcălească cineva.

Stahr era norocul lui – și Stahr era și el un fenomen. Era un reper în cinematografie, ca Edison, Lumière, Griffith și Chaplin. Dusesse filmele mult mai departe de teritoriul și forța teatrului, înspre un fel de vîrstă de aur de dinaintea cenzurii din 1933. Dovada calităților lui de lider era spionajul care avea loc în jurul lui – nu doar pentru informații confidențiale sau secrete tehnice patentate –, dar și spionarea intuiției sale privitoare la o tendință a gustului, a previziunii lui despre cum aveau să meargă lucrurile. Prea mult din vitalitatea sa a fost consumată în pararea acestor tentative. Din cauza aceasta, opera lui era în parte secretă, adesea prefăcută și lentă – și dificil de descris în termenii planurilor unui general – atunci cînd factorii psihologici devin insuficienți și ajungem să adunăm pur și simplu succesele și eșecurile. Dar eu m-am hotărît să vă ofer o

imagine asupra modului în care funcționa el, și aceasta este scuza mea pentru ceea ce urmează. Se inspiră, în parte, dintr-o lucrare pe care am scris-o la facultate despre „O zi din viața unui producător“ și în parte din imaginația mea. Cel mai adesea m-am împotmolit în evenimentele banale, în timp ce acelea mai ciudate sînt adevărate.

În dimineța de după inundație, un bărbat a urcat pe balconul exterior al Clădirii Administrației. Conform unui martor, a rămas acolo o vreme, apoi s-a suit pe balustrada de fier și s-a aruncat spre trotuarul de dedesubt cu capul înainte. Și-a rupt ceva – o mîină.

Domnișoara Doolan, secretara lui Stahr, l-a înștiințat despre asta atunci cînd el a sunat după ea la ora nouă. Dormise la birou, însă nu auzise agitația.

— Pete Zavras! a exclamat Stahr. Operatorul?

— L-au dus la cabinetul medical. N-o să apară în ziare.

— Drăcia dracului, știam că a luat-o razna, dar habar n-am de ce. Era în regulă cînd am lucrat cu el acum doi ani – de ce-o fi venit aici? Cum a reușit să intre?

— S-a strecurat cu vechiul lui permis de studio, a spus Catherine Doolan.

Avea un nas acutit și era soția unui asistent de regie.

— Poate că are vreo legătură cu cutremurul, a spus ea.

— Era cel mai bun operator de aici.

Cînd a auzit despre cei o mie de morți din Long Beach, încă îl mai bîntuia tentativa de sinucidere din zori. I-a spus lui Catherine Doolan să afle tot ce se putea despre asta.

În dimineța călduroasă au început să sosească prin interfon primele mesaje. Vorbea și asculta, în timp ce se

bărbieria și își bea cafeaua. Robby îi lăsase un mesaj: „Dacă domnul Stahr vrea să-i explic, spune-i s-o dea naiba, m-am culcat“. Un actor era bolnav sau așa avea impresia; guvernatorul Californiei dădea o petrecere; un revizor își bătuse soția ca să facă vîlvă în presă și trebuia „retrogradat la statutul de scenarist“ – acestea trei erau treburile tatei – dacă nu cumva actorul avea un contract personal cu Stahr. Într-o locație din Canada ninsese timpuriu, după ce echipa ajunsese deja acolo – Stahr a trecut rapid în revistă posibilitățile de remediere a situației prin modificarea scenariului. Nimic. A sunat-o pe Catherine Doolan.

— Vreau să vorbesc cu polițistul care le-a condus aseară pe cele două femei afară de pe terenul din spate. Cred că îl cheamă Malone.

— Da, domnule Stahr. E Joe Wyman la telefon – cu pantalonii.

— Salut, Joe, a spus Stahr. Ascultă – doi oameni s-au plîns la previzionare că șlițul lui Morgan a stat deschis jumătate din film... sigur că exagerează, dar chiar și dacă sînt doar trei metri... nu, nu putem să-i găsim pe oamenii ăștia, dar vreau să vă uitați la filmul ăla de cîte ori e nevoie, pînă găsiți partea aia. Adu mai mulți oameni în camera de proiecție – cineva o să vadă.

Tout passe. – L'art robuste

*Seul a l'éternité.*²

— Și mai e prințul Danemarcei, a spus Catherine Doolan. E foarte atrăgător. Apoi a simțit nevoia să adauge fără rost: Pentru un bărbat înalt.

— Mersi, a spus Stahr. Mulțumesc, Catherine, îți sînt recunoscător că acum am ajuns cel mai atrăgător bărbat scund de pe platouri. Trimite-l pe prinț la filmare și spune-i că luăm prînzul la unu.

— Și domnul George Boxley – pare foarte furios, la modul britanic.

— O să mă văd cu el zece minute.

În timp ce ea ieșea, el a întrebat-o:

— A sunat Robby?

— Nu.

— Sună-l pe Sound și, dacă se știe ceva de el, sună-l și întreabă-l așa. Întreabă-l așa – dacă a auzit numele femeii de seara trecută. Oricare dintre ele. Sau dacă știe cum ar putea fi găsite.

— Altceva?

— Nu, dar spune-i că e important, cît timp își mai amintește. Ce erau? Vreau să spun ce fel de persoane – întreabă-l și asta. Adică erau cumva...

Secretara aștepta, mîzgălind cuvintele lui în carnet fără să îl privească.

— ...ah, erau cumva – îndoielnice? Erau teatrale? Sau nu – lasă asta. Întreabă-l doar dacă știe cum pot fi găsite.

Polițistul, Malone, nu știa nimic. Două dame pe care el le dăduse afară, bine'nțeles. Una din ele era arțăgoasă. Care anume? Una din ele. Aveau o mașină, un Chevy, se gîndise să le ia numărul. Era – cea care arăta bine era arțăgoasă? Era una din ele.

Nu știa care – nu observase nimic. Chiar și aici, pe platouri, Minna fusese uitată. În trei ani. Atunci asta era situația.

Episodul 8

Stahr i-a zîmbit domnului George Boxley. Era un zîmbet părintesc, amabil, pe care Stahr și-l construisese invers, pe vremea cînd era un tînăr împins spre poziții înalte. La început fusese un zîmbet de respect față de cei mai bătrîni decît el, apoi, pe măsură ce deciziile lui începuseră să le înlocuiască pe ale lor, devenise un astfel de zîmbet încît ei să nu simtă asta – în cele din urmă ajungînd ce era acum, un zîmbet amabil, uneori puțin grăbit și obosit, dar întotdeauna prezent, adresat oricui nu-l înfuriase în ultima oră. Sau oricui pe care nu intenționa să-l insulte în mod deschis și agresiv.

Domnul Boxley nu a răspuns zîmbetului său. A intrat în încăpere cu aerul că cineva îl tîrăște violent după el, deși nu se vedea nimeni care să-l tragă de mîină. S-a oprit în fața unui fotoliu și, din nou, părea că doi aghiotanți invizibili l-au luat de brațe și l-au așezat cu forța în el. Stătea în fotoliu posomorît. Chiar și atunci cînd și-a aprins o țigară, la invitația lui Stahr, aveai senzația că bățul de chibrit e ținut de niște forțe exterioare pe care el nu catadicsește să le controleze.

Stahr l-a privit curtenitor.

— S-a întîmplat ceva, domnule Boxley?

Romancierul i-a întors privirea, într-o tăcere asurzitoare.

— Am citit scrisoarea dumneavoastră, a spus Stahr.

Tonul de tînăr director simpatic dispăruse. Îi vorbise ca unui egal, însă cu o deferență ușor tăioasă.

— Nu pot să pun pe hîrtie ceea ce vreau să scriu, a izbucnit Boxley. Toți ați fost foarte amabili, dar e un soi de conspirație. Cei doi scenariști pe care mi i-ați detașat ascultă ce spun eu, dar

strică tot – ai zice că tot vocabularul lor e format din maximum o sută de cuvinte.

— De ce nu scrieți chiar dumneavoastră? a întrebat Stahr.

— Am scris. V-am și trimis câte ceva.

— Dar nu erau decît discuții, de la un cap la altul, a spus Stahr calm. Discuții interesante, dar nu mai mult decît atât.

Acum, tot ce mai puteau să facă cei doi aghiotanți fantomatici era să-l țină pe Boxley în fotoliu. Acesta s-a străduit să se ridice; a emis un lătrat izolat și tăcut, care avea o anumită legătură cu rîsul, dar nici una cu amuzamentul, și a spus:

— Eu nu cred că voi citiți vreodată ceva. Oamenii se duelează atunci cînd are loc această conversație. La sfîrșit, unul dintre ei cade în fîntînă și trebuie să fie scos afară cu găleata.

A lătrat din nou, apoi a tăcut.

— Ați scrie asta într-o carte de-a dumneavoastră, domnule Boxley?

— Ce? Nu, bineînțeles.

— Vi s-ar părea un procedeu ieftin.

— Standardele cinematografei sînt diferite, a spus Boxley precaut.

— Mergeți vreodată la film?

— Nu – aproape niciodată.

— Oare nu din cauză că oamenii se duelează și cad în fîntîni tot timpul?

— Da – și au expresii faciale forțate și rostesc dialoguri nefirești și neverosimile.

— Să lăsăm dialogul pentru o clipă, a spus Stahr. Recunosc că dialogul dumneavoastră e mai elegant decît pot să scrie scenariștii – de aceea v-am adus aici. Dar haideți să ne imaginăm că nu există nici dialoguri proaste, nici picat în

fîntînă. Aveți cumva în biroul dumneavoastră o sobă care se aprinde cu chibrituri?

— Cred că da, a spus Boxley rigid, dar nu o folosesc niciodată.

— Să presupunem că sînteți în biroul dumneavoastră. V-ați duelat sau ați scris toată ziua și sînteți prea obosit ca să vă mai duelați sau ca să scrieți. Stați așezat, privind fix – în gol, cum ni se întîmplă tuturor uneori. O stenografă drăguță pe care o remarcaserăți intră în încăpere, iar dumneavoastră o priviți – alene. Ea nu vă vede, deși sînteți foarte aproape de ea. Își scoate mănușile, deschide poșeta și îi răstoarnă conținutul pe masă...

Stahr s-a ridicat în picioare, aruncîndu-și legătura de chei pe birou.

— Are două monede de zece cenți și una de cinci – și o cutie de chibrituri. Lasă moneda de cinci pe birou, le pune pe cele două de zece înapoi în poșetă, se duce la sobă și își bagă înăuntru mănușile. În cutia de chibrituri există un singur băț, iar ea dă să îl aprindă, îngenunchind lîngă sobă. Dumneavoastră observați că fereastra este zgîlțuită de un vînt puternic – dar exact în acel moment vă sună telefonul. Fata ridică receptorul și spune bună ziua – ascultă – și apoi rostește răspicat în receptor: „Nu am avut niciodată o pereche de mănuși negre“. Închide, îngenunchează din nou lîngă sobă și, exact atunci cînd ea aprinde chibritul, dumneavoastră priviți brusc în jur și vedeți că în birou mai e un bărbat, care observă fiecare mișcare a fetei...

Stahr a tăcut. Și-a luat cheile și le-a băgat în buzunar.

— Continuați, a spus Boxley zîmbind. Ce urmează?

— Nu știu, a spus Stahr. Eu doar fac filme.

Boxley avea senzația că i se dă o lecție.

— E doar o melodramă, a spus el.

— Nu neapărat, a răspuns Stahr. În orice caz, nimeni nu a acționat violent, nu a spus replici ieftine și nici nu a avut vreun soi de expresii faciale. A existat o singură replică proastă, iar un scriitor ca dumneata ar putea s-o facă mai bună. Dar povestea te-a captivat.

— Pentru ce erau cei cinci cenți? a întrebat Boxley evaziv.

— Nu știu, a spus Stahr. Dintr-odată a râs. A, da – cei cinci cenți erau pentru cinematograf.

Cei doi aghiotanți invizibili au părut să-i dea drumul lui Boxley. Acesta s-a relaxat, s-a lăsat pe spătarul fotoliului său și a râs.

— De ce naiba mă mai plătiți? a întrebat el. Nu înțeleg nimic din toată chestia asta.

— Vei înțelege, a spus Stahr zîmbind larg. Altfel n-ai fi întrebat despre cei cinci cenți.

Ieșiră în anticameră, unde aștepta un bărbat negricios, cu ochi rotunzi.

— Domnule Boxley, acesta este domnul Mike Van Dyke, a spus Stahr. Ce e, Mike?

— Nimic, a spus Mike. Am venit doar să văd dacă ești adevărat.

— De ce nu te duci să lucrezi? a spus Stahr. N-am mai râs de zile întregi la previzionări.

— Mă tem de o cădere psihică.

— Trebuie să te menții în formă, a spus Stahr. Hai să te vedem cum îți vinzi marfa.

Stahr s-a întors spre Boxley.

— Mike e comic – e aici de cînd eram eu în leagăn. Mike, arată-i domnului Boxley figura cu aripile, şpagatul şi fuga.

— Aici? a întrebat Mike.

— Aici.

— Nu prea e loc. Voiam să te întreb despre...

— E o grămadă de loc.

— Bine, a spus el privind ezitant în jur. Trage tu cu pistolul.

Katie, asistenta domnişoarei Doolan, a luat o pungă de hîrtie şi a umflat-o.

— Era un număr, i-a spus Mike lui Boxley, pe vremea lui Keystone. Apoi s-a întors spre Stahr. Ştie ce înseamnă un număr?

— Înseamnă un act, a explicat Stahr. Georgie Jessel vorbeşte despre „numărul cu Lincoln la Gettysburg“.

Katie a dus la gură gîtul pungii umflate. Mike s-a așezat spate în spate cu ea.

— Gata? a întrebat Katie.

Apoi a coborît mîna în lateral. Imediat, Mike s-a prins de fund cu ambele mîini, a sărit în aer, a făcut şpagatul pe podea, rămînînd în acelaşi loc şi dînd din braţe de două ori, ca o pasăre...

— Aripile, a spus Stahr.

Apoi a fugit – a ieşit pe uşa de plasă pe care curierul biroului o ţinea deschisă pentru el şi a dispărut dincolo de uşa balconului.

— Domnule Stahr, a spus domnişoara Doolan. Domnul Hanson sună de la New York.

Zece minute mai tîrziu, Stahr a apăsat pe butonul interfonului şi domnişoara Doolan a intrat în birou. I-a spus că în anticameră era o vedetă care aştepta să-l vadă.

— Spune-i că am ieșit prin balcon, a îndrumat-o Stahr.

— În regulă. A venit de patru ori săptămîna asta. Pare foarte neliniștit.

— A oferit vreun indiciu despre ce dorește? Nu e ceva ce ar putea discuta cu domnul Brady?

— Nu a spus. Apoi aveți o conferință. Domnișoara Meloney și domnul White sînt afară. Domnul Broaca este alături, în biroul domnului Rienmund.

— Spune-i lui să intre. Spune-i că îl pot primi doar pentru o clipă.

Atunci cînd chipeșul actor a intrat, Stahr a rămas în picioare.

— Ce anume s-a întîmplat și nu mai suferea amînare? a întrebat el amabil.

Actorul a așteptat, grijuliu, pînă cînd domnișoara Doolan a ieșit din birou.

— Monroe, sînt terminat, a spus el. Trebuia să te văd.

— Terminat! a spus Stahr. Ai văzut *Variety*? La Roxy au prelungit vizionarea filmului tău, iar în New York au fost încasări de 37 000 săptămîna trecută.

— Asta e cel mai rău. Asta e tragedia. Am tot ce îmi doresc și acum nu mai înseamnă nimic.

— Păi, explică-mi.

— Între mine și Esther nu mai există nimic. Nu mai poate exista niciodată nimic.

— V-ați certat.

— A, nu – mai rău – nici nu pot să vorbesc despre asta. Am mintea confuză. Umblu peste tot ca un nebun. Îmi joc rolul ca prin somn.

— N-am observat, a spus Stahr. În previziunile de ieri erai excelent.

— Serios? Asta nu arată decît că nimeni nu își dă seama niciodată.

— Vrei să-mi spui că tu și cu Esther o să vă despărțiți?

— Presupun că se va ajunge și la asta. Da – inevitabil – se va ajunge acolo.

— Ce s-a întîmplat? a întrebă Stahr nerăbdător. A intrat fără să bată la ușă?

— A, nu am pe nimeni altcineva. E doar – din cauza mea. Sînt terminat.

Dintr-odată, Stahr a înțeles.

— Cum ți-ai dat seama?

— E așa de șase săptămîni.

— E-n mintea ta, a spus Stahr. Ai fost la doctor?

Actorul a aprobat din cap.

— Am încercat totul. Chiar și... într-o zi m-am dus, de disperare... m-am dus la Claris. Dar fără nici un folos. Sînt distrus.

Stahr a simțit o tentație diabolică să îi spună să se ducă să discute despre asta cu Brady. Brady se ocupa de toate problemele de relații publice. Sau aici era vorba de relații private. S-a întors pentru o clipă cu spatele, și-a redobîndit controlul asupra mimicii sale și s-a întors la loc.

— Am fost la Pat Brady, a spus vedeta, ca și cum i-ar fi ghicit gîndurile. Mi-a dat o grămadă de sfaturi ipocrite și le-am încercat pe toate, dar nimic n-a mers. Stau față în față cu Esther la cină și mi-e rușine s-o privesc. Ea a fost înțelegătoare, dar mie mi-e rușine. Mi-e rușine de dimineața pînă seara. Mă gîndesc că *Rainy Day* a adunat 25 000 de dolari în Des Moines și a depășit orice record în St. Louis și a făcut 27 000 în Kansas City. Am

teancuri de scrisori de la fani, dar iată că seara mi-e teamă să mă duc acasă, mi-e teamă să mă duc la culcare.

Stahr începea să se simtă ușor agresat. Atunci când actorul intrase în birou, Stahr intenționase să-l invite la o petrecere, dar acum nu părea deloc potrivit. La ce i-ar fi trebuit petrecere, cu povara asta pe cap. Și-l imagina bîntuind de la un oaspete la altul, cu un cocteil în mînă, în timp ce veniturile lui cresc cu 28 000 de dolari.

— Așa că am venit la tine, Monroe. Nu știu să fi existat o situație pe care tu să n-o poți soluționa. Mi-am spus în sinea mea că trebuie să-l întreb pe Monroe, chiar și dacă mă sfătuiește să mă sinucid.

De pe biroul lui Stahr s-a auzit interfonul – acesta a apăsător pe buton și a auzit vocea domnișoarei Doolan.

— Cinci minute, domnule Stahr.

— Îmi pare rău, a spus Stahr, mai am nevoie de cîteva minute.

— Cinci sute de fete au defilat de la liceu pînă la mine acasă, a spus actorul posomorît. Iar eu am stat în spatele perdelelor și le-am privit. N-am fost în stare să ies.

— Stai jos, a spus Stahr. O să ne facem timp atît cît e nevoie și o să discutăm despre toate astea.

În anticameră, doi membri ai grupului pentru conferință așteptaseră deja zece minute – Wylie White și Rose Meloney. Cea din urmă era o blondă micuță și uscățivă de cincizeci de ani, despre care puteai auzi cele cincizeci de opinii aferente ale Hollywoodului – „o tîmpită sentimentală“, „cel mai bun scenarist de construcție din Hollywood“, „o veterană“, „scenarista aia bătrînă“, „cea mai deșteaptă femeie de la studiouri“, „cea mai isteată plagiatoare din domeniu“ și,

desigur, pe deasupra, nimfomană, virgină, ușuratică, lesbiană și soție credincioasă. Fără să fie fată bătrână, era, ca majoritatea femeilor de succes, cumva bătrânicioasă. Avea ulcer și salariul ei anual depășea 100 000 de dolari. S-ar fi putut scrie un tratat complex pe tema dacă „îi merita“, dacă merita mai mult sau nimic. Valoarea ei consta în calități cât se poate de banale, cum ar fi simplul fapt că era femeie și era adaptabilă, rapidă și de încredere, „știa jocul“ și nu era egoistă. Fusesse o foarte bună prietenă a Minnei și, după un anumit număr de ani, Stahr reușise să-și înăbușe ceea ce era o repulsie fizică violentă.

Ea și cu Wylie așteptau în tăcere – din când în când îi adresau câte o remarcă domnișoarei Doolan. La fiecare câteva minute, Rienmund, revizorul, striga din biroul său, acolo unde așteptau el și regizorul Broaca. După zece minute, Stahr a sunat și domnișoara Doolan i-a chemat pe Rienmund și Broaca; chiar atunci, Stahr și actorul au ieșit din biroul lui Stahr, care îl ținea pe bărbat de braț. Acum era atât de montat, încât atunci când Wylie White l-a întrebat ce mai face, a deschis gura și a început să-i povestească pe loc.

— Ah, am avut o perioadă groaznică.

Însă Stahr l-a întrerupt.

— Nu-i adevărat. Acum du-te și joacă rolul așa cum ți-am spus.

— Mulțumesc, Monroe.

Rose Meloney a privit în urma lui, fără să spună nimic.

— Prinde careva muște de la nasul lui? a întrebat ea.

Era o expresie pentru a fura scene.

— Îmi pare rău că v-am făcut să așteptați, a spus Stahr. Intrați.

Episodul 9

Era deja amiază și participanții la conferință aveau dreptul la fix o oră din timpul lui Stahr. Nu mai puțin, căci o astfel de conferință putea fi întreruptă doar de un regizor care era împiedicat să filmeze; rareori dura mult mai mult, deoarece la fiecare opt zile compania trebuia să difuzeze o producție la fel de complexă și de costisitoare ca *Miracolul* lui Reinhardt.

Uneori, mai rar decât în urmă cu cinci ani, Stahr lucra toată noaptea la un singur film. Dar după o asemenea orgie se simțea rău zile în șir. Dacă putea să se ocupe de fiecare problemă în parte, după fiecare schimbare se vedea o certă renaștere de vitalitate. Și, asemenea acelor care se pot trezi la orice oră doresc, Stahr își reglase ceasul psihologic să măsoare o oră.

Pe lângă scenariști, grupul îi mai includea pe Rienmund, unul dintre cei mai dotați revizori, și pe John Broaca, regizorul filmului.

Broaca era, la suprafață, un inginer – mare și lipsit de nervi, popular și cu o hotărîre calmă. Era un ignorant și Stahr îl prinsese adesea făcînd aceleași scene de nenumărate ori la rînd – o scenă despre o fată bogată apărea în toate filmele lui, cu aceeași acțiune, aceeași mîncare de pește. O grămadă de dulăi intrau în cameră și săreau în jurul fetei. Mai tîrziu, fata se ducea la un grajd și plesnea un cal peste coapse. Probabil că explicația nu era freudiană; mai degrabă, într-un moment monoton al adolescenței privise printr-un gard și văzuse o fată minunată cu cîini și cai. Se întipărise pentru totdeauna în creierul lui, ca marcă înregistrată a strălucirii.

Rienmund era un tînăr oportunist destul de arătos, cu o educație bunicică. Inițial un bărbat de un anumit caracter, fusese împins, zi de zi, prin prisma poziției lui anormale, înspre modalități ocolite de gîndire și acțiune. Acum era un om rău, cum sînt adesea oamenii. La treizeci de ani, nu avea nici una dintre virtuțile pe care atît americanii nativi, cît și evreii sînt învățați să le considere admirabile. Dar își făcea filmele la timp și, prin faptul că manifesta o fixație aproape homosexuală față de Stahr, părea să atenueze obișnuita acuitate a acestuia din urmă. Lui Stahr îi plăcea de el – îl considera un om bun din mai multe puncte de vedere.

Wylie White, desigur, ar fi fost recunoscut în orice țară ca un intelectual de rang secund. Era civilizat și volubil, în același timp simplu și cu mintea ascuțită, pe jumătate amețit și pe jumătate taciturn. Invidia lui față de Stahr se manifesta doar în străfulgerări neintenționate și era amestecată cu admirație și chiar afecțiune.

— Data producției pentru filmul acesta este de sîmbătă în două săptămîni, a spus Stahr. Cred că în mare e în regulă – e mult mai bine acum.

Rienmund și cei doi scenariști au schimbat între ei priviri de felicitare.

— Cu excepția unui lucru, a spus Stahr gînditor. Nu văd deloc de ce ar trebui produs și am hotărît să îl dau la o parte.

A urmat un moment de tăcere uluită – apoi murmure de protest și întrebări îndurerate.

— Nu e vina voastră, a spus Stahr. Mi s-a părut că e ceva în el care nu-și are locul – asta e tot.

A ezitat, privind cu regret spre Rienmund.

— Mare păcat – era o piesă bună. Am plătit 50 000 pentru ea.

— Care e problema filmului, Monroe? a întrebat Broaca direct.

— Păi, nu cred că are rost să intrăm acum în ea, a spus Stahr.

Rienmund și Wylie White se gîndeau amîndoi la efectul pe care îl avea asupra carierei lor. Rienmund își trecuse în cont două filme anul acesta – dar Wylie White avea nevoie de o apariție pe generic ca să impulsioneze revenirea sa în cinematografie. Rose Meloney îl privea cu atenție pe Stahr, ochii ei părăind niște mici cranii.

— N-ai putea să ne dai un indiciu? a întrebat Rienmund. E o lovitură destul de serioasă, Monroe.

— Pur și simplu, n-aș băga-o pe Margaret Sullavan în el, a spus Stahr. Și nici pe Colman. Nu i-aș sfătui să joace în el...

— Mai exact, Monroe, l-a implorat Wylie White. Ce nu ți-a plăcut? Scenele? Dialogul? Umorul? Construcția?

Stahr a luat scenariul de pe birou și l-a lăsat să cadă, de parcă, fizic vorbind, ar fi fost prea greu de mînuit.

— Nu-mi plac oamenii, a spus el. Nu mi-ar plăcea să mă întîlnesc cu ei – dacă aș ști că sînt undeva, m-aș duce în altă parte.

Rienmund a zîmbit, dar în ochii lui se citea îngrijorarea.

— Ei, asta e o critică distrugătoare, a spus el. Eu credeam că oamenii sînt mai degrabă interesați.

— Și eu la fel, a spus Broaca. Mi s-a părut că Em e foarte simpatcă.

— Serios? a întrebat Stahr tăios. Mie de-abia dacă-mi venea să cred că e vie. Și cînd am ajuns la sfîrșit am zis: „Așa, și?”.

— Trebuie să se poată face ceva, a spus Rienmund. Bineînțeles că ne pare rău pentru asta. Dar este structura asupra căreia ne-am înțeles...

— Dar nu și povestea, a spus Stahr. V-am spus adesea că primul lucru pe care îl hotărâsc este *tipul* de poveste pe care îl vreau. Schimbăm oricare alt aspect, dar odată ce am stabilit povestea, trebuie să încercăm să mergem spre ea cu fiecare replică și mișcare. Asta nu este tipul de poveste pe care îl vreau. Povestea pe care am cumpărat-o avea strălucire și căldură – era o poveste fericită. Asta este plină de îndoială și ezitare. Eroul și eroina încetează să se mai iubească din cauza unor fleacuri – apoi încep să se iubească din nou datorită altor fleacuri. După prima secvență nici nu-ți mai pasă dacă or să se mai vadă vreodată.

— Asta e greșeala mea, a spus Wylie brusc. Vezi, Monroe, nu cred că stenografele încă au aceeași admirație timpă față de șefii lor ca în 1929. Au fost satisfăcute – și-au văzut șefii jubilând. Lumea s-a schimbat, asta e tot.

Stahr a privit spre el nerăbdător și a dat scurt din cap.

— Nu despre asta discutăm acum, a spus el. Premisa poveștii e că fata are o admirație timpă față de șeful ei, dacă așa vrei tu să-i spui. Și nu există nici o probă că el ar fi jubilat vreodată. Atunci când o faci pe ea să se îndoiască de el într-un mod sau altul, deja ai alt tip de poveste. Sau mai degrabă nu ai nimic. Oamenii aceștia sînt extrovertiți – înțelege-mă bine – și vreau să-i văd cît mai extrovertiți posibil pe platou. Când o să vreau să fac o piesă de Eugene O'Neill o să cumpăr una.

Rose Meloney, care nu își luase nici o clipă privirea de la Stahr, știa că de acum o să fie în regulă. Dacă ar fi vrut cu adevărat să abandoneze filmul, nu ar fi procedat așa. Ea juca jocul acesta de mai mult timp decît toți ceilalți, cu excepția lui Broaca, cu care avusese o aventură de trei zile în urmă cu douăzeci de ani.

Stahr s-a întors spre Rienmund.

— Ar fi trebuit să înțelegi din distribuție, Rieny, ce fel de film voiam. Am început să însemnez replicile pe care Carroll și MacMurray nu puteau să le spună și m-am plictisit. Ține minte pentru viitor – când comand o limuzină, vreau acel tip de mașină. Nici cea mai rapidă mașină de curse nu mă satisface. Acum... Stahr a privit în jur. Ce facem, continuăm? Acum, că v-am spus că nici măcar nu-mi place tipul de film care este acesta? Mergem mai departe? Avem două săptămîni. La sfîrșitul acestei perioade o să-i pun pe Carroll și pe MacMurray în asta sau în altceva – vi se pare că merită?

— Sigur, a spus Rienmund, eu cred că da. Îmi pare rău pentru treaba asta. Ar fi trebuit să-l previn pe Wylie. Credeam că are niște idei bune.

— Monroe are dreptate, a spus Broaca direct. Și eu am avut tot timpul senzația că ceva e greșit, dar nu reușeam să-mi dau seama ce e.

Wylie și Rose s-au uitat la el disprețuitor și au schimbat o privire.

— Voi, scenariștii, credeți că puteți să veniți cu un nou elan? a întrebat Stahr, destul de amabil. Sau ar trebui să încerc cu alții noi?

— Mi-ar plăcea să mai încerc o dată, a spus Wylie.

— Și tu, Rose?

Rose a dat scurt din cap.

— Ce crezi despre fată? a întrebat Stahr.

— Păi – bineînțeles, eu sînt de partea ei.

— Mai bine ai lăsa-o baltă, a spus Stahr pe un ton de avertisment. Zece milioane de americani ar dezaproba-o pe fata aia, dacă ar apărea pe ecran. Avem o oră și douăzeci și cinci de

minute pe ecran – dacă voi arătați o femeie care îi e necredincioasă unui bărbat o treime din acest timp, atunci lăsați impresia că e pe o treime curvă.

— E un procent mare? a întrebat Rose glumeț.

Au râs cu toții.

— Pentru mine da, a spus Stahr gînditor, chiar și dacă n-ar fi vorba de cenzură. Dacă vreți să-i scrieți pe frunte că e curvă, foarte bine, dar asta e altă poveste. Nu e povestea aceasta. Aceasta este o viitoare soție și mamă. Și totuși – *și totuși...*

A arătat cu creionul spre Wylie White.

— ...filmul are în el la fel de multă pasiune ca Oscarul ăsta de pe biroul meu.

— Ce naiba! a spus Wylie. Fata e plină de pasiune. Păi, se duce la...

— E destul de ușuratică, a spus Stahr, dar asta e tot. Există o scenă care e mai bună decît tot ce ați croșetat voi și pe aceea nu ați băgat-o. Cînd ea încearcă să-și omoare timpul schimbîndu-și ceasul.

— Nu părea potrivită, s-a scuzat Wylie.

— Acum, a spus Stahr, eu am vreo cincizeci de idei. O s-o chem de domnișoara Doolan.

A apăsă pe buton.

— ...și dacă e ceva ce nu înțelegeți, spuneți-mi...

Domnișoara Doolan s-a strecurat înăuntru aproape imperceptibil. Stahr a început, măsurînd încăperea cu pas iute. În primul rînd, voia să le spună ce fel de fată e ea – ce fel de fată voia el să fie. Era o fată perfectă, cu cîteva mici defecte, ca în scenariu, dar o fată perfectă nu pentru că publicul o voia astfel, ci pentru că acesta era tipul de fată pe care el, Stahr, voia să-l vadă în genul acesta de film. Era clar? Nu era un personaj de

rutină. Ea reprezenta sănătatea, vitalitatea, ambiția și dragostea. Singurul lucru care dădea importanță scenariului era situația în care se găsea fata. Ea devenea bîntuită de un secret care afecta foarte multe vieți. Exista o cale dreaptă și o cale greșită – la început nu era clar care e una și care e cealaltă, dar atunci cînd devenea clar, ea alegea imediat. Așa era acest tip de poveste – zveltă, curată și strălucitoare. Fără îndoială.

— Ea nu a auzit niciodată expresia probleme de muncă, a spus Stahr cu un oftat. E posibil să trăiască în 1929. Este clar ce fel de fată vreau?

— Foarte clar, Monroe.

— Acum, în legătură cu ce face ea, a spus Stahr. Tot timpul, în fiecare moment în care e pe ecran, sub ochii noștri, ea vrea să se culce cu Ken Willard. E clar, Wylie?

— Extrem de clar.

— Orice face ea, e ca să se culce cu Ken Willard. Dacă merge pe stradă, atunci merge ca să se culce cu Ken Willard, dacă mănîncă, e ca să aibă putere să se culce cu Ken Willard. *Dar* în nici un moment să nu lăsați impresia că ea s-ar gîndi măcar să se culce cu Ken Willard, dacă legătura lor nu e oficializată. Mi-e rușine să vă spun lucrurile acestea de grădiniță, dar cumva ele s-au pierdut din poveste.

Stahr a deschis scenariul și a început să îl revizuiască pagină cu pagină. Notițele domnișoarei Doolan aveau să fie tipărite în cinci exemplare și înmîinate tuturor, dar Rose Meloney își luase propriile note. Broaca și-a dus mîna la ochii pe jumătate închiși – își amintea de vremurile cînd „un regizor însemna ceva aici“, cînd scenariștii erau comici sau reporteri tineri, pasionați și rușinoși, îmbibați cu whisky – un regizor era totul pe vremea aceea. Nici un supervizor – nici un Stahr.

Broaca a tresărit, complet treaz, atunci când și-a auzit numele.

— Ar fi frumos, John, dacă ai putea să-l pui pe băiat pe un acoperiș înclinat, să-l lași să se plimbe pe acolo și să stai cu camera pe el. Ai putea obține o senzație frumoasă – nu pericol, nu suspans, nici o sugestie de nici un fel – un băiat care se plimbă pe acoperiș dimineața.

Broaca s-a străduit să redevină prezent.

— Bine, a spus el. Doar un element de risc.

— Nu neapărat, a spus Stahr. Băiatul nu e pe punctul de a cădea de pe acoperiș. Treci cu el în următoarea scenă.

— Prin fereastră, a sugerat Rose Meloney. Ar putea sări pe fereastra surorii sale.

— E o tranziție bună, a spus Stahr. Direct în scena jurnalului.

Broaca era acum complet treaz.

— O să-l filmez de jos, a spus el. Doar un cadru fix, de la o anumită distanță – îl las să se îndepărteze de cameră. Nu îl urmez. Îl iau într-un cadru apropiat și îl las să se îndepărteze din nou. Nici nu îi dau atenție lui, ci doar contrastului cu acoperișul și cerul întreg.

Lui Broaca îi plăcea cadrul – era un cadru artistic pe care acum nu îl mai întâlneai la tot pasul. Ar putea folosi o macara – pînă la urmă, ar fi mai ieftin decît să construiască acoperișul pe pămînt, cu un cer procesat. Asta era una din chestiile lui Stahr – singura limită era cerul propriu-zis. Lucrase prea mult cu evrei ca să creadă legendele că sînt zgîrciți.

— În a treia secvență pune-l să-l lovească pe preot, a spus Stahr.

— Ce! a strigat Wylie. Și să ni-i punem în cap pe catolici?

— Am vorbit cu Joe Breen. Preoții au fost loviți. Nu o să se reflecte asupra lor.

Vocea lui liniștită continuă să vorbească – se opri brusc atunci când domnișoara Doolan se uită rapid spre ceas.

— E prea mult de făcut pînă luni? l-a întrebat el pe Wylie.

Wylie a privit spre Rose și ea s-a uitat înapoi spre el, dar nici măcar nu s-a deranjat să dea din cap. El a văzut cum weekendul lor era dat peste cap, dar acum era un alt bărbat decît atunci cînd intrase în birou. Cînd ești plătit cu 1 500 de dolari pe săptămîină, munca neprevăzută e un lucru de la care nu te dai înapoi, cu atît mai puțin cînd filmul tău e amenințat. Wylie eșuase ca scenarist independent din cauză că nu îi păsa, dar aici era Stahr căruia să îi pese pentru ei toți. Efectul nu urma să treacă nici cînd avea să iasă din birou – și nici oriunde altundeva în perimetrul studiourilor. Simțea o mare hotărîre. Amestecul de bun-simț, sensibilitate înțeleaptă, ingenuitate teatrală și o anumită concepție pe jumătate naivă asupra binelui comun pe care Stahr tocmai îl enunțase cu voce tare îl inspira să-și facă partea lui, să își ducă blocul de piatră la locul lui, chiar dacă efortul era condamnat dinainte, iar rezultatul – monoton ca o piramidă.

Rose Meloney privea pe fereastră șirul de oameni care se îndrepta spre cantină. Ea urma să își ia prînzul în biroul ei și să croșeteze puțin, dacă tot avea ocazia. La unu și un sfert venea bărbatul cu parfumul franțuzesc trecut ilegal peste granița mexicană. Nu comitea un păcat – era ca și cu prohibiția.

Broaca se uita cum se gudură Rienmund pe lîngă Stahr. Simțea că Rienmund avea să avanseze – dar nu încă. Primea 750 pe săptămîină pentru autoritatea lui parțială asupra regizorilor, scenariștilor și vedetelor care cîștigau mult mai

mult. Purta pantofi englezești ieftini, pe care și-i cumpărase de lângă Beverly Wilshire, iar Broaca spera că îl rod, dar în curînd avea să-și comande pantofii la Peal și să renunțe la pălăriuța lui verde de munte, cu pană. Broaca era cu ani de zile în fața lui. Avea un palmares bun în acest război, dar nu se mai simțise niciodată cu adevărat el însuși după ce îi permisesese lui Ike Franklin să îl plesnească peste față.

În încăpere era fum și, în spatele acestuia, în spatele biroului său mare, Stahr se retrăgea tot mai mult, cît mai politicos posibil, încă ascultînd ce zice Rienmund, apoi domnișoara Doolan. Conferința se terminase.

— Am vreun mesaj?

— A sunat domnul Robinson, a spus domnișoara Doolan, în timp ce Stahr pornea spre cantină. Una dintre femei i-a spus cum o cheamă, dar a uitat – crede că era Smith sau Brown sau Jones.

— Asta e foarte util.

— Și își amintește că a spus că tocmai s-a mutat în Los Angeles.

— Eu îmi amintesc că avea o curea argintie, a spus Stahr, cu stele decupate în ea.

— Încă încerc să aflu mai multe despre Pete Zavras. Am vorbit cu soția lui.

— Ce-a spus?

— O, au avut o perioadă groaznică – și-au pierdut casa... ea a fost bolnavă...

— Nu se poate face nimic în problema cu ochii?

— Ea nu părea să știe nimic despre starea ochilor lui. Nici măcar nu știa că orbește.

— Ciudat.

Stahr s-a gândit la asta în drum spre cantină, dar era la fel de nedumerit ca și în problema actorului de dimineață. Problemele de sănătate ale oamenilor nu păreau să intre în preocupările lui – nu se gândea deloc nici la propria sănătate. Pe aleea din spatele cantinei, s-a dat la o parte în timp ce un camion plin cu fete în costume vii în stil Regency se apropia dinspre terenurile din spate. Rochiile fluturau în vînt, iar fețele tinere, sulemenite, l-au privit curios și i-au zîmbit, în timp ce treceau mai departe.

Episodul 10

Zece bărbați și oaspetele lor, prințul Agge, luau masa în salonul privat de la cantina studioului. Erau tipii cu banii – ei erau stăpînii și, atunci cînd nu aveau oaspeți, mîncau într-o liniște scrîșnită, uneori punînd întrebări despre soțiile și copiii celorlalți, alteori descărcîndu-și un gînd obsesiv de pe suprafața conștiinței lor. Opt dintre cei zece erau evrei – cinci din zece născuți în străinătate, inclusiv un grec și un englez – și toți se știau de mult timp: exista o ierarhie în grup, de la bătrînul Marcus pînă jos, la bătrînul Leanbaum, care cumpăraseră cel mai norocos pachet de acțiuni din domeniu și căruia nu i se permitea niciodată să cheltuie mai mult de un milion de dolari pe producție.

Bătrînul Marcus funcționa cu o tenacitate neliniștitoare. Un instinct imposibil de atrofiat îl avertiza asupra pericolului, asupra coalizărilor împotriva lui – nu era niciodată mai periculos decît atunci cînd ceilalți îl considerau încolțit. Fața sa cenușie dobîndise o asemenea imobilitate, încît pînă și cei care erau obișnuiți să observe reflexul din colțul interior al ochiului său nu mai puteau să-l vadă – natura făcuse ca acolo să crească un mic fir de păr alb care să-l mascheze; armura lui era completă.

Așa cum Marcus era cel mai bătrîn, Stahr era cel mai tînăr – nu cu mulți ani la acest moment, deși prima oară stătuse la masă cu majoritatea acestor bărbați pe cînd era un copil-minune de douăzeci și doi de ani. Atunci, mai mult decît acum, fusese un tip cu bani printre alți tipi cu bani. Atunci era capabil să calculeze costurile în minte, cu o viteză și precizie care îi uluia – pentru că ei nu erau vrăjitori și nici măcar experți în această privință, în ciuda opiniei populare despre evrei și finanțe. Cei mai mulți dintre ei își datorau succesul unor calități diferite și incompatibile. Dar într-un grup tradiția îi susține pe cei mai puțin competenți, iar ei erau mulțumiți să privească auditurile sublimite ale lui Stahr și simțeau un fel de exuberanță, ca și cum le-ar fi făcut ei înșiși, ca microbiștii la un meci de fotbal.

După cum se va vedea imediat, Stahr lăsase în urmă acest talent anume al său, deși el nu dispăruse.

Prințul Agge stătea între Stahr și Mort Flieshacker, avocatul companiei, și vizavi de Joe Popolous, proprietarul de cinematografe. Era agresiv cu evreii într-o manieră vagă și generală, de care încerca să se vindece. Fiind un om turbulent, care își făcuse stagiul în Legiunea Străină, credea că evreii țin

prea mult la propria lor piele. Dar era dispus să recunoască faptul că puteau fi diferiți în America, în circumstanțe distincte, și fără îndoială că îl considera pe Stahr un bărbat adevărat, în toate sensurile cuvîntului. În rest – credea că majoritatea oamenilor de afaceri sînt plicticoși – ca trimitere finală recurgea întotdeauna la sîngele Bernadottei din vinele lui.

Tatăl meu – o să-i spun domnul Brady, așa cum i-a spus și prințul Agge, cînd mi-a povestit despre acest prînz – era îngrijorat în legătură cu un film și, atunci cînd Leanbaum a plecat mai devreme, a venit și i-a luat locul.

— Ce mai e cu filmul despre America de Sud, Monroe? a întrebat el.

Prințul Agge a observat atenția îndreptată pe furiș spre ei, la fel de distinctă ca și cum zece perechi de gene ar fi fluturat toate deodată. Apoi, din nou, tăcere.

— Mergem înainte, a spus Stahr.

— Cu același buget? a întrebat Brady.

Stahr a dat din cap că da.

— Este supradimensionat, a spus Brady. Nu va exista nici un miracol în vremurile astea grele – nici un *Îngerii iadului* sau *Ben-Hur*, să arunci cu banii și să-i primești înapoi.

Probabil că atacul fusese planificat, pentru că Popolous, grecul, a preluat chestiunea cu un soi de dublu limbaj, care prințului Agge îi amintea de Mike Van Dyke, cu excepția faptului că încerca și chiar reușea să fie coerent, și nu debusolant.

— Nu e adaptabil, Monroe, așa cum noi dorim să ne adaptăm la ațeste vremuri în schimbare. Țeea țe s-ar putea face cînd noi cîntăm aria prosperității este greu de gîndit acum.

— Ce credeți, domnule Marcus? a întrebat Stahr.

Toate privirile au urmat-o pe a lui, înspre capătul mesei, dar, ca și cum ar fi fost prevenit, domnul Marcus îi făcuse deja semn chelnerului personal din spatele său că vrea să se ridice și chiar în acest moment era pe jumătate aplecat, în brațele chelnerului. I-a privit cu o asemenea neajutorare, încât ți-ar fi fost greu să-ți dai seama că uneori mergea seara să danseze cu fata lui canadiancă.

— Monroe este geniul nostru în producție, a spus el. Contez pe Monroe și mă bazez foarte mult pe el. Eu însumi nu am văzut inundația.

A urmat un moment de tăcere, în timp ce el părăsea încăperea.

— Nu mai există încasări de două milioane de dolari în toată țara, a spus Brady.

— Nu mai, a aprobat Popolous. Chiar și cum dacă ai putea să-i iei de cap și să-i împingi înăuntru, nu mai.

— Probabil că nu, a fost de acord Stahr.

S-a oprit, ca pentru a se asigura că toți îl ascultă.

— Cred că putem conta pe un milion și un sfert din marile orașe. Probabil un milion și jumătate cu totul. Și un sfert de milion în străinătate.

Din nou a urmat tăcere – de data aceasta uimită, puțin confuză. Stahr l-a rugat pe chelner, peste umăr, să i se facă legătura telefonică cu biroul lui.

— Dar bugetul tău? a spus Flieshacker. Bugetul tău este de un milion șapte sute cincizeci, înțeleg. Și așteptările tale ajung doar la atît, fără profit.

— Nu astea sînt așteptările mele, a spus Stahr. Nu sîntem siguri de mai mult de un milion și jumătate.

Încăperea devenise atît de nemișcată, încît prințul Agge putea auzi cum o bucată mare de scrum dintr-un trabuc se desprindea și plutea prin aer. Flieshacker a dat să spună ceva, cu fața încremenită de uimire, dar lui Stahr i se întinsese peste umăr un telefon.

— Biroul dumneavoastră, domnule Stahr.

— A, da – ei, bună, domnișoară Doolan. Mi-am dat seama care e problema cu Zavras. E unul din zvonurile alea nenorocite – aș putea paria pe asta... A, deci așa. Bun... Bun. Acum iată ce trebuie să faci – trimite-l după-amiaza asta la oculistul meu, doctorul John Kennedy, și spune-i să ceară un raport și să îl fotocopieze – înțelegi.

Apoi a închis – s-a întors cu o urmă de pasiune spre masa cea mare.

— A auzit cumva vreunul dintre voi o poveste cum că Pete Zavras orbește?

Cîțiva au clătinat afirmativ din cap. Dar majoritatea dintre cei prezenți așteptau încordați și cu respirația tăiată să vadă dacă Stahr greșise sau nu cifrele cu un minut în urmă.

— E o mare prostie. El spune că nu a fost niciodată la oculist – nu a știut niciodată de ce i-au întors spatele studiourile, a spus Stahr. Cineva nu îl place sau cineva a vorbit prea mult, iar el nu mai lucrează de un an.

S-a auzit un murmur convențional de simpatie. Stahr a semnat cecul și s-a prefăcut că dă să se ridice.

— Scuză-mă, Monroe, a spus Flieshacker insistent, în timp ce Brady și Popolous se uitau, eu sînt destul de nou aici și poate că nu reușesc să înțeleg ce se spune și ce se dă de înțeles.

Vorbea repede, dar venele de pe fruntea sa se umflau cu mîndrie la cuvintele mari gen Universitatea din New York.

— Am înțeles bine, te aștepti să încasezi cu un sfert de milion mai puțin decât bugetul tău?

— E un film de calitate, a spus Stahr cu o inocență prefăcută.

Acum își dăduseră seama toți, dar mai aveau încă senzația că undeva e o șmecherie. Stahr chiar credea că filmul o să scoată bani. Nici un om întreg la minte...

— Timp de doi ani am evitat riscurile, a spus Stahr. E timpul să facem un film care să piardă niște bani. Treceți-l la capitolul reputație – asta o să ne aducă noi clienți.

Unii dintre ei încă mai credeau că Stahr voia să spună că o să aibă succes, și încă unul deosebit, dar el nu le-a lăsat nici o îndoială.

— O să piardă bani, a spus el în timp ce se ridica în picioare, cu mandibula scoasă doar puțin în față și ochii strălucind veseli. Va fi un miracol și mai mare decât *Îngerii iadului* dacă va ieși pe zero. Dar avem o anumită datorie față de public, după cum spune Pat Brady la dineurile Academiei. Pentru programul de producție este un lucru bun să mai strecuri câte un film care pierde bani.

A dat din cap către prințul Agge. În timp ce își făcea rapid plecăciunile, acesta încerca să surprindă cu o ultimă privire efectul general a ceea ce spusese Stahr, dar nu își putea da seama de nimic. Ochii, nu neapărat abătuți, ci mai degrabă fixați spre o distanță nedefinită pe deasupra mesei, clipeau acum rapid cu toții, dar în încăpere nu se auzea nici o șoaptă.

Ieșind din salonul privat, au trecut printr-un colț al cantinei propriu-zise. Prințul Agge a studiat-o lacom. Era veselă, cu țigani, cetățeni și soldați cu perciuni și haine brodate de pe

vremea Primului Imperiu. De la o oarecare distanță, păreau oameni care trăiseră și se manifestaseră cu o sută de ani în urmă, iar Agge s-a întrebat cum ar arăta el și oamenii timpului său ca dubluri într-un viitor film de epocă.

Apoi l-a văzut pe Abraham Lincoln și întreaga sa dispoziție s-a schimbat brusc. Fusesse educat în zorii socialismului scandinav, în care biografia lui Nikolai³ era foarte citită. I se spusese că Lincoln era un mare om, pe care ar trebui să-l admire, dar în schimb el îl urîse, pentru că îi fusese impus. Dar acum, văzîndu-l cum stă acolo, picior peste picior, cu fața lui amabilă concentrată asupra unei mese de patruzeci de cenți, inclusiv desert, înfășurat în șalul său ca și cum ar fi vrut să se protejeze de aerul condiționat – acum, prințul Agge, care în sfîrșit era în America, se holba ca un turist la mumia lui Lenin de la Kremlin. Deci ăsta era Lincoln. Stahr se depărtase deja de el și s-a întors ca să-l aștepte – dar Agge continua să se holbeze.

— Deci așa, s-a gîndit el, trebuiau să fie toți.

Lincoln a ridicat brusc o plăcintă triumfiulară și și-a îndesat-o în gură. Puțin speriat, prințul Agge s-a grăbit să i se alăture lui Stahr.

— Sper că ați găsit ceea ce vă doreați, a spus Stahr, simțind că îl neglijase. Peste jumătate de oră avem niște previzionări și apoi vă puteți duce pe cît de multe platouri doriți.

— Aș prefera să rămîn cu dumneavoastră, a spus prințul Agge.

— Să văd ce am eu în program, a spus Stahr. Atunci o să continuăm împreună.

Era consulul japonez, în legătură cu difuzarea unei povești de spionaj care ar fi putut să ofenseze sensibilitățile naționale

ale Japoniei. Erau apelurile telefonice și telegramele. Erau alte informații de la Robby.

— Acum își amintește că numele femeii era Smith, a spus domnișoara Doolan. A întrebat-o dacă vrea să vină la studiouri să își ia niște pantofi uscați și ea a refuzat – deci nu ne poate da în judecată.

— Destul de slab pentru o anamneză totală – „Smith“. E de mare ajutor.

A reflectat un moment.

— Cere de la compania de telefonie o listă cu toți Smith care și-au pus telefon aici luna trecută. Sună-i pe toți.

— Bine.

Pentru Episodul 11

— Ce faci, Monroe? a spus Red Ridingwood. Mă bucur că ai venit pe-aici.

Stahr a trecut pe lângă el, traversînd scena mare înspre niște decoruri care aveau să fie folosite a doua zi. Regizorul Ridingwood l-a urmat, dîndu-și brusc seama că Stahr era cu un pas sau doi în fața sa. Recunoștea semnele neplăcerii – propria lui profesiune era, în mare, să „creeze“ situații mimetice. Nu știa care e problema, dar era un regizor de top și nu se simțea alarmat. Goldwyn intervenise o dată peste el, iar Ridingwood îl adusese pe Goldwyn în situația de a încerca să joace un rol în fața a cincizeci de actori, cu rezultatul pe care îl anticipase. Autoritatea lui fusese restabilită.

Stahr a ajuns la decoruri și a început să le privească fix.

— Nu merge, a spus Ridingwood. Nu mă interesează cum pui luminile...

— De ce m-ai chemat pentru asta? a întrebat Stahr, stînd aproape de el. De ce nu te-ai dus la Art?

— Nu ți-am cerut să vii aici, Monroe.

— Voiai să fii propriul tău supervisor.

— Îmi pare rău, Monroe, a spus Ridingwood răbdător. Dar eu nu ți-am cerut să vii aici.

Stahr s-a întors brusc și a luat-o înapoi, spre camera de filmare. Ochii și gurile căscate ale unui grup de vizitatori s-au desprins imediat de eroina filmului, l-au studiat pe Stahr și apoi s-au întors din nou, absente, la eroină. Erau membri ai unei organizații de caritate catolice. Văzuseră cum este purtată ostia în procesiune, dar ce se întîmpla acum era un vis întrupat.

Stahr s-a oprit lîngă scaunul actriței. Aceasta purta o rochie decoltată, care îi lăsa la vedere eczema strălucitoare a pieptului și spatelui. Înaintea fiecărei duble, suprafața pătată era tencuită cu un emolient, care după dublă era imediat îndepărtat. Părul ei avea culoarea și vîscozitatea sîngelui uscat, dar în ochii ei era o strălucire cu adevărat fotogenică.

Înainte ca Stahr să apuce să vorbească, a auzit o voce săritoare din spatele său:

— E strîlucitoare. Absolut strîlucitoare.

Era un asistent de regie, iar intenția era aceea a unui compliment delicat. Actrița era complimentată, în așa fel încît să nu fie nevoită să își solicite biata ei piele pentru a se apleca și a asculta. Stahr era complimentat pentru că o avea sub contract. Ridingwood era complimentat vag.

— Totul e în ordine? a întrebat Stahr amabil.

— A, e bine, a aprobat ea, cu excepția acestor jurnaliști nenorociți.

Stahr i-a făcut blînd cu ochiul.

— O să-i ținem la distanță, a spus el.

Numele ei devenise în prezent sinonim cu termenul „curvă”. Probabil că preluase modelul uneia din reginele din benzile desenate cu Tarzan, care domnește misterios peste un popor de negri. Îi considera pe toți ceilalți negri. Era un rău necesar, împrumutat pentru un singur film.

Ridingwood s-a îndreptat împreună cu Stahr înspre ușa platoului.

— Totul e în regulă, a spus regizorul. E în forma ei maximă.

Ieșiseră din cîmpul ei auditiv și Stahr s-a oprit brusc și l-a privit pe Red cu ochi aprinși.

— Ai filmat mizerii, a spus el. Știi de ce îmi amintește la previzionări – de o sclifosită.

— Încerc să obțin un joc cît mai bun...

— Vino cu mine, i-a spus Stahr abrupt.

— Cu tine? Să le spun să se odihnească?

— Lasă lucrurile așa cum sînt, a spus Stahr, împingînd ușa antifonată.

Mașina lui și șoferul așteptau afară. În cele mai multe zile, minutele erau prețioase.

— Urcă în mașină, a spus Stahr.

Red știa deja că e ceva serios. Chiar și-a dat seama, imediat, care era problema. Cu ajutorul limbii ei reci și ascuțite, fata preluase poziția dominantă față de el din prima zi. El era un om care iubea liniștea și o lăsase să-și joace rolul calm, mai degrabă decît să facă scandal.

Stahr i-a întrerupt gîndurile.

— Nu o poți stăpîni, a spus el. Ți-am spus ce vreau. O vreau *rea* – și ea apare plictisită. Mă tem că va trebui să anulăm, Red.

— Filmul?

— Nu. Îl aduc pe Harley.

— Bine, Monroe.

— Îmi pare rău, Red. Încercăm altceva cu altă ocazie.

Mașina s-a oprit în fața biroului lui Stahr.

— Să termin dubla asta? a spus Red.

— Se lucrează chiar acum, a spus Stahr posomorît. E Harley acolo.

— Ce naiba...

— A venit cînd plecam noi. L-am pus să citească scenariul noaptea trecută.

— Uite ce e, Monroe...

— E ziua mea aglomerată, Red, a spus Stahr laconic. Ți-ai pierdut creditul de acum trei zile.

Era un dezastru, se gîndea Ridingwood. Însemna că următorul film trebuia să-l facă, indiferent dacă îi plăcea sau nu. Însemna o uşoară, o foarte uşoară retrogradare – însemna, probabil, că nu putea să se însoare a treia oară chiar acum, așa cum plănuise. Nu avea nici măcar satisfacția de a putea crea un scandal din cauza asta – dacă nu erai de acord cu Stahr, era mai bine să nu te lauzi cu asta. Stahr era acel mare client al lumii sale care avea întotdeauna – aproape întotdeauna dreptate.

— Și haina mea? a întrebat Ridingwood brusc. Am lăsat-o pe un scaun, pe platou.

— Știu, a spus Stahr. Uite-o.

Se străduia atît de mult să fie înțelegător față de căderea lui Ridingwood, încît uitase că o ținea în mînă.

Episodul 11

„Camera de proiecție a domnului Stahr“ era un cinematograf în miniatură, cu patru rînduri de fotolii foarte moi. În fața primului rînd era un șir de mese lungi cu veioze, sonerii și telefoane. Lîngă perete era o pianină, rămasă acolo din primele zile ale filmului sonor. Încăperea fusese redecorată și retapițată doar cu un an în urmă, dar era din nou zdrențuită din cauza uzurii și a programelor prelungite.

Aici venea Stahr la două și jumătate și încă o dată la șase și jumătate, ca să vadă peliculele filmate în timpul zilei. Aceste ocazii erau adesea de o tensiune sălbatică – avea de-a face cu *faits accomplis* – rezultatul net a luni de achiziții, planificare, scenarizare și rescenarizare, distribuție, construcție, iluminat, repetiții și filmare – de asemenea, fructul unor intuiții strălucite sau al soluțiilor disperate, al letargiei, intrigilor și transpirației. La acest moment, complicatele manevre erau puse în scenă și lăsate în suspensie – acestea erau relatări din prima linie.

Alături de Stahr erau prezenți reprezentanții departamentelor tehnice, împreună cu supervizorii și responsabili pentru filmele respective. Regizorii nu apăreau la aceste prezentări – oficial, din cauză că munca lor era considerată terminată –, dar de fapt din cauză că, pe măsură ce banii se scurgeau odată cu bobinele argintii, criticile deveneau tot mai nereținute. Își creaseră o artă delicată din a se ține la distanță.

Personalul se adunase deja. Stahr a intrat și s-a așezat rapid, iar murmurul conversației s-a stins. În timp ce se lăsa pe spătarul fotoliului și își ridica genunchiul său slab la piept,

luminile din încăpere s-au diminuat. Pe rîndul din spate s-a văzut flacăra unui chibrit – apoi liniște.

Pe ecran, un grup de canadieni francezi urcau cu canoele pragurile unui rîu. Scena fusese filmată într-un rezervor al studioului și, la sfîrșitul fiecărei duble, după ce se auzea cum vocea regizorului spune „Taie“, actorii de pe ecran se relaxau, își ștergeau frunțile și uneori rîdeau în hohote – apa din rezervor se oprea și iluzia înceta. Stahr nu a făcut nici un comentariu, în afara alegerii unei duble din fiecare set și a remarcii că „merge bine“.

Următoarea scenă, tot la praguri, necesita dialog între fata canadiancă (Claudette Colbert) și negustorul de blănuri francez (Ronald Colman), în timp ce ea privea în jos spre el, dintr-o canoe. După cîteva ture de rolă, Stahr a vorbit brusc:

— Rezervorul a fost demontat?

— Da, domnule.

— Monroe – aveau nevoie de el pentru...

Stahr a intervenit peremptoriu:

— Montați-l din nou rapid. Să mai tragem o dată dubla a doua.

Imediat au fost aprinse luminile. Unul dintre responsabilii de echipă s-a ridicat de pe fotoliul său și a venit în fața lui Stahr.

— O scenă jucată minunat aruncată la gunoi, a spus Stahr cu o furie reținută. Nu era centrată. Camera era așezată în așa fel încît să prindă frumosul creștet al capului Claudettei, tot timpul cît ea a vorbit. Și noi exact asta vrem, nu? Exact asta se duc oamenii să vadă – creștetul capului unei fete frumoase. Spune-i lui Tim că ar fi putut-o scuti de efort folosind dublura ei.

Luminile s-au stins din nou. Responsabilul de echipă s-a așezat pe vine lîngă fotoliul lui Stahr, ca să nu-i blocheze

vederea. Dubla a fost rulată din nou.

— Vedeți acum? a întrebat Stahr. Și e un fir de păr în film – în dreapta, îl vedeți? Aflați dacă e pe proiector sau pe peliculă.

De-abia la sfârșitul dublei, Claudette Colbert și-a ridicat încet capul, dînd la iveală ochii ei mari și acvatici.

— Asta ar fi trebuit să facem de la bun început, a spus Stahr. Și ea a jucat foarte bine. Vedeți dacă puteți s-o programați mîine sau mai tîrziu azi după-amiază.

Pete Zavras nu ar fi făcut o asemenea grosolănie. În cinematografie existau maximum șase operatori în care puteai avea încredere pe deplin.

Luminile s-au aprins; supervizorul și responsabilul de echipă pentru acel film au ieșit afară.

— Monroe, chestia asta a fost filmată ieri – a venit ieri-seară, tîrziu.

Încăperea s-a întunecat. Pe ecran a apărut capul lui Shiva, imens și imperturbabil, ignorînd faptul că peste cîteva ore avea să fie luat de torent. În jurul lui se învîrtea o mulțime de credincioși.

— Cînd filmați din nou scena asta, a spus Stahr brusc, puneți cîteva copii să stea pe capul statuii. Ar fi bine să verificați dacă e sau nu o blasfemie, dar cred că e în regulă. Copii care să facă orice.

— Da, Monroe.

O curea argintie cu stele decupate... Smith, Jones sau Brown... Personal – oare femeia cu curea argintie o să...?

Odată cu următorul film, scena se muta la New York, o poveste cu un gangster, și dintr-odată Stahr a devenit agitat.

— Scena asta e o mizerie, a strigat el brusc în întuneric. E prost scrisă, prost distribuită și nu duce nicăieri. Personajele

alea nu sînt dure. Arată ca o grămadă de fraieri îmbrăcați elegant – ce naiba se întîmplă, Mort?

— Scena a fost scrisă pe platou, în dimineața asta, a spus Mort Flieshacker. Burton voia să bage totul în Scena 6.

— Ei bine – e o mizerie. Și la fel e și asta. Nu are nici un rost să tipărești așa ceva. Ea nu crede ceea ce spune – și nici Carey. „Te iubesc“ într-un prim-plan – o să te hui due la scenă deschisă! Și fata e îmbrăcată prea elegant.

În întuneric s-a auzit un semnal, proiectorul s-a oprit și luminile s-au aprins. Încăperea aștepta, într-o liniște desăvîrșită. Fața lui Stahr era lipsită de expresie.

— Cine a scris scena? a întrebat el după un minut.

— Wylie White.

— Era treaz?

— Sigur că da.

Stahr a reflectat.

— Puneți vreo patru scenariști să lucreze la asta diseară, a spus el. Vedeți pe cine avem. Sidney Howard a ajuns deja?

— A venit azi-dimineață.

— Vorbiți cu el despre asta. Explicați-i ce vreau aici. Fata este absolut îngrozită – trage de timp. E cît se poate de simplu. Oamenii nu au trei emoții deodată. Și, Kapper...

Regizorul artistic și-a aplecat capul în față, de pe rîndul al doilea.

— Da.

— Există o problemă cu decorul.

În toată încăperea s-au schimbat priviri.

— Ce anume, Monroe?

— Credeam că știi *tu*, a spus Stahr. E aglomerat. Nu-ți atrage privirea. E ieftin.

— N-a fost ieftin.

— Știu asta. Nu e o mare problemă, dar ceva este. Du-te și uită-te puțin în seara asta. Ar putea să fie prea multă mobilă – sau mobila nepotrivită. Poate că o fereastră ar prinde bine. N-ai putea să mai împingi puțin perspectiva în holul ăla?

— Să văd ce pot face.

Kapper s-a strecurat printre rîndurile de fotolii, uitîndu-se la ceas.

— O să lucrez în noaptea asta și o să montăm mîine.

— Bine. Mort, tu poți filma și fără scenele astea, nu-i așa?

— Cred că da, Monroe.

— Îmi asum eu vina pentru asta. Ai partea cu bătaia?

— Urmează acum.

Stahr a dat din cap. Kapper s-a grăbit să iasă și camera s-a întunecat din nou. Pe ecran, patru bărbați puneau în scenă un meci de box teribil, într-o pivniță. Stahr a rîs.

— Uitați-vă la Tracy, a spus el. Uitați-vă cum cade, după tipul ăla. Pun pariu că nu e prima oară.

Bărbații se luptau iar și iar. De fiecare dată la fel. De fiecare dată își zîmbeau la sfîrșit, uneori atingîndu-și oponentul cu un gest prietenos pe umăr. Singurul în pericol era cascadorul, un boxer care ar fi putut să-i ucidă pe ceilalți trei. Era în pericol doar dacă ei loveau la întîmplare și nu urmau mișcările învățate de la el. Chiar și așa, cel mai tînăr actor se temea pentru fața lui și regizorul îi mascase eschivele prin unghiuri și interpuneri ingenioase.

Apoi doi bărbați s-au întîlnit într-o scenă interminabilă lîngă o ușă, s-au recunoscut și au plecat mai departe. S-au întîlnit, au tresărit și au plecat mai departe. O făceau greșit. Din nou s-au întîlnit, au tresărit și au plecat mai departe.

Apoi o fetiță citește sub un copac, în timp ce un băiat citește pe una din crengile acestuia. Fetița era plictisită și voia să vorbească cu băiatul. El nu-i dădea nici o atenție. Cotorul mărului pe care îl mânca el a căzut în capul fetiței.

În întuneric s-a auzit o voce:

— E destul de lung, nu-i așa, Monroe?

— Deloc, a spus Stahr. E frumos. Dă o senzație frumoasă.

— Mi se păruse cam lung.

— Uneori trei metri pot fi prea mult – alteori o scenă de șaizeci de metri poate fi prea scurtă. Vreau să vorbesc cu montorul înainte să se atingă de scena asta – e ceva ce va fi ținut minte din filmul ăsta.

Oracolul vorbise. Nu mai era nimic de pus la îndoială sau de contestat. Stahr trebuia să aibă dreptate întotdeauna, nu de cele mai multe ori, ci întotdeauna – altfel structura s-ar fi topit încet, ca untul.

S-a mai scurs încă o oră. Visele atârnavă în bucăți, la capătul îndepărtat al încăperii, erau analizate, treceau – pentru a fi visate de mulțime – sau erau aruncate. Sfârșitul a fost semnalat de două probe, un bărbat și o fată în roluri secundare. După previzionări, care aveau un ritm al lor propriu, tensionat, probele au mers lin și, când s-au încheiat – spectatorii stăteau în fotoliile lor –, piciorul lui Stahr a alunecat pe podea. Opiniile erau bine-venite. Unul dintre tehnicieni a declarat că ar coabita de bunăvoie cu fata – restul nu mai conta.

— Cineva ne-a trimis o probă cu fata aia acum doi ani. Probabil că și-a făcut relații – dar nu joacă mai bine. Totuși tipul e bun. Nu-l putem folosi ca fostul prinț rus din *Stepe*?

— Chiar *este* un fost prinț rus, a spus regizorul de distribuție. Dar îi e rușine de asta. E comunist. Și spune că ăsta e singurul

rol pe care nu vrea să-l joace.

— E singurul rol pe care poate să-l joace, a spus Stahr.

Luminile s-au aprins. Stahr și-a înfășurat guma în ambalajul ei și a pus-o în scrumieră. S-a întors întrebător spre secretara lui.

— Procesările la Scena 2, a spus ea.

Stahr s-a uitat rapid la procesări, imagini filmate pe un fundal cu alte imagini filmate, cu ajutorul unui aparat ingenios. Apoi a urmat o întâlnire în biroul lui Marcus, pe tema lui *Manon* cu happy-end, și Stahr a avut un cuvânt de spus în privința asta, ca și înainte – *Manon* făcea bani fără happy-end de un secol și jumătate. Era neînduplecat – la acest moment al după-amiezii era în forma sa maximă de fluentă și opoziția a alunecat spre alt subiect – aveau să împrumute o duzină de vedete pentru spectacolul de caritate în beneficiul celor rămași fără casă după cutremurul din Long Beach. Într-un acces brusc de generozitate, cinci dintre ei au creat pe loc un fond de 25 000 de dolari. Dădeau mult, dar nu așa cum dau săracii. Nu era caritate.

În biroul său îl așteptau vești de la oculistul la care îl trimisese pe Pete Zavras: ochii operatorului erau aproape perfecți. Îi scrisese un bilet pe care Zavras îl fotocopiasse. Stahr se plimbă țănoș prin biroul său, în timp ce domnișoara Doolan îl admira. Prințul Agge a trecut pe acolo ca să-i mulțumească pentru acea după-amiază pe platouri și, în timp ce vorbeau, de la unul dintre supervizori a sosit o știre criptică în care se spunea că niște scenariști pe nume Marquand „aflaseră” și urmau să demisioneze.

— Sînt scenariști buni, i-a explicat Stahr prințului Agge. Și aici nu avem scenariști buni.

— Păi, puteți angaja pe oricine! a exclamat vizitatorul său, surprins.

— A, noi îi angajăm, dar cînd ajung aici nu sînt scenariști buni – așa că trebuie să lucrăm cu materialul pe care îl avem.

— Cum ar fi?

— Oricine acceptă sistemul și nu bea exagerat – avem tot felul de oameni – poeți debusolați, dramaturgi cu cîte un singur succes, studenți – îi punem să lucreze la o idee pe perechi și, dacă încetinesc ritmul, mai punem doi scenariști să lucreze în urma lor. Am avut pînă la trei perechi care lucrau independent la aceeași idee.

— Le place asta?

— Nu, dacă știi. Nu sînt genii – nici unul dintre ei nu ar putea cîștiga la fel de mult în alt mod. Dar acești Marquand sînt o echipă din est, soț și soție – dramaturgi destul de buni. Tocmai au aflat că nu lucrează doar ei la poveste și asta îi șochează – le șochează simțul unității – asta e cuvîntul pe care îl vor folosi.

— Dar ce anume alcătuiește... unitatea?

Stahr a ezitat – fața lui era mohorîță, cu excepția ochilor care sclipeau.

— Eu sînt unitatea, a spus el. Mai vino în vizită pe la noi.

S-a întîlnit cu soții Marquand. Le-a spus că îi plăcea munca lor, privind-o pe doamna Marquand ca și cum ar fi putut să citească scrisul ei de mîna sub rîndurile bătute la mașină. Le-a spus cu amabilitate că îi lua de la filmul acela și îi pune la altul, unde exista mai puțină presiune, mai mult timp. După cum se așteptase, ei l-au implorat să rămînă la primul film, gîndindu-se la o apariție pe generic mai rapidă, chiar dacă

împărțită cu ceilalți. Sistemul era rușinos, Stahr recunoștea asta – grosolan, comercial, deplorabil. El îl inventase – un fapt pe care nu l-a menționat.

După ce au plecat, domnișoara Doolan a intrat, triumfătoare.

— Domnule Stahr, doamna cu cureaua e la telefon.

Stahr a intrat singur în biroul său, s-a așezat în spatele mesei și a ridicat receptorul, simțind cum i se contractă stomacul. Nu știa ce dorește. Nu se gândise la această chestiune așa cum se gândise la chestiunea cu Pete Zavras. La început dorise doar să știe dacă erau persoane „din domeniu”, dacă femeia era o actriță care se îmbrăcase în așa fel încât să arate ca Minna, după cum mai demult Stahr o pusese pe o actriță tânără să se îmbrace precum Claudette Colbert și o filmase din aceleași unghiuri.

— Bună, a spus el.

— Bună.

În timp ce căuta o expresie scurtă și mai degrabă surprinsă pentru vibrația de noaptea trecută, senzația de teroare începea să-l copleșească, iar el a îndepărtat-o cu un efort de voință.

— Ei bine – ești greu de găsit, a spus el. *Smith* – și te-ai mutat aici de curînd. Asta e tot ce aveam. Și o curea argintie.

— A, da, a spus vocea, încă neliniștită și agitată, aveam o curea argintie aseară.

Acum ce ar fi trebuit să facă?

— Cine ești? a spus vocea, cu o nuanță de ușoară demnitate burgheză.

— Mă numesc Monroe Stahr, a spus el.

Pauză. Era un nume care nu apărea niciodată pe ecran și părea că ea nu prea știe de unde să-l ia.

— A, da – da. Ai fost soțul Minnei Davis.

— Da.

Era oare o cursă? În timp ce revedea toate imaginile de seara trecută – pielea ei, cu acea strălucire ciudată de parcă ar fi fost dată cu fosfor, se gîndea dacă nu cumva e o cursă prin care cineva încerca să ajungă la el. Nu Minna, dar totuși Minna. Perdelele s-au umflat brusc în încăpere, hîrțiile au șoptit pe biroul lui și inima i s-a strîns puțin în fața realității intense a zilei de la fereastră sa. Dacă el ar fi putut ieși acum în felul acesta, ce s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi întîlnit din nou cu ea – expresia ei înstelată și voalată, gura energică, făcută pentru sărmanul rîs curajos al omului.

— Mi-ar plăcea să ne vedem. Ai vrea să vii la studiouri?

Din nou ezitare – apoi un refuz neutru.

— Ah, nu cred că ar trebui să fac așa ceva. Îmi pare rău.

Ultima parte era pur formală, o concediere, ghilotina finală. Vanitatea obișnuită, superficială a lui Stahr i-a venit în ajutor, adăugînd un dram de persuasiune cuvintelor sale imperioase.

— Mi-ar plăcea să ne vedem, a spus el. Există un motiv.

— Ei bine – mă tem că...

— Aș putea veni să te văd?

Din nou o pauză, nu de ezitare, a simțit el, ci pentru a-și formula răspunsul.

— Există ceva ce tu nu știi, a spus ea în cele din urmă.

— A, probabil ești căsătorită. Stahr era nerăbdător. Nu are nici o legătură cu asta. Invitația de a veni aici era deschisă, adu-ți și soțul, dacă ai așa ceva.

— Este – este mai degrabă imposibil.

— De ce?

— Mă simt stupid și doar pentru că vorbesc cu tine, dar secretara ta a insistat – am crezut că am pierdut ceva în apăsarea seara trecută și tu ai găsit acel lucru.

— Vreau foarte mult să te văd, numai cinci minute.

— Ca să mă pui să joc în film.

— Nu asta era ideea mea.

A urmat o pauză atît de lungă, încît el a crezut că a jignit-o.

— Unde ne-am putea întîlni? l-a întrebat ea pe neașteptate.

— Aici? Acasă la tine?

— Nu – undeva afară.

Dintr-odată, lui Stahr nu-i venea nici un loc în cap. Propria lui casă – un restaurant. Unde se întîlneau oamenii – în hoteluri, în baruri?

— Ne întîlnim undeva la ora nouă, a spus ea.

— Mă tem că e imposibil.

— Atunci las-o baltă.

— Bine, atunci la nouă, dar ar putea fi undeva aproape de aici? Există un magazin pe Wilshire...

Era șase fără un sfert. Afară erau doi bărbați care veniseră în fiecare zi la ora aceasta, doar ca să fie amînați. Era o oră a epuizării – problema celor doi nu era suficient de importantă ca să se ocupe de ea, nici suficient de neînsemnată ca să poată fi ignorată. Așa că a amînat-o din nou și a rămas nemișcat la birou, gîndindu-se pentru o clipă la Rusia. Nu atît la Rusia, cît la filmul despre Rusia care în curînd avea să-i consume o jumătate de oră deznădăjduită. Știa că există multe povești despre Rusia, ca să nu mai vorbim de Poveste, și angajase un detașament de scenariști și documentariști timp de peste un an, dar nici una din poveștile acelea nu părea să fie ce trebuie. Simțea că povestea poate fi spusă în termenii Coastei de Est, dar ieșea tot timpul altfel, în noi termeni care deschideau posibilități și

probleme neplăcute. Considera că e foarte corect cu Rusia – nu avea nici un fel de dorință de a face altceva decât un film empatic, dar acesta se dovedea a fi o permanentă bătaie de cap.

— Domnule Stahr – au venit domnul Drummon, domnul Kirstoff și doamna Cornhill pentru filmul rusesc.

— Foarte bine – spune-le să intre.

După aceea, de la șase și jumătate la șapte și jumătate s-a uitat la previziunile de seară. Dacă nu ar fi fost întâlnirea cu fata, în mod obișnuit și-ar fi petrecut prima parte a serii în camera de proiecție sau în cea de dublare, dar cu o zi în urmă lucrase pînă târziu, din cauza cutremurului, așa că s-a hotărît să meargă la cină. În timp ce trecea prin anticameră, l-a găsit pe Pete Zavras așteptînd, cu brațul prins în eșarfă.

— Ești Eschilul și Diogenele cinematografeiei, i-a spus Pete simplu. Și Asclepios și Menandru.

S-a înclinat.

— Cine sînt ei? a întrebat Stahr zîmbind.

— Sînt conaționali de-ai mei.

— Nu știam că ai făcut filme în Grecia.

— Glumești cu mine, Monroe, a spus Zavras. Vreau să spun că ești cel mai fantastic individ cu putință. M-ai salvat sută la sută.

— Acum ești în regulă?

— Brațul nu înseamnă nimic. Îl simt ca și cum m-ar săruta cineva pe el. A meritat să fac ce-am făcut, dacă ăsta e rezultatul.

— Cum de ai făcut-o chiar aici? a întrebat Stahr curios.

— În fața Oracolului, a spus Zavras. Dezlegătorul misterelor eleusine. Mi-ar plăcea să pot pune mîna pe nemernicul care a

pornit povestea asta.

— Mă faci să-mi pară rău că nu am educație, a spus Stahr.

— Nu face două parale, a răspuns Pete. Eu mi-am luat bacalaureatul în Salonic și uite cum am ajuns.

— Nu neapărat, a spus Stahr.

— Dacă ai vreodată nevoie să tai gâtul cuiva, la orice oră din zi sau din noapte, a spus Zavras, numărul meu e în cartea de telefon.

Stahr a închis ochii și apoi i-a deschis iar. Silueta lui Zavras devenise puțin neclară în lumina soarelui. S-a agățat de masa din spatele lui și a spus pe un ton neutru:

— Succes, Pete.

Camera era aproape întunecată, dar s-a silit să dibuiască traseul spre biroul său și a așteptat pocnetul care însoțea închiderea ușii, înainte să își caute pastilele. Carafa cu apă a zdrăngănit pe masă; paharul a scos un clinchet. S-a așezat într-un fotoliu mare, așteptând ca benzedrina să-și facă efectul, înainte să se ducă la cină.

Episodul 12

În timp ce Stahr se întorcea de la cantină, cineva a fluturat mâna spre el dintr-un roadster decapotat. După capetele văzute din spate, a recunoscut un actor tânăr și pe prietena lui și i-a privit cum dispar pe poartă, deja făcând parte din apusul de vară. Puțin câte puțin, își pierdea priza la astfel de lucruri, pînă în punctul în care părea că Minna luase cu ea acuitatea lor;

neliniștea sa în fața splendorii scădea, astfel încât luxul jelirii eterne avea să dispară îndată. O asociere infantilă a Minnei cu cerurile materiale l-a făcut, atunci când a ajuns la birou, să își comande roadsterul, pentru prima oară în acest an. Limuzina imensă părea împovărată de amintirea conferințelor sau a somnului surmenat.

Era încă tensionat în timp ce pleca de la studiouri, dar mașina decapotată aducea vara mai aproape, iar el o privea. Jos, la capătul bulevardului, se vedea luna, și era o scamatorie reușită că în fiecare seară, în fiecare an, părea o lună diferită. Alte lumini străluceau în Hollywood de la moartea Minnei: în piețe, lămpi, grepfruturile și merele verzi trimiteau o strălucire cețoasă, oblică spre stradă. În fața sa, stopul unei mașini a clipit violet, iar la o altă intersecție l-a privit cum clipește iar. Reflectoare scormoneau cerul peste tot. Într-un colț pustiu, doi bărbați misterioși roteau o tobă sclipitoare, în arcuri de cerc inutile pe cer.

La magazin, o femeie stătea la raionul de dulciuri. Era înaltă, aproape la fel de înaltă ca Stahr, și stîmjenită. În mod evident, era o situație dificilă pentru ea și, dacă Stahr nu ar fi arătat în felul acela – cât se poate de atent și politicos – nu ar fi rămas. S-au salutat și au ieșit fără vreun alt cuvînt, de-abia privindu-se – dar încă dinainte să ajungă pe trotuar, Stahr știa: era doar o americană drăguță și nimic mai mult – nu era o frumusețe, ca Minna.

— Unde mergem? a întrebat ea. Credeam că ai șofer. Nu contează – știu să boxez bine.

— Să boxezi?

— Nu a sunat prea politicos. S-a silit să zîmbească. Dar se spune că cei ca voi sînt așa niște *orori*.

Ideea că el ar fi un individ sinistru l-a amuzat pe Stahr – apoi a încetat brusc să-l mai amuze.

— De ce voiai să ne vedem? a întrebat ea, după ce s-a urcat în mașină.

El a rămas nemișcat, dorindu-și să-i spună să coboare imediat. Dar ea se așezase comod în mașină și el știa că acea situație nefericită este creația lui – a strâns din dinți și a ocolit mașina, ca să urce și el. Lumina de pe stradă cădea direct pe fața ei și era greu de crezut că aceasta era fata de seara trecută. Nu vedea nici un fel de asemănare cu Minna.

— O să te duc acasă, a spus el. Unde locuiești?

— Să mă duci acasă? Era uimită. Nu e nici o grabă – îmi pare rău dacă te-am jignit.

— Nu. A fost drăguț din partea ta că ai venit. Eu am fost stupid. Seara trecută am avut impresia că ești dublura perfectă a unei femei pe care o cunoscusem eu. Era întuneric și îmi bătea lumina în ochi.

Ea era jignită – el îi reproșase că nu arată ca altcineva.

— Deci despre asta era vorba! a spus ea. Cam ciudat.

Au mers un minut în tăcere.

— Ai fost căsătorit cu Minna Davis, nu-i așa? a spus ea cu o intuiție bruscă. Scuză-mă că vorbesc despre asta.

El conducea cât de repede putea, fără ca asta să bată la ochi.

— Sînt un gen destul de diferit de cel al Minnei Davis, a spus ea, dacă despre ea era vorba. E posibil să te fi referit la fata care era cu mine. Ea seamănă mai bine cu Minna Davis decît mine.

Asta nu îl mai interesa deloc acum. Trebuia să scape cât mai repede posibil din această situație și să o uite.

— E posibil să fi fost ea? a întrebat fata. Stă lîngă mine.

— Imposibil, a spus el. Îmi amintesc cureaua argintie pe care o purtai.

— Atunci sigur eram eu.

Se aflau la nord-vest de Sunset Boulevard, urcînd prin unul din canioanele dintre dealuri. Bungalow-uri iluminate apăreau de-a lungul drumului șerpuitor, iar curentul electric care le anima se infiltra în aerul serii ca sunetul radioului.

— Vezi lumina aceea din capăt, cea mai de sus – acolo stă Kathleen. Eu stau imediat după culme. O clipă mai târziu, fata a spus: Oprește aici.

— Parcă spuneai că e dincolo de culme.

— Vreau să trec pe la Kathleen.

— Mă tem că eu...

— Vreau să cobor doar eu, a spus ea nerăbdătoare.

Stahr a coborît și el după ea. Fata a pornit spre o casuță nou construită, acoperită aproape complet de o singură salcie, iar el a urmat-o mecanic pe trepte. Ea a sunat și s-a întors să-i spună noapte bună.

— Îmi pare rău că ai fost dezamăgit, a spus ea.

Lui îi părea rău pentru ea acum – pentru amîndoi.

— A fost greșeala mea. Noapte bună.

Prin ușa deschisă a răzbătut o fîșie de lumină și o voce de fată a întrebat: „Cine e?”. Stahr a ridicat privirea.

Ea era – fața, forma și zîmbetul acela, în lumina din interior. Era fața Minnei – pielea cu acea strălucire ciudată, ca și cum ar fi fost dată cu fosfor, gura cu linia ei caldă, care nu calcula niciodată costuri – și, dincolo de orice, voioșia de neuitat care fascinase o generație.

Lui Stahr i-a sărit inima din piept, la fel ca în seara trecută, numai că de data asta, milostivă, a și rămas acolo.

— Ah, Edna, nu poți să intri înăuntru, a spus fata. Am făcut curățenie și în toată casa miroase a amoniac.

Edna a început să râdă, tare și îndrăzneț.

— Cred că pe tine voia să te vadă, Kathleen, a spus ea.

Ochii lui Stahr și ai fetei s-au întâlnit și privirile li s-au împletit. Pentru o clipă, au făcut dragoste așa cum nimeni nu mai are curajul să facă după aceea. Privirea lor a fost mai strînsă decît o îmbrățișare, mai imperioasă decît o chemare.

— M-a sunat, a spus Edna. Se pare că avea impresia...

Stahr a întrerupt-o, pășind în lumină.

— Mă temeam că am fost nepoliticoși la studiouri, ieri-seară.

Dar nu existau cuvinte pentru ceea ce spusese cu adevărat. Ea l-a ascultat atentă, fără rușine. Viața ardea cu putere în amîndoi – Edna părea undeva în depărtare și întuneric.

— Nu ați fost nepoliticoși, a spus Kathleen.

Un vînt răcoros îi sufla cîrlionții șaten de pe frunte.

— Nu aveam ce căuta acolo.

— M-aș bucura dacă ați veni, a spus Stahr, amîndouă să vizitați studiourile.

— Cine ești? Cineva important?

— A fost soțul Minnei Davis, e producător, a spus Edna, ca și cum asta ar fi fost o glumă extraordinară, și mie mi-a spus cu totul altceva. Cred că s-a îndrăgostit de tine.

— Ține-ți gura, Edna, a spus Kathleen tăios.

— Sună-mă, bine? a spus Edna, ca și cum ar fi înțeles că o ofensase.

Apoi a luat-o spre drum. Însă purta cu ea secretul lor – văzuse scînteia care îi legase în întuneric.

— Îmi amintesc de tine, i-a spus Kathleen lui Stahr. Ne-ai salvat din inundație.

Și acum? Celaltă femeie era dorită mai mult în absență. Erau singuri și aveau un teren comun prea îngust pentru ceea ce se întâmplase deja. Nu existau nicăieri. Lumea lui părea foarte departe – ea nu avea nici un fel de lume, în afara capului de idol și a ușii pe jumătate deschise.

— Ești irlandeză, a spus el, încercînd să-i creeze o lume.

Ea a încuviințat din cap.

— Am trăit în Londra mult timp – nu credeam că se vede.

Ochii verzi și sălbatici ai unui autobuz au trecut în viteză prin întunericul de pe drum. Au tăcut amîndoi pînă cînd autobuzul a dispărut.

— Prietena ta, Edna, nu m-a plăcut, a spus el. Cred că din cauza cuvîntului producător.

— Și ea de-abia a venit aici. E o fată prostuță, nu are intenții rele. *Mie* nu ar trebui să-mi fie frică de tine.

Kathleen i-a studiat fața. Se gîndea, ca toți ceilalți, că pare obosit – apoi a uitat impresia asta, în favoarea aceleia că e asemenea unui vătrai cu jărat, afară, într-o seară răcoroasă.

— Presupun că toate fetele aleargă după tine, să le dai roluri.

— Au renunțat, a spus el.

Era o subestimare – toate fetele erau încă acolo, știa asta, în fața pragului său, dar erau acolo de atît de mult timp, încît vocile lor stridente nu se deosebeau cu nimic de zgomotul traficului din stradă. Însă poziția lui rămînea mai mult decît regală – un rege poate să facă doar o regină –, pe cînd Stahr, cel puțin așa credeau ceilalți, putea să facă mai multe.

— Mă gîndesc că or să te transforme într-un cinic, a spus ea. Nu voiai să-mi dai un rol.

— Nu.

— Asta e bine. Nu sînt actriță. Odată, la Londra, a venit un bărbat la mine, în Carlton, și m-a rugat să dau o probă, dar eu m-am gîndit o vreme și în cele din urmă nu m-am dus.

Stătuseră aproape nemișcați, ca și cum peste o clipă el avea să plece, iar ea să intre înăuntru. Stahr a rîs brusc.

— Mă simt de parcă aş ține piciorul în ușa – ca un portărel.

A rîs și ea.

— Îmi pare rău că nu te pot invita înăuntru. Să-mi iau haina și să stăm afară?

— Nu.

Stahr nu știa de ce avea senzația că e timpul să plece. Ar putea s-o vadă din nou – sau nu. Era cel mai bine așa.

— O să vii la studiouri? a spus el. Nu-ți pot promite că te însoțesc, dar dacă vii, asigură-te că anunți și la biroul meu.

S-a încruntat ușor, între ochii ei apărînd o umbră de mărimea unui fir de păr.

— Nu sînt sigură, a spus ea. Dar mulțumesc foarte mult.

El știa că, din anumite motive, ea nu va veni – într-o clipă, se îndepărtase de el. Amîndoi simțeau că momentul trecuse. Trebuia să plece, chiar dacă nu se ducea nicăieri și pleca fără nimic. Practic, la modul vulgar, nu aflase numărul de telefon – sau măcar numele ei, dar acum părea imposibil să i le ceară.

Ea l-a condus la mașină, cu frumusețea ei strălucitoare și noutatea ei neexplorată învăluindu-l, dar atunci cînd au ieșit din penumbră, între ei era o jumătate de metru scaldat în lumina lunii.

— Asta e tot? a întrebat el spontan.

A văzut pe fața ei o urmă de regret – dar și o tresărire a buzei, un zîmbet străduindu-se să rămînă nedezevăluit, o

coborîre și o ridicare instantanee a cortinei deasupra unui pasaj interzis.

— Sper să ne vedem din nou, a spus ea, aproape formal.

— Mi-ar părea rău să nu se întîmple asta, a spus el.

Pentru o clipă au fost distanți. Dar în timp ce el întorcea mașina pe aleea următoare și pornea înapoi, iar ea încă aștepta, îi făcea cu mîna și apoi mergea mai departe, se simțea exuberant și fericit. Era bucuros că exista frumusețe în lume ce nu avea să fie cîntărită după standardele departamentului de distribuție.

Dar acasă a simțit o însingurare curioasă, în timp ce majordomul lui îi prepara un ceai în samovar. Era vechea durere care revenea, grea și încîntătoare. Cînd a luat primul din cele două scenarii de seară, pe care avea să le vizualizeze imediat pe ecran, replică cu replică, a așteptat un moment, gîndindu-se la Minna. I-a explicat că nu era nimic, că nimeni nu putea să fie vreodată ca ea, că îi părea rău.

Aceasta a fost, în mare, ziua lui Stahr. Nu știu nimic despre boala lui, cînd a început etc., deoarece era secretos, dar știu că a leșinat de cîteva ori în luna aceea, pentru că mi-a spus tata. Prințul Agge este sursa mea pentru prînzul de la cantină cînd le-a spus că va produce un film care o să piardă bani – ceea ce însemna ceva, ținînd cont de oamenii cu care avea de-a face și că deținea un pachet mare de acțiuni și un contract de împărțire a profitului.

Iar Wylie White mi-a spus multe lucruri pe care le-am crezut, deoarece avea o relație intensă cu Stahr, datorată unui amestec de invidie și admirație. În ce mă privește pe mine,

atunci eram îndrăgostită pînă peste cap de el și puteți lua ceea ce spun eu ca atare.

Episodul 13

O săptămîină mai tîrziu m-am dus să-l văd, proaspătă ca zorii zilei. Sau cel puțin așa mi se părea mie; cînd m-a sunat Wylie, mi-am luat costumul de călărie, ca să las impresia că fusesem pe cîmp încă de dimineață.

— În dimineața asta mă arunc sub roțile mașinii lui Stahr, am spus eu.

— De mașina asta ce zici, mi-a sugerat el. E una dintre cele mai bune mașini vîndute vreodată de Mort Flieshacker la mîna a doua.

— Nu și dacă mai ești cu cineva în mașină, i-am răspuns eu ca la carte. Ai o soție în est.

— Ea reprezintă trecutul, a spus el. Ai un atu extraordinar, Celia – modul în care te pui în valoare. Crezi că s-ar uita cineva la tine, dacă nu ai fi fiica lui Pat Brady?

Noi nu ne ofensăm, așa cum ar fi făcut-o mamele noastre. Nimic – nici o remarcă din partea contemporanilor nu înseamnă prea mult. Îți spun, ca să faci pe deșteptii, că se căsătoresc cu tine pentru bani sau tu le spui asta. Totul e mai simplu. Sau nu? – cum obișnuiam noi să spunem.

Dar cînd am dat drumul la radio, iar mașina gonia prin Laurel Canyon pe *The Thundering Beat of My Heart*, nu credeam că are dreptate. Aveam trăsături drăguțe, cu excepția faptului

că fața mea era prea rotundă, o piele pe care se părea că le face plăcere s-o atingă, picioare frumoase și nu trebuia să port sutien. Nu am o fire blîndă, dar cine era Wylie White să-mi reproșeze mie asta.

— Nu crezi că e inteligent din partea mea că mă duc dimineața? l-am întrebat.

— Ba da. La cel mai ocupat bărbat din California. O să-i facă plăcere. De ce nu l-ai trezit mai bine la patru?

— Tocmai asta e. Noaptea e obosit. S-a uitat toată ziua la oameni, și unii dintre ei nu sînt răi. Eu vin dimineața și îl fac să gîndească altfel.

— Nu-mi place. E nerușinat.

— Tu ce ai de oferit? Și să nu fii grosolan.

— Te iubesc, a spus el fără prea multă convingere. Te iubesc mai mult decît iubesc banii tăi, adică foarte mult. Poate că tatăl tău m-ar face supervisor.

— Aș putea să mă căsătoresc cu cel mai bun student de la Yale și să trăiesc în Southampton.

Am învîrtit butonul și puteam alege fie *Gone*, fie *Lost* – în anul acela erau melodii frumoase. Muzica era din nou din ce în ce mai bună. Cînd eram adolescentă, în timpul Depresiunii, nu era extraordinară și cele mai bune melodii erau din anii '20, cum ar fi *Blue Heaven* cîntată de Benny Goodman sau *When the Day is Done*, de Paul Whiteman. Nu aveai ce asculta în afară de formații. Dar acum îmi plăcea aproape orice, exceptînd *Little Girl, You've Had a Busy Day*, pe care o cînta tata ca să încerce să creeze o atmosferă emoțională între tată și fiică.

Lost și *Gone* nu se potriveau cu dispoziția mea, așa că am schimbat iar și am dat de *Lovely To Look At*, care avea genul meu de versuri. Mă uitam în spate în timp ce treceam de

coamele dealurilor – aerul era atît de limpede, că puteai să vezi frunzele de pe Sunset Mountain la trei kilometri distanță. Uneori te uluiește – doar aer, aer gol și simplu.

— E minunat să te privesc – o în-cîn-tare să te cunoooooosc, am cîntat eu.

— O să-i cînți lui Stahr? a spus Wylie. Dacă da, strecoară și un vers cu mine, despre ce supervisor bun sînt.

— Ah, asta va fi doar între Stahr și mine, am spus eu. O să se uite la mine și o să se gîndească: „Pînă acum n-am văzut-o niciodată cu adevărat“.

— Anul ăsta nu folosim replica asta, a spus el.

— Apoi el o să spună „Micuță Celia“, cum a spus în noaptea cutremurului. O să spună că nici nu a observat că am devenit femeie.

— Tu nu trebuie să faci nimic.

— O să stau doar, înflorind. După ce o să mă sărute, așa cum săruți un copil...

— Toate astea sînt în scenariul meu, s-a plîns Wylie. Și trebuie să i-l arăt mîine.

— ...o să se așeze, o să-și ia fața în mîini și o să spună că nu s-a gîndit niciodată la mine în felul acesta.

— Vrei să spui că în timpul sărutului îți faci rapid treaba.

— Înfloresc, ți-am spus. De cîte ori trebuie să-ți spun că înfloresc.

— Începe să sune destul de lasciv, a spus Wylie. Ce-ai zice să mă lași în pace – am de lucru în dimineața asta.

— Apoi el spune că pare să fie ceva predestinat.

— Se vede că ești în domeniu. Sînge de producător.

Wylie s-a prefăcut că se cutremură.

— N-aș suporta să mi se facă o transfuzie cu așa ceva.

— Apoi el spune...

— Știi toate replicile lui, a spus Wylie. Ce vreau să știu e ce spui tu.

— Vine cineva, am continuat eu.

— Și tu sari repede în picioare de pe canapeaua debutantelor, netezindu-ți fusta.

— Vrei să mă dau jos și să mă întorc acasă pe jos?

Eram în Beverly Hills, care acum începea să arate foarte frumos, cu pinii hawaiiieni înalți. Hollywoodul e un oraș perfect disociat, așa că poți să știi exact ce fel de statut economic au oamenii care stau în fiecare secțiune, de la directori și regizori, la tehnicienii cu bungalow-urile lor și pînă la dubluri. Aici era zona directorilor, o bucată de pămînt cleios foarte la modă. Era mai puțin romantică decît orice sat din Virginia sau New Hampshire, oricît de mizer ar fi fost, dar în dimineața asta arăta frumos.

— „M-au întrebat cum am știut“, cînta la radio, „că o iubesc atît de mult“.

Inima mea era în flăcări, ochii îmi erau plini de fum și așa mai departe, dar eu mă gîndeam că am șanse de cincizeci la sută. Aveam să mă duc direct la el, ca și cum urma fie să trec prin el, fie să îl sărut pe gură – și să mă opresc la mai puțin de o jumătate de metru și să spun „Bună“, cu un calm aparent dezarmant.

Și așa am și făcut – deși, bineînțeles, nu a fost cum mă așteptasem eu. Ochii negri, minunați ai lui Stahr mă priveau fix, știind, sînt absolut sigură, tot ceea ce gîndeam eu – dar fără să fie deloc stînjenit. Am stat acolo o oră, cred, fără să mă mișc și el nu făcea altceva decît să strîngă din colțul buzelor și să își bage mîinile în buzunar.

— Vrei să mergi diseară la bal cu mine? l-am întrebat.

— Ce bal?

— Balul scenariștilor, de la Ambassador.

— A, da.

S-a gândit puțin.

— Nu pot să merg cu tine. E posibil să ajung târziu. Avem o avanpremieră în Glendale.

Cît de diferit era de ce plănuisem eu. Cînd s-a așezat la birou, m-am apropiat și mi-am băgat capul printre telefoanele lui, ca un fel de ornament de birou, și l-am privit, iar ochii lui negri m-au privit și ei foarte amabil, și nimic. Adesea bărbații nu-și dau seama de momentele în care o fată poate fi avută fără nici un efort. Tot ce am reușit să-i inspir a fost:

— De ce nu te căsătorești, Celia?

Poate avea să pomenească iar de Robby, să încerce să ne pună în legătură.

— Ce aș putea eu să fac ca să-l interesez pe un om interesant? l-am întrebat.

— Spune-i că-l iubești.

— Să alerg după el?

— Da, a spus el zîmbind.

— Nu știu. Dacă ceva nu există, nu există.

— Eu m-aș căsători cu tine, a spus el pe neașteptate. Sînt singur ca naiba. Dar sînt prea bătrîn și prea obosit ca să mă mai apuc de ceva.

Am ocolit biroul și m-am oprit lîngă el.

— Apucă-te de mine.

El a ridicat privirea surprins, înțelegînd pentru prima oară că eram cît se poate de serioasă.

— Nu, nu, a spus. Pentru o clipă a părut aproape nefericit. Iubirea mea sînt filmele. Nu prea am timp... S-a corectat rapid. Vreau să spun că nu am timp deloc. Ar fi ca și cum te-ai căsători cu un doctor.

— Nu m-ai putea iubi.

— Nu e vorba de asta, a spus el. Apoi, exact ca în visul meu, dar cu o diferență, a continuat: Nu m-am gîndit niciodată la tine în felul acesta. Te știu de atîta timp. Cineva mi-a spus că urmează să te căsătorești cu Wylie White.

— Și nu ai avut nici o reacție.

— Ba da. Aveam de gînd să-ți vorbesc despre asta. Așteaptă pînă cînd n-o să mai bea timp de doi ani.

— Nici măcar nu iau în calcul lucrul ăsta, Monroe.

Ne abătuserăm mult și, exact ca în reveria mea, cineva a intrat în birou – numai că eu eram destul de sigură că Stahr apăsase un buton secret.

Întotdeauna o să-mi amintesc de acel moment, cînd am simțit-o în spatele meu pe domnișoara Doolan, cu carnetul ei, ca de sfîrșitul copilăriei, sfîrșitul acelei perioade în care decupezi poze. De fapt, eu nu îl priveam pe Stahr, ci o poză a sa pe care o decupasem de nenumărate ori: ochii care îți transmiteau o înțelegere rafinată și apoi fulgerau prea repede spre fruntea lui largă, cu cele zece mii de intrigi și planuri ale ei; fața care îmbătrînea dinăuntru, astfel încît nu existau brazdele obișnuite ale îngrijorării sau supărării, ci un ascetism uscat, ca de pe urma unei lupte cu sine – sau a unei boli îndelungate. Pentru mine era mai atrăgător decît tot bronzul rozaliu dintre Coronado și Del Monte. El era poza mea, la fel de clar ca și cum ar fi fost lipit în interiorul dulapului meu din vestiarul școlii. Asta i-am spus lui Wylie White, iar atunci cînd o fată îi spune

bărbatului care e pe locul al doilea pentru ea despre primul – atunci e îndrăgostită.

13 (continuare)

Am observat-o pe fată cu mult înainte ca Stahr să apară la bal. Nu era frumoasă, pentru că nu există așa ceva în Los Angeles – o fată poate fi frumoasă, dar o duzină sînt deja o ciurdă. Nu era nici o frumusețe profesională – acestea respiră ele în locul tuturor celorlalți și în cele din urmă bărbații trebuie să iasă afară pentru o gură de aer. Era doar o fată, cu pielea unui înger din frescele lui Rafael și un stil care te făcea să te uiți în spate de două ori, ca să te convingi că era vorba de ceva ce purta ea.

Am observat-o și apoi am uitat-o. Stătea în spatele coloanelor, la o masă al cărei ornament era o semivedetă uitată, care, în speranța că va fi observată și va primi un rol, se ridica regulat de la masă și dansa cu niște sperietori de ciori masculine. Îmi amintea, rușinos, de prima mea petrecere, cînd mama m-a pus să dansez la nesfîrșit cu același băiat, ca să atragem atenția. Semivedeta a vorbit cu mai mulți oameni de la masa noastră, dar noi eram prea ocupați să facem pe societatea mondenă, așa că nu a ajuns nicăieri.

Din perspectiva noastră, părea că toți vor ceva.

— Se așteaptă ca tu să arunci cu banii, a spus Wylie, ca pe vremuri. Cînd își dau seama că îi ții doar pentru tine se descurajează. De aici vine toată tristețea asta eroică – singura

lor modalitate de a-și păstra respectul de sine e să fie personaje de Hemingway. Dar în adîncul lor te urăsc, într-un mod jalnic, și tu știi asta.

Avea dreptate – știam încă din 1933 că bogații pot fi fericiți doar unii în compania celorlalți.

L-am văzut pe Stahr cum intră în clarobscurul din capătul treptelor largi și rămîne acolo cu mîinile în buzunare, privind în jur. Era tîrziu și luminile păreau să mai fi scăzut puțin, deși erau la fel. Vodevilul se terminase, cu excepția unui bărbat care încă mai purta o placardă pe care scria că la miezul nopții Sonja Henie avea să patineze pe supă fierbinte, la Hollywood Bowl. Era clar cum semnul de pe spatele lui devenea din ce în ce mai puțin amuzant, pe măsură ce el dansa. Cu cîtiva ani în urmă ai fi văzut peste tot bețivi. Actrița uitată părea să se holbeze după ei plină de speranță, peste umărul partenerului. Am urmărit-o cu privirea în timp ce se întorcea la masa ei...

...și acolo, spre surpriza mea, era Stahr, care vorbea cu cealaltă fată. Își zîmbeau unul altuia de parcă ar fi fost începutul lumii.

Stahr nu se așteptase la așa ceva atunci cînd se opri în capul scărilor, cu cîteva clipe în urmă. Avanspremiera îl dezamăgise și după aceea avusese o scenă cu Jaques La Borwits fix în fața cinematografului, pentru care acum îi părea rău. Începuse să se îndrepte spre grupul Brady cînd a văzut-o pe Kathleen stînd singură, la mijlocul unei mese lungi și albe.

Lucrurile s-au schimbat imediat. În timp ce se îndrepta spre ea, oamenii se trăgeau din fața lui spre perete, pînă cînd au devenit picturi murale; masa albă s-a alungit și a devenit un altar la care preoteasa stătea singură. Vitalitatea clocotea în el și

ar fi putut să rămână mult timp în fața ei, de cealaltă parte a mesei, zîmbind și privind-o.

Ocupanții mesei se întorceau la locurile lor – Stahr și Kathleen au dansat.

Cînd ea s-a apropiat, cele cîteva viziuni ale lui despre ea s-au încetoșat; pe moment, era ireală. De regulă, craniul unei fete o făcea reală, dar nu și de data aceasta – Stahr a rămas amețit, în timp ce dansau de-a lungul ringului pînă la capătul acestuia, unde au pătruns printr-o oglindă în alt dans, cu noi dansatori ale căror fețe erau familiare, dar nu mai mult decît atît. În acest nou context au vorbit, repede și imperios.

— Cum te cheamă?

— Kathleen Moore.

— Kathleen Moore, a repetat el.

— Nu am telefon, dacă la asta te gîndești.

— Cînd o să vii la studiouri?

— Nu este posibil. Serios.

— De ce? Ești căsătorită?

— Nu.

— Nu ești căsătorită?

— Nu, nici nu am fost vreodată. Dar cine știe, poate că totuși sînt.

— Cu cineva de la masa aceea.

— Nu, a rîs ea. Ce curiozitate!

Dar acum era prinsă, alături de el, indiferent care erau cuvintele. Ochii ei îl invitau la o comuniune romantică de o intensitate incredibilă. Ca și cum și-ar fi dat seama de asta, a spus speriată:

— Acum trebuie să mă întorc. Am promis dansul acesta.

— Nu vreau să te pierd. N-am putea să luăm prânzul sau cina împreună?

— E imposibil.

Dar expresia ei îi transforma inexorabil cuvintele în: „E totuși posibil. Ușa e încă puțin crăpată, dacă poți să te strecoari înăuntru. Dar repede – ai foarte puțin timp“.

— Trebuie să mă întorc, a repetat ea tare.

Apoi și-a lăsat brațele în jos, a încetat să danseze și l-a privit, cu un rîs frivol.

— Când sînt cu tine nu respir cum trebuie, a spus ea.

S-a întors, și-a ridicat rochia lungă și a trecut înapoi prin oglindă. Stahr a urmat-o, pînă cînd ea s-a oprit lîngă masa ei.

— Mulțumesc pentru dans, a spus ea. Și acum, serios, noapte bună.

Apoi aproape a fugit.

Stahr s-a dus la masa la care era așteptat și s-a așezat alături de grupul monden – de pe Wall Street, Grand Street, din Loudoun County Virginia și Odessa, Russia. Discutau toți cu entuziasm despre un cal care alergase foarte repede și domnul Marcus era cel mai entuziasmat dintre toți. Stahr s-a gîndit că evreii preluaseră idolatrizarea cailor ca pe un supersimbol – ani de zile cazacii fuseseră cei călare și evreii pe jos. Acum evreii aveau cai și asta le dădea o senzație de extraordinară prosperitate și putere. Stahr se prefăcea că ascultă, dînd chiar din cap cînd cineva i se adresa, dar în tot acest timp privea masa din spatele coloanelor. Dacă totul nu s-ar fi întîmplat așa cum se întîmplase, pînă la legătura greșită pe care el o făcuse între cureaua argintie și fată, ar fi putut crede că era o cursă elaborată. Dar reticența ei era dincolo de suspiciune. Pentru că, exact în clipa aceea, ea încerca din nou să fugă – pantomima de

la masă indica faptul că își lua la revedere. Ea pleca, avea să dispară.

— Uite, a spus Wylie White cu maliție, pleacă Cenușăreasa. Nu trebuie decît să aduci papucul la Regal Shoe Co., South Broadway numărul 812.

Stahr a ajuns-o din urmă în holul lung de sus, unde femei de vîrstă mijlocie stăteau într-un spațiu delimitat cu frînghii, privind intrarea în sala de bal.

— E din cauza mea? a întrebat el.

— Plecam oricum. Dar apoi a adăugat, aproape cu resentiment: Vorbeau de parcă aș fi dansat cu Prințul de Wales. Se holbau toți la mine. Unul dintre tipi a vrut să-mi facă o poză și altul voia să ne întîlnim mîine.

— Exact asta vreau și eu, a spus Stahr blînd. Dar eu vreau să ne întîlnim mult mai mult decît el.

— Insiști asupra acestui fapt, a spus ea obosită. Unul dintre motivele pentru care am plecat din Anglia a fost că bărbații voiau tot timpul să-și impună voința. Credeam că aici e altfel. Nu e de ajuns că eu nu vreau să ne întîlnim?

— În mod normal da, a fost de acord Stahr. Te rog să mă crezi, deja sînt într-o situație delicată. Mă simt ridicol. Dar trebuie să te văd din nou și să vorbesc cu tine.

Ea a ezitat.

— Nu ai de ce să te simți ridicol, a spus ea. Ești un bărbat prea bun ca să te simți ridicol. Dar trebuie să vezi lucrurile așa cum sînt.

— Cum anume?

— Te-ai îndrăgostit de mine – complet. M-ai băgat în visele tale.

— Te uitasem, a declarat el, pînă în momentul în care am intrat pe ușa aceea.

— M-ai uitat cu capul, poate. Dar de prima dată cînd te-am văzut am știut că ești tipul care mă place...

S-a oprit. Lîngă ei, un bărbat și o femeie de la petrecere își luau la revedere:

— Salut-o din partea mea – spune-i că o iubesc foarte mult, a spus femeia, pe voi amîndoi – pe voi toți – pe copii.

Stahr nu ar fi putut să vorbească astfel, așa cum vorbea toată lumea acum. În timp ce se îndreptau spre ușa liftului nu i-a venit în minte nimic altceva de spus decît:

— Presupun că ai perfectă dreptate.

— A, deci recunoști?

— Nu, nu recunosc, a retractat el. Însă ai un fel anume de a fi. Ceea ce spui – cum mergi – felul în care arăți exact în clipa asta...

Stahr a văzut că ea se topește puțin și speranțele lui au renăscut.

— Mîine e duminică și de regulă lucrez duminica, dar dacă ai vreo curiozitate față de Hollywood, vreo persoană pe care ai vrea s-o vezi sau s-o cunoști, te rog, dă-mi voie să aranjez asta.

Stăteau lîngă lift. Ușa s-a deschis, dar ea l-a lăsat să plece.

— Ești foarte modest, a spus ea. Tot timpul spui că vrei să-mi arăți studiourile și să mă duci într-un loc sau altul. Nu ești niciodată singur?

— Mîine o să mă simt foarte singur.

— Ah, sărmanul de el – îmi vine să plîng de mila lui. Ar putea face orice vedetă să umble după el, dar mă alege pe mine.

El a zîmbit – se expusese singur la asta.

Liftul a venit din nou. Ea a apăsă butonul de așteptare.

— Sînt o femeie slabă, a spus ea. Dacă mă întîlnesc mîine cu tine, o să mă lași în pace? Nu, nu o să mă lași. O să faci să fie și mai rău. Asta nu ar putea să aducă nimic altceva decît suferință, așa că îți spun nu și mulțumesc.

S-a urcat în lift. Stahr s-a urcat și el și amîndoi au zîmbit în timp ce coborau două etaje, pînă la holul cu șiruri de magazinașe. În spate, ținută pe loc de poliție, era mulțimea, cu capetele și umerii aplecați în față ca să poată vedea. Kathleen s-a cutremurat.

— Arătau atît de ciudat cînd am venit, a spus ea, ca și cum erau furioși pe mine că nu sînt o celebritate.

— Știu eu o altă ieșire, a spus Stahr.

Au trecut printr-un magazin, au traversat o alee și au ieșit în noaptea californiană, limpede și răcoroasă, lîngă parcare. El se simțea detașat de dans acum, iar ea la fel.

— Mulți oameni din cinematografie locuiau pe vremuri aici, a spus el. John Barrymore și Pola Negri, în bungalow-urile acelea. Și Connie Talmadge a locuit în blocul acela de locuințe înalt și îngust de vizavi.

— Acum nu mai stă nimeni aici?

— Studiourile s-au mutat la țară, a spus el. Ceea ce era înainte la țară. Am petrecut multe momente plăcute aici.

Nu a pomenit faptul că, în urmă cu zece ani, Minna și mama ei locuiseră în alt apartament de vizavi.

— Cîți ani ai? a întrebă ea dintr-odată.

— Am pierdut șirul – aproape treizeci și cinci, cred.

— La masă au spus că ești copilul-minune.

— O să fiu copilul-minune cînd o să am șaizeci de ani, a spus el aspru. Vei veni să ne întîlnim mîine, nu-i așa?

— Da, a spus ea. Unde?

Dintr-odată, nu aveau unde să se întâlnească. Ea nu voia să meargă la nici o petrecere acasă la cineva, nici la țară, nici la înot, deși a ezitat, nici la un restaurant celebru. Părea greu de mulțumit, dar el știa că exista un motiv anume. Avea să afle cu timpul. S-a gândit că era posibil ca ea să fie fiica sau sora cuiva bine-cunoscut, care obișnuia să rămână în umbră. Stahr i-a sugerat să vină s-o ia și să se decidă atunci.

— Nu e bine, a spus ea. Ce zici de aici – exact același loc.

El a aprobat din cap – arătând în sus, spre arcada sub care stăteau.

A condus-o la mașina ei, pe care ai fi putut lua optzeci de dolari de la un negustor amabil, și a privit-o cum pleacă hârîind. La intrare s-au auzit ovații, în timp ce o vedetă intra, iar Stahr s-a întrebat dacă să apară și să spună noapte bună.

Aici Cecelia preia personal narațiunea. Stahr s-a întors în cele din urmă – era vreo trei și jumătate – și m-a invitat la dans.

— Ce mai faci? m-a întrebat el, de parcă nu m-ar fi văzut în dimineata aceea. Am fost prins într-o conversație lungă cu un tip.

Era și secretos – atît de mult ținea la asta.

— L-am condus la mașină, a spus el nevinovat. Nici nu mi-am dat seama cît de mult s-a schimbat această parte a Hollywoodului.

— Cine era acest tip? m-am aventurat eu.

— Un prieten vechi, a spus el vag. Cineva pe care l-am cunoscut cu mult timp în urmă.

Îl pusesem pe Wylie să încerce să afle discret cine era fata. Wylie se dusesse la masa lor și fosta vedetă îl invitase,

însuflețită, să ia loc. Nu – nu știa cine e fata, era prietena prietenei cuiva – nici măcar bărbatul care o adusese nu știa.

Așa că Stahr și cu mine am dansat pe muzica minunată a lui Glenn Miller, care cânta *I'm on a See-saw*. Era plăcut să dansezi acum, când era loc suficient. Dar era mai singuratic – mai singuratic decât înainte să plece fata. Pentru mine, ca și pentru Stahr, ea luase seara cu ea, luase durerea ascuțită pe care o simțisem și lăsase sala mare de bal pustie și lipsită de emoție. Acum nu mai era nimic, iar eu dansam cu un bărbat cu mintea absentă, care îmi spunea cât de mult se schimbase Los Angelesul.

Secțiunea 14

A doua zi după-amiază s-au întâlnit, ca niște necunoscuți într-o țară străină. Noaptea trecută dispăruse, fata cu care dansase el dispăruse. O pălărie vaporosă, roz-albăstrie, cu un voal ușor a traversat terasa spre el și s-a oprit, cercetându-i fața. Stahr arăta și el straniu, într-un costum maro cu cravată neagră care îi estompa silueta mult mai mult decât un sacou formal sau decât atunci când era doar o față și o voce în întuneric, cum se întâmplase când se întâlniseră prima oară.

El a fost primul care s-a convins că e aceeași persoană ca și data trecută – jumătatea de sus a feței era a Minnei, luminoasă, cu tîmple de culoarea untului și frunte opalescentă, părul cîrlionțat, asemănător la culoare cu cacaoa. Ar fi putut s-o ia în

brațe și s-o tragă mai aproape, cu o familiaritate aproape familială – cunoștea deja curbura gâtului ei, forma coloanei vertebrale, colțurile ochilor și modul în care ea respira – pînă și textura hainelor pe care trebuie să le fi purtat.

— Ai așteptat aici toată noaptea? a spus ea, cu o voce aproape șoptită.

— Nu m-am mișcat – nu m-am clintit.

Totuși rămînea o problemă, aceeași ca și înainte – nu aveau unde să meargă.

— Aș bea un ceai, a sugerat ea, dacă e vreun loc unde nu ești cunoscut.

— Asta sună ca și cum unul dintre noi ar avea o reputație proastă.

— Și nu-i așa? a rîs ea.

— Să mergem pe plajă, a sugerat Stahr. Există acolo un loc unde am fost odată și m-a fugărit o focă dresată.

— Crezi că foca ne-ar putea face ceai?

— Păi – e dresată. Și nu cred că ar vorbi – nu cred că dresajul ei a ajuns atît de departe. Ce *naiba* încerci să ascunzi?

După o clipă, ea a spus încet:

— Poate viitorul, într-un mod care putea însemna orice sau nimic.

În timp ce plecau cu mașina, ea a arătat spre rabla ei din parcare.

— Crezi că e în siguranță?

— Mă îndoiesc. Am remarcat niște străini cu barbă care îi dădeau tîrcoale.

Kathleen l-a privit alarmată.

— Serios? A văzut că el zîmbea. Cred tot ce-mi spui. Ai un mod de a fi atît de drăguț, că nu înțeleg de ce sînt toți atît de

speriați de tine.

L-a studiat aprobator – neliniștindu-se puțin din cauza palorii lui, care era accentuată de după-amiaza strălucitoare.

— Lucrezi din greu în fiecare zi? Chiar lucrezi în fiecare duminică?

El a răspuns interesului ei impersonal, dar nu superficial.

— Nu totdeauna. Pe vremuri aveam – aveam o casă, cu piscină și tot restul – și oamenii veneau la noi duminica. Jucam tenis și înotam. Acum nu mai înot.

— De ce? E sănătos. Credeam că toți americanii înoată.

— Picioarele mele au devenit foarte subțiri acum câțiva ani și mă jenez. Mai existau și alte lucruri cu care mă ocupam – multe lucruri. Când eram copil jucam handbal, uneori și aici – am avut un teren care a fost devastat de furtună.

— Ai un trup frumos, a spus ea, așa cum spui atunci când faci un compliment formal, însemnând doar că fusese înzestrat cu o grație zveltă.

El a respins această idee scuturînd din cap.

— De regulă îmi place să muncesc, a spus el. Munca mea e foarte simpatică.

— Ți-ai dorit dintotdeauna să lucrezi în cinematografie?

— Nu. Când eram adolescent voiam să fiu șef de cabinet – cel care știe unde e fiecare lucru.

Ea a zîmbit.

— Asta e ciudat. Și acum ești mult mai mult decît atît.

— Nu, sînt tot un șef de cabinet, a spus Stahr. Ăsta e darul meu, dacă am așa ceva. Numai că atunci cînd am ajuns aici mi-am dat seama că nimeni nu știe unde e locul lucrurilor. Și mi-am dat seama că trebuie să știi de ce se află ceva acolo unde se află și dacă ar trebui lăsat acolo. Au început să mi le arunce pe

toate în spate și era o sarcină foarte grea. La puțin timp după aceea aveam toate cheile. Iar ei nu și-ar fi amintit pentru care broască e fiecare, dacă li le-aș fi dat înapoi.

S-au oprit la un semafor și un vânzător de ziare a zbierat la ei:

— Mikey Mouse asasinat! Randolph Hearst declară război Chinei!

— Trebuie să cumpărăm ziarul ăsta, a spus ea.

În timp ce plecau mai departe, ea și-a netezit părul și s-a aranjat. Văzînd că el o privește, a zîmbit.

Kathleen era vioaie și calmă – calități care în prezent erau la mare valoare. Lîncezeală găseai peste tot – California se umplea de *desperados* obosiți. Și mai erau tineri și tinere tensionate, care în spirit trăiau tot în est, în timp ce continuau să ducă o bătălie dinainte pierdută împotriva climei. Dar era un secret bine-cunoscut că efortul susținut era dificil aici – un secret pe care Stahr de-abia dacă îl recunoștea față de sine însuși. Însă știa că oamenii veniți din alte locuri emanau pentru o vreme valuri de energie nouă.

Acum erau foarte prietenoși. Ea nu făcuse nici o mișcare sau gest care să fie în dezacord cu frumusețea ei, care să o facă să-și piardă conturul, într-un fel sau altul. Totul era cît se poate de adecvat. El o judeca așa cum ar fi judecat un cadru de film. Nu era un cadru ratat, nu era confuză, ci clară – în înțelesul special al acestui cuvînt, care implica echilibru, delicatețe și armonie, ea era „drăguță“.

Au ajuns la Santa Monica, acolo unde erau casele grandioase ale unei duzini de vedete de film, adunate în mijlocul unei Coney Island aglomerate. Au luat-o pe deal în jos, înspre cerul și marea de un albastru imens, și au continuat să meargă pe lîngă

mare, pînă cînd plaja i-a lăsat din nou în urmă pe cei veniți să înoate, o fîșie galbenă cînd mai largă, cînd mai îngustă.

— Construiesc o casă acolo, a spus Stahr. Mult mai departe. Nu știu de ce o construiesc.

— Poate e pentru mine, a spus ea.

— Poate că da.

— Mi se pare superb că te-ai apucat să construiești o casă mare pentru mine fără să știi măcar cum arăt.

— Nu e chiar atît de mare. Și nu are acoperiș. Nu știam ce fel de acoperiș vrei.

— Nu avem nevoie de acoperiș. Mi s-a spus că aici nu plouă niciodată. Că... S-a oprit atît de brusc, încît el și-a dat seama că își amintește de ceva. Era doar ceva din trecut, a spus ea.

— Ce anume? a întrebat el. O altă casă fără acoperiș?

— Da. O altă casă fără acoperiș.

— Ai fost fericită acolo?

— Trăiam cu un bărbat, a spus ea. Cu mult, mult timp în urmă – prea mult. A fost una dintre acele greșeli îngrozitoare pe care le fac oamenii. Am trăit cu el mult timp după ce voiam să plec, dar el nu putea să-mi dea drumul. Încerca, dar nu putea. Așa că în cele din urmă am fugit.

El asculta, cîntărind, dar fără să judece. Nimic nu se schimbase sub pălăria roz-albăstrie. Ea avea aproximativ douăzeci și cinci de ani. Ar fi fost o irosire să nu fi iubit și să nu fi fost iubită.

— Eram prea apropiați, a spus ea. Probabil că ar fi trebuit să avem copii – ca să stea între noi. Dar nu poți să ai copii atunci cînd casa nu are acoperiș.

Bun, știa ceva despre ea. Nu avea să fie ca noaptea trecută, cînd ceva îi spunea întruna, ca într-o discuție despre o poveste:

„Nu știm nimic despre fată. Nu trebuie să știm multe – dar trebuie să știm ceva“. Un vag fundal se desfășura în spatele ei, ceva mai tangibil decît capul lui Shiva în lumina lunii.

Au ajuns la restaurant, care era înconjurat în mod neplăcut de mulțimea de automobile de duminică. Cînd s-au dat jos din mașină, foca dresată a mîrîit la Stahr, parcă aducîndu-și aminte de el. Proprietarul restaurantului a spus că foca nu mergea niciodată pe bancheta din spate a mașinii lui, ci de fiecare dată se suia peste scaun și venea în față. Era evident că omul era atașat de focă, deși încă nu recunoscuse asta față de el însuși.

— Mi-ar plăcea să văd casa pe care o construiești, a spus Kathleen. Nu vreau ceai – ceaiul înseamnă trecut.

Kathleen a băut în schimb Coca-Cola și au mers cu mașina cincisprezece kilometri printr-un soare atît de strălucitor, încît el a scos din torpedou două perechi de ochelari de soare. După încă opt kilometri au ocolit un mic promontoriu și au ajuns la scheletul casei lui Stahr.

Un vînt bătînd direct dinspre soare a pulverizat stropi de apă peste stînci și mașină. Betonierele, lemnul galben proaspăt tăiat și gunoaiile constructorilor așteptau, ca o rană deschisă a țărmului, ca duminica să ia sfîrșit. Au ocolit partea din față, acolo unde niște bolovani mari se înălțau spre ceea ce avea să fie terasa.

Kathleen a privit spre dealurile firave din spate și a tresărit ușor în fața strălucirii crude, iar Stahr a văzut...

— Nu are rost să cauți ce nu e aici, a spus el voios. Gîndește-te la ea ca și cum ai sta pe unul din acele globuri pămîntești – întotdeauna mi-am dorit unul cînd eram mic.

— Înțeleg, a spus ea după o clipă. Cînd faci asta simți cum se învîrte pămîntul, nu-i așa?

El a dat din cap.

— Da. Altfel totul e *mañana*⁴ – aștepti dimineața sau luna.

Au intrat înăuntru, pe sub schele. O cameră, care avea să fie salonul principal, era terminată pînă la nivelul rafturilor încastrate, galeriilor pentru perdele și al trapei din podea pentru aparatul de proiectat filme. Și, spre surprinderea ei, camera dădea spre o verandă pe care erau fotolii cu perne și o masă de ping-pong. Pe gazonul proaspăt așternut de mai încolo era o altă masă de ping-pong.

— Săptămîna trecută am dat un prînz prematur, a recunoscut el. Am adus ceva recuzită – niște iarbă și alte chestii. Voiam să văd care va fi atmosfera casei.

Ea a rîs brusc.

— Nu e iarbă adevărată?

— A, ba da – e iarbă.

Dincolo de fîșia de peluză anticipativă erau excavările pentru o piscină, stăpînită acum de o mulțime de pescăruși care i-au văzut și și-au luat zborul.

— O să locuiești aici complet singur? l-a întrebat ea. Nici măcar niște dansatoare?

— Probabil. Înainte îmi făceam planuri, dar acum nu mai fac. M-am gîndit că ar fi un loc plăcut de citit scenarii. Studiourile sînt adevărata mea casă.

— Asta e ceea ce am auzit despre toți oamenii de afaceri americani.

El a simțit o intonație critică în vocea ei.

— Faci ceea ce ești născut să faci, a spus el blînd. Cam o dată pe lună cineva încearcă să mă reformeze, îmi spune ce pustie îmi va fi bătrînețea, cînd nu o să mai pot lucra. Dar nu e chiar atît de simplu.

Vîntul se întetea. Era timpul să plece, iar Stahr a scos cheile de la mașină din buzunar, jucîndu-se absent cu ele. De undeva de dincolo de strălucirea soarelui s-a auzit apelul argintiu al unui telefon.

Nu venea din casă, iar ei s-au repezit înapoi și încolo prin grădină, ca niște copii care se joacă „Foc și apă” – ajungînd în cele din urmă la un șopron de unelte de lîngă terenul de tenis. Iritat din cauza întîrzierii, telefonul lătra la ei, suspicios, de pe perete. Stahr a ezitat.

— Să las porcăria asta să sune?

— Eu n-aș putea. Decît dacă aș ști sigur cine e.

— Fie e pentru altcineva, fie au zis să încerce și aici.

Stahr a ridicat receptorul.

— Alo... Interurban de unde? Da, eu sînt domnul Stahr.

Atitudinea lui s-a schimbat perceptibil. Kathleen a văzut ceea ce puțini oameni văzuseră într-un deceniu întreg – pe Stahr impresionat. Nu era ceva discordant, pentru că el se prefăcea adesea impresionat, dar pentru o clipă l-a făcut să pară mai tînăr.

— E președintele, i-a spus el, aproape rigid.

— Al companiei tale?

— Nu, al Statelor Unite.

Încerca să pară nonșalant, de ochii ei, dar vocea lui era avidă.

— Bine, voi aștepta, a spus el la telefon, apoi lui Kathleen: Am mai vorbit cu el.

Ea privea. El i-a zîmbit și a făcut cu ochiul, ca dovadă că, deși trebuia să acorde maximă atenție convorbirii, nu o uitase.

— Bună ziua, a spus el imediat.

A ascultat, apoi a spus „Bună ziua” din nou și s-a încruntat.

— Ați putea vorbi puțin mai tare, a spus el politicos. Apoi a adăugat: Cine?... Ce e asta?

Ea a văzut cum pe fața lui apare o expresie de dezgust.

— Nu vreau să vorbesc cu el, a spus Stahr. Nu!

S-a întors spre Kathleen.

— Poate nu-ți vine să crezi, dar e un urangutan.

A așteptat cît timp cineva îi explica în detaliu; apoi a repetat:

— Nu vreau să vorbesc cu el, Lew. Nu am de spus nimic ce ar putea interesa un urangutan.

I-a făcut semn lui Kathleen, iar cînd ea s-a apropiat de telefon, el a ținut receptorul în așa fel încît ea să audă o respirație ciudată și un mîrîit aspru. Apoi s-a auzit o voce:

— Nu e o farsă, Monroe. Poate vorbi și seamănă ca două picături de apă cu McKinley. Domnul Horace Wickersham se află acum lîngă mine, cu o poză a lui McKinley în mîină...

Stahr asculta răbdător.

— Avem un cimpanzeu, a spus el după cîteva clipe. A mușcat din John Gilbert anul trecut... Bine, dă-mi-l din nou.

Vorbea formal, ca și cum ar fi discutat cu un copil.

— Bună, urangutanule.

Fața lui s-a schimbat și s-a întors spre Kathleen.

— A spus „Bună“.

— Întreabă-l cum îl cheamă, a sugerat Kathleen.

— Bună urangutanule – Dumnezeule, ce chestie! Știi cumva cum te cheamă?... Nu pare să știe cum îl cheamă... Ascultă, Lew. Nu facem nimic de genul *King Kong* și nu există nici o maimuță în *Primate păroase*... Bineînțeles că sînt sigur. Îmi pare rău, Lew, la revedere.

Era enervat pe Lew din cauză că îl făcuse să creadă că e președintele și își schimbase atitudinea, purtîndu-se ca și cum

ar fi fost. Se simțea puțin ridicol, dar lui Kathleen i-a părut rău și i-a plăcut mai mult de el pentru că îl sunase un urangutan.

Secțiunea 14 (partea a doua)

Au luat-o înapoi, de-a lungul țărmului, cu soarele în spatele lor. Casa părea mai primitoare când au părăsit-o, ca și cum ar fi fost încălzită de vizita lor – strălucirea ei ascuțită era mai ușor de îndurat dacă nu erau legați de ea, ca oamenii de suprafața sclipitoare a lunii. Privind în urmă de pe o curbă a țărmului, au văzut cum cerul devine roz în spatele structurii nedefinite și limba de pământ devine o insulă prietenoasă, nelipsită de promisiunea unor ore plăcute într-o zi viitoare.

După ce au trecut de Malibu, cu colibele lui țipătoare și barjele de pescuit, au ajuns din nou pe țărmul umanității, cu mașini înghesuite și înșiruite de-a lungul drumului și plajele ca niște mușuroaie monotone, cu excepția capetelor negre, presărate pe mare.

Bunurile orașului apăreau din ce în ce mai clar – pături, rogojini, umbrele, reșouri, plase pline de haine: prizonierii își abandonaseră lanțurile lângă ei, pe acest nisip. Era marea lui Stahr, dacă ar fi vrut-o sau ar fi știut ce să facă cu ea – doar prin abuz puteau ceilalți să își înmoaie picioarele și mâinile în rezervoarele reci și sălbatice ale lumii oamenilor.

Stahr a ieșit de pe drumul de coastă și a luat-o în sus printr-un canion, apoi peste un deal, iar oamenii au rămas în urmă.

Dealul a devenit în curînd periferia unui oraş. Stahr a oprit să alimenteze cu benzină şi s-a apropiat de geamul ei.

— Am putea să luăm cina, a spus el aproape neliniştit.

— Ai treburi de care te-ai putea ocupa.

— Nu – nu mi-am planificat nimic. N-am putea să luăm cina?

El ştia că nici ea nu are nimic de făcut – nimic plănuit pentru seară sau un loc anume unde să meargă.

Ea a făcut un compromis.

— Vrei să mîncăm ceva în bistroul de vizavi?

El a privit ezitant spre acesta.

— Chiar vrei asta?

— Îmi place să mănînc în bistrourile americane. Pare atît de bizar şi de straniu.

S-au așezat pe niște taburete înalte și au mîncat supă de roșii și sendvișuri calde. Era mai intim decît orice altceva făcuseră și amîndoi simțeau un tip periculos de singurătate, în fiecare și în celălalt. Au împărtășit diversele arome ale bistroului, amar, dulce și acru, misterul chelneriței cu părul vopsit doar la vîrfuri și negru la rădăcină, iar după ce au terminat, natura moartă a farfuriilor goale – o felie de cartof, o murătură feliată, un sîmbure de măslină.

Pe stradă era amurg, iar cînd au urcat în mașină, lui Stahr i se părea că nimic nu îi mai zîmbește.

— Mulțumesc foarte mult. A fost o după- amiază plăcută.

Nu erau departe de casa ei. Au simțit panta dealului și sunetul mai puternic al motorului s-a transformat numaidecît în începutul sfîrșitului. În bungalow-urile de pe pante luminile ardeau – Stahr a aprins farurile mașinii. Simțea o greutate în stomac.

— O să mai ieșim.

— Nu, a spus ea repede, ca și cum s-ar fi așteptat la asta. O să-ți scriu o scrisoare. Îmi pare rău că am fost atât de misterioasă – a fost de fapt un compliment, pentru că îmi place atât de mult de tine. Ar trebui să încerci să nu mai lucrezi atât de mult. Și să te recăsătorești.

— Ah, nu asta ar trebui să spui, a protestat el brusc. Azi am fost doar noi doi. Poate că pentru tine nu a însemnat nimic, dar pentru mine a însemnat foarte mult. Mi-ar plăcea să am timp să-ți vorbesc despre asta.

Dar dacă el ar fi vrut să aibă acest timp, trebuia să fie în casa ei, pentru că ajunseseră acolo și ea scutura din cap în timp ce mașina trăgea lângă poartă.

— Trebuie să plec acum. Am o altă obligație. Nu ți-am spus.

— Nu e adevărat. Dar e în regulă.

A mers pînă la ușă cu ea și a rămas pe urmele propriilor pași de seara trecută, în timp ce ea își căuta cheia în poșetă.

— Ai găsit-o?

— Da, a spus ea.

Acesta era momentul în care urma să intre înăuntru, dar ea a vrut să-l mai vadă o dată și și-a aplecat capul spre stînga, apoi spre dreapta, încercînd să-i vadă fața în ultimele pîlpîiri de lumină ale apusului. S-a aplecat prea mult și prea departe, așa că a fost ceva natural atunci cînd mîna lui i-a atins partea din spate a brațului și umărul și a tras-o spre el, în întunericul gîtului său. Ea a închis ochii, simțind muchia cheii în pumnul strîns. A spus „Ah“, cu un oftat, apoi din nou „Ah“ cînd el a tras-o mai aproape și bărbia lui i-a atins încet obrazul. Zîmbeau amîndoi ușor, iar ea se și încrunta în timp ce acei cîțiva centimetri dintre ei se topeau în întuneric.

După ce s-au despărțit, ea a scuturat iar din cap, dar mai mult de uimire decît în semn de respingere. Așa s-a întîmplat atunci, a fost propria ta greșeală, cu mult timp în urmă, cînd sosise momentul. Așa s-a întîmplat și, cu fiecare clipă, povara desprinderii ei din îmbrățișarea lor era mai grea și mai dificil de imaginat. El era exuberant; ei îi displăcea asta, nu i-o putea reproșa, dar nu voia să ia parte la exuberanța lui, pentru că era o înfrîngere. Pînă acum era o înfrîngere. Apoi s-a gîndit că, dacă ar fi pus capăt acestei înfrîngeri, s-ar fi smuls și ar fi intrat în casă, tot n-ar fi fost o victorie. Atunci nu era nimic.

— Nu așa mi-am imaginat eu, a spus ea. Deloc.

— Pot să intru?

— A, nu – nu.

— Atunci hai să ne urcăm în mașină și să mergem undeva.

Ea a sesizat, ușurată, formularea exactă – să scape imediat de aici, asta era o realizare sau cel puțin așa suna – ca și cum ar fi fugit de la locul unei crime. Apoi erau în mașină, coborînd dealul cu briza răcoroasă pe fețele lor, iar ea și-a venit încet în fire. Acum totul era clar, în alb și negru.

— O să ne întoarcem la casa ta de pe plajă, a spus ea.

— Înapoi acolo?

— Da – ne întoarcem la casa ta. Să nu vorbim. Vreau doar să merg.

Secțiunea 14 (partea III)

Cînd au ajuns din nou pe coastă, cerul era gri și în Santa Monica o rafală bruscă de ploaie a răpăit deasupra lor. Stahr s-a oprit pe marginea drumului, și-a luat un pardesiu și a ridicat capota de pînză.

— Avem acoperiș, a spus el.

Ștergătorul de parbriz ticăia domestic, ca ceasul unui bunic. Mașini mohorîte părăseau plajele ude și o luau înapoi spre oraș. Ceva mai încolo au intrat în ceață – drumul și-a pierdut delimitările pe ambele părți și luminile mașinilor din față erau staționare pînă în clipa cînd fulgerau pe lîngă ei.

Lăsaseră o parte din ei înșiși în urma lor și se simțeau ușori și liberi în mașină. Ceața suiera printr-o crăpătură, iar Kathleen și-a scos pălăria roz-albăstrie într-un mod calm și lent, care l-a făcut pe Stahr să o privească încordat, apoi a pus-o sub un fald de pînză, pe bancheta din spate. Și-a scuturat părul și, cînd a văzut că Stahr o privește, a zîmbit.

Restaurantul cu foca dresată era doar o sclipire de lumină înspre ocean. Stahr a coborît un geam și s-a uitat după repere, dar după cîtiva kilometri ceața s-a ridicat și exact în fața lor cotea drumul care ducea la casa lui. Acolo, luna a apărut din spatele norilor. Pe mare se vedea încă o lumină tremurătoare.

Casa se dizolvase ușor în elementele ei. Au dat de grinzile picurînde ale unei intrări și au pipăit obstacole misterioase care se ridicau pînă la înălțimea șoldului în drum spre singura cameră finisată, cu miros de rumeguș și lemn ud. Cînd a luat-o în brațe, nu puteau vedea decît ochii celuilalt, în semiîntuneric. Pardesiul lui a căzut imediat pe podea.

— Așteaptă, a spus ea.

Avea nevoie de o clipă. Nu înțelegea cum ar putea să iasă ceva bun din asta și, chiar dacă lucrul ăsta n-o împiedica să fie

fericită și pasională, avea nevoie de o clipă ca să se gândească cum era, să se întoarcă în urmă cu o oră și să înțeleagă ce se întâmplase. A așteptat în brațele lui, mișcându-i puțin capul dintr-o parte în alta, ca și înainte, numai că mai încet și neluându-și deloc ochii de la ai lui. Apoi a descoperit că el tremura.

El a remarcat asta în același timp și brațele i s-au relaxat. Imediat, ea i-a vorbit grosier și provocator și i-a tras fața spre a ei. Apoi a mișcat ușor genunchii ca să iasă din ceva, în timp ce continua să stea în picioare și să-l îmbrățișeze cu o mână, și a aruncat acel ceva lângă haină. El nu mai tremura acum și a tras-o din nou lângă el, în timp ce îngenuncheau împreună și se întindeau pe pardesiul de pe podea.

După aceea, au rămas întinși fără să vorbească, apoi el s-a simțit învăluit de o iubire atât de tandră, încât a strâns-o tare în brațe, pînă cînd o cusătură de la rochia ei a plesnit. Sunetul ușor i-a trezit la realitate.

— Te ajut eu, a spus el, apucînd-o de mîini.

— Încă nu. Mă gîndeam la ceva.

A rămas întinsă în întuneric, gîndindu-se irațional că ar putea fi un copil atât de sclipitor și neobosit, dar apoi l-a lăsat imediat pe Stahr s-o ajute... Cînd Kathleen a revenit în cameră, aceasta era iluminată de o veioză cu un singur bec.

— Un sistem de iluminat cu un singur bec, a spus el. Să-l sting?

— Nu. E foarte drăguț. Vreau să te văd.

S-au așezat pe pervazul de lemn al ferestrei, cu tălpile pantofilor atingîndu-se.

— Parcă ai fi la mare depărtare, a spus ea.

— Și tu la fel.

— Ești surprins?

— De ce?

— Că sîntem din nou doi indivizi. Nu te gîndești mereu – sau speri că ești o singură persoană și apoi descoperi că sînt două?

— Mă simt foarte apropiat de tine.

— Și eu de tine, a spus ea.

— Mulțumesc.

— *Eu* îți mulțumesc.

Au rîs.

— Asta voiai? a întrebat ea. Vreau să spun noaptea trecută.

— Nu conștient.

— Mă întreb cînd s-a decis, a meditat ea. Există un moment în care nu ai nevoie de așa ceva și apoi există alt moment în care știi că nimic pe lume nu ar putea să oprească asta.

Cuvintele ei aveau o sonoritate încercată și, spre surprinderea sa, lui Stahr i-a plăcut și mai mult de ea. În dispoziția lui, aceea de a repeta cu pasiune, dar nu încă de a recapitula trecutul, era normal ca lucrurile să stea așa.

— Eu *chiar* sînt mai degrabă ușuratică, a spus ea, urmîndu-i gîndurile. Presupun că de-asta nu mă înțeleg bine cu Edna.

— Cine e Edna?

— Fata cu care m-ai confundat. Cea pe care ai sunat-o – care stătea vizavi de mine. S-a mutat în Santa Barbara.

— Vrei să spui că era tîrfă?

— Așa se pare. S-a dus la ceea ce voi numiți casă de toleranță.

— Ciudat.

— Dacă ar fi fost englezoaică, mi-aș fi dat seama imediat. Dar părea la fel ca oricine. Mi-a spus doar cu puțin înainte să plece.

El a văzut-o cum se cutremură și s-a ridicat în picioare, apoi i-a pus pardesiul lui pe umeri. A deschis un dulap și un teanc de perne și saltele de plajă au căzut pe podea. Exista o cutie cu lumânări și el le-a aprins de jur împrejurul camerei, băgînd caloriferul electric în priza în care fusese veioza.

— De ce îi era Ednei frică de mine? a întrebat el brusc.

— Pentru că ești producător. A avut o experiență oribilă, ea sau o prietenă de-a ei. În plus, cred că e extrem de proastă.

— Cum ai ajuns să-ți dai seama de asta?

— A venit pe la mine. Poate credea că eram o colegă decăzută de-a ei. Părea destul de plăcută. Îmi zicea încontinuu: „Spune-mi Edna“. „Te rog, spune-mi Edna“ – așa că în cele din urmă i-am spus Edna și ne-am împrietenit.

Kathleen s-a dat jos de pe pervazul ferestrei, ca el să poată pune perne pe el și în spatele ei.

— Ce-aș putea eu să fac? a spus ea. Sînt un parazit.

— Nu, nu ești.

Stahr a luat-o în brațe.

— Stai liniștită. Încălzește-te.

Au stat o vreme în tăcere.

— Știu de ce ți-a plăcut de mine la început, a spus ea. Mi-a spus Edna.

— Ce ți-a spus?

— Că semăn cu... Minna Davis. Mai mulți oameni mi-au spus asta.

El s-a îndreptat de spate și a dat din cap.

— E aici, a spus ea, punîndu-și mîinile pe pomeți și deformîndu-și ușor obrajii. Aici și aici.

— Da, a spus Stahr. A fost foarte ciudat. Semenii mai bine decît ea *însăși* față de cum apărea în filme.

Kathleen s-a ridicat, schimbînd prin gestul ei subiectul, ca și cum i-ar fi fost frică de el.

— Acum m-am încălzit, a spus ea.

S-a dus la dulap și s-a uitat înăuntru, apoi s-a întors purtînd un șorț mic cu un model cristalin, ca o ninsoare. A privit critic în jur.

— Desigur că de-abia ne-am mutat, a spus ea, și există un anumit ecou.

A deschis ușa verandei și a adus înăuntru două fotolii de răchită, pe care le-a șters. El o privea cum se mișcă, atent, dar pe jumătate speriat că trupul ei va claca undeva și va rupe vraja. Privise femeile la probe și văzuse frumusețea lor dispărînd secundă de secundă, ca și cum o statuie splendidă ar fi început să meargă, cu încheieturile slabe ale unei păpuși de hîrtie. Dar Kathleen se ținea bine pe călcîiele ei – fragilitatea ei era, așa cum și trebuie să fie, o iluzie.

— S-a oprit ploaia, a spus ea. În ziua în care am venit ploua. O ploaie atît de groaznică – atît de zgomotoasă – ca un cal care face pipi.

El a rîs.

— O să-ți placă. Mai ales dacă o să stai aici. O să stai aici? Nu poți să-mi spui acum? Care e misterul?

Ea a scuturat din cap.

— Nu acum – e ceva ce nu merită spus.

— Atunci hai încoace.

Ea s-a dus lîngă el, iar el și-a lipit obrazul de stofa rece a șorțului.

— Ești un bărbat obosit, a spus ea trecându-și degetele prin părul lui.

— Nu în modul acela.

— Nu am vrut să spun în modul acela, a zis ea repede. Am vrut să spun că o să te omori muncind.

— Nu fi ca o mamă, a spus el.

— Bine. Atunci cum să fiu?

Fii ușuratică, s-a gândit el. Voia ca modelul vieții lui să fie spart. Dacă el urma să moară în curînd, cum îi spusese cei doi doctori, voia să nu mai fie Stahr pentru o vreme și să vîneze dragostea ca bărbații care nu au nici un dar de oferit, ca tinerii fără nume care caută pe străzi, în întuneric.

— Mi-ai scos șorțul, a spus ea blînd.

— Da.

— E posibil să treacă cineva pe plajă? Să stingem lumînările?

— Nu, nu stinge lumînările.

După aceea, ea stătea pe jumătate pe o pernă albă și zîmbea spre el.

— Mă simt ca Venus pe jumătatea de scoică, a spus ea.

— Ce te-a făcut să te gîndești la asta?

— Uită-te la mine. Nu e ca în Botticelli?

— Nu știu, a spus el zîmbind. Sigur, dacă așa spui tu.

Ea a căscat.

— M-am simțit atît de bine. Și țin foarte mult la tine.

— Știi o grămadă de lucruri, nu-i așa?

— Ce vrei să spui?

— Ei, din mici chestii pe care le-ai spus. Sau poate din modul în care le-ai spus.

Ea a meditat la asta.

— Nu multe, a spus ea. Nu am fost niciodată la facultate, dacă la asta te referi. Dar bărbatul de care ți-am spus știa totul și își făcuse o pasiune din a mă educa. Îmi făcea program și mă puneă să mă duc la cursuri la Sorbona și la muzeu. Am prins câte ceva.

— Ce era el?

— Era un fel de pictor și un vrăjitor. Și multe alte lucruri. Voia ca eu să citesc Spengler – totul avea ca scop asta. Toată istoria, filozofia și armonia erau ca să-l pot citi pe Spengler, dar l-am părăsit înainte să ajungem la Spengler. Spre sfârșit, cred că ăsta era motivul principal pentru care nu voia ca eu să plec.

— Cine e Spengler?

— Ți-am spus că n-am ajuns la el, a rîs ea. Și acum uit totul, cu foarte multă răbdare, pentru că e puțin probabil să mai întîlnesc vreodată pe cineva ca el.

— Ah, dar n-ar trebui să uiți, a spus Stahr șocat.

Avea un respect intens pentru educație, o memorie rasială a vechilor sinagogi.

— N-ar trebui să uiți.

— A fost doar ceva în loc de copii.

— Ai putea să-ți înveți copiii, a spus el.

— Crezi că aș putea?

— Sigur că da. Ai putea să le transmiți totul cît sînt mici. Eu cînd vreau să aflu ceva trebuie să întreb un scenarist bețiv. Nu arunca totul la gunoi.

— Bine, a spus ea ridicîndu-se, o să le transmit copiilor mei. Dar e interminabil – cu cît știi mai multe, cu atît mai multe încep să apară și nu se mai opresc. Bărbatul acela ar fi putut să fie orice, dacă nu ar fi fost laș și prost.

— Dar ai fost îndrăgostită de el.

— O, da – din toată inima.

Kathleen a privit pe fereastră, umbrindu-și ochii.

— E lumină afară. Hai să mergem pe plajă.

El a sărit în picioare exclamînd:

— Ei, sînt grunionii!

— Ce?

— În noaptea asta. A scris în ziar.

A ieșit grăbit pe ușă și ea l-a auzit cum deschide portiera mașinii. S-a întors imediat cu un ziar.

— La zece și șaispe. Adică peste cinci minute.

— O eclipsă sau ceva asemănător?

— Foarte punctuali pești, a spus el. Lasă-ți aici pantofii și ciorapii și vino cu mine.

Era o noapte frumoasă, albastră. Fluxul era la maximum și micii pești argintii se legănau lângă țărm, așteptînd ora zece și șaisprezece minute. La cîteva secunde după aceea s-au repezit odată cu fluxul, iar Stahr și Kathleen călcau peste ei cu picioarele goale, în timp ce peștii se zbăteau pleoscăind în nisip. Un negru s-a apropiat de ei de-a lungul țărmului, culegînd repede grunionii în două găleți, ca pe crengi. Erau cîte doi sau trei, în plutoane sau companii, neobosiți, exuberanți și disprețuitori în jurul marilor picioare goale ale intrușilor, după cum veniseră și înainte ca Sir Francis Drake să își monteze placa sa pe bolovanul de pe țărm.

— Mi-ar plăcea să mai am o găleată, a spus negrul, odihnindu-se pentru o clipă.

— Ai venit de departe, a spus Stahr.

— Înainte mergeam în Malibu, dar ăloră din cinematografie nu le place treaba asta.

Un val i-a forțat să se dea înapoi, după care s-a retras, lăsînd din nou nisipul însuflețit.

— A meritat excursia? a întrebat Stahr.

— Nu gîndesc în felul ăsta. De fapt, vin ca să citesc niște Emerson. L-ai citit cumva?

— Am citit eu, a spus Kathleen. Puțin.

— Îl am în cămașă. Am și niște cărți rozacruciene, dar m-am săturat de ele.

Vîntul se schimbase puțin – valurile erau mai puternice ceva mai încolo și au luat-o cu toții de-a lungul marginii înspumate a apei.

— Cu ce te ocupi? l-a întrebat negrul pe Stahr.

— Lucrez în cinematografie.

— Ah. Apoi, după o clipă, a adăugat: Nu merg niciodată la cinema.

— De ce? a întrebat Stahr tăios.

— Nu te alegi cu nimic. Nu îi las niciodată pe copii să se ducă.

Stahr l-a privit pe negru, iar Kathleen l-a privit protector pe Stahr.

— Unele dintre ele sînt bune, a spus ea dintr-o perdea de stropi.

Dar el n-a auzit-o. Kathleen simțea că ar putea să-l contrazică și a spus-o din nou. De data aceasta, el a privit-o indiferent.

— Frăția rozacruciană nu susține filmele? a întrebat Stahr.

— Se pare că ei nu știu ce *anume* susțin. Săptămîna asta e ceva, săptămîna cealaltă e altceva.

Doar peștii mici erau siguri. Trecuse o jumătate de oră și ei continuau să vină. Gălețile negrului erau pline și, în cele din

urmă, el a plecat de-a lungul plajei, spre drum, fără să știe că zguduise un domeniu de activitate.

Stahr și Kathleen s-au întors la casă și ea s-a gândit cum să îndepărteze tristețea lui de moment.

— Sărmanul Sambo, a spus ea.

— Ce?

— Nu așa le spuneți?

— Nu le spunem în nici un fel anume. După o clipă a adăugat: Au filmele lor.

În casă, ea și-a tras pantofii și ciorapii lângă calorifer.

— Îmi place mai mult California, a spus ea din senin. Cred că eram puțin înfometată de sex.

— Nu asta a fost totul, așa-i?

— Știi bine că nu.

— E plăcut să fiu cu tine.

Ea a oftat ușor în timp ce s-a ridicat, atît de ușor încît el nu a remarcat.

— Nu vreau să te pierd acum, a spus el. Nu știu ce părere ai despre mine sau dacă ai cumva vreo părere despre mine. După cum probabil ai ghicit, inima mea e în mormînt...

A ezitat, întrebîndu-se dacă asta era pe de-a-ntregul adevărat.

— ...dar tu ești cea mai atrăgătoare femeie pe care am cunoscut-o de nu mai știu cînd încoace. Nu mă pot opri să te privesc. Nu știu ce culoare anume au ochii tăi, dar mă fac să-mi pară rău pentru toți oamenii din lume...

— Oprește-te, oprește-te! a strigat ea rîzînd. O să mă faci să mă uit în oglindă săptămîni la rînd. Ochii mei nu au nici o culoare – sînt doar ochi de văzut cu ei și eu sînt cît se poate de obișnuită. Am dinți frumoși pentru o englezoaică...

— Ai dinți minunați.

— ...dar sînt mult sub fetele pe care le văd aici...

— Acum oprește-te *tu*, a spus el. Ce am spus e adevărat, iar eu sînt un om precaut.

Ea a rămas nemișcată pentru o clipă – gîndind. L-a privit, apoi a privit din nou în sinea ei, apoi iar spre el – după care și-a dezvăluit gîndul.

— Trebuie să plecăm, a spus ea.

Acum, în timp ce porneau înapoi, erau niște oameni diferiți. De patru ori merseseră astăzi pe drumul de lîngă țarm, de fiecare dată o altă pereche. Curiozitatea, tristețea și dorința erau acum în spatele lor; aceasta era o întoarcere adevărată – către ei înșiși, către tot trecutul și viitorul lor și prezența invadatoare a zilei de mîine. Stahr a rugat-o să stea aproape de el în mașină și ea așa a făcut, dar nu păreau apropiați, deoarece pentru asta trebuie să pari că te apropii și mai mult. Nimic nu rămîne pe loc. Îi stătea pe limbă s-o roage să vină la casa pe care o închiriasse el și să doarmă acolo – dar avea senzația că asta l-ar face să pară singuratic. În timp ce mașina urca dealul spre casa ei, Kathleen căuta ceva în spatele pernei scaunului.

— Ce ai pierdut?

— Cred că mi-a căzut afară, a spus ea, căutînd în întuneric prin poșetă.

— Ce era?

— Un plic.

— Era important?

— Nu.

Dar cînd au ajuns la casa ei și Stahr a aprins lumina bordului, ea l-a ajutat să scoată perna și a căutat din nou.

— Nu contează, a spus ea în timp ce mergeau spre ușă. Care e adresa la care locuiești cu adevărat?

— Doar Bel-Air. Nu există număr.

— Unde e Bel-Air?

— E un fel de cartier lângă Santa Monica. Dar ar fi mai bine să mă suni la studio.

— Bine... noapte bună, domnule Stahr.

— Domnule Stahr, a repetat el, uimit.

Ea s-a corectat blînd.

— Atunci, noapte bună, Stahr. E mai bine așa?

El se simțea ca și cum ar fi fost puțin respins.

— Cum vrei tu, a spus el.

Refuza să-i permită distanței să-și anunțe prezența. Se uita încontinuu la ea și își mișca încontinuu capul dintr-o parte în alta, cu propriul ei gest, spunînd, fără cuvinte: „Știi ce s-a întîmplat cu mine“. Ea a oftat. Apoi s-a dus în brațele sale și pentru o clipă a fost din nou pe de-a-ntregul a lui. Înainte să se schimbe ceva, Stahr i-a șoptit noapte bună, s-a întors și s-a dus la mașină.

În timp ce cobora dealul, Stahr asculta în sinea lui, ca și cum ceva de un compozitor necunoscut, ceva puternic, straniu și tare, urma să fie interpretat pentru prima oară. Tema ar fi fost anunțată imediat, dar deoarece compozitorul era de fiecare dată altul, el nu ar fi recunoscut-o imediat ca fiind tema respectivă. Ar fi venit sub astfel de chipuri precum claxoanele auto de pe bulevardele tehnicolor de jos sau ar fi fost de-abia audibile, un tatuaj pe toba înăbușită a lunii. S-a încordat să-l audă, știind doar că urma să înceapă o muzică, o muzică nouă care îi plăcea și pe care nu o înțelegea. E greu de reacționat la ceva ce poți pricepe pe deplin – dar acum era ceva nou și

debusolant, nu ceva ce ai fi putut opri la mijloc și să iei apoi restul de pe o partitură veche.

De asemenea, persistent și legat de acesta, era negrul de pe plajă. Îl aștepta acasă pe Stahr, cu gălețile lui cu pești, și avea să-l aștepte la studio a doua zi dimineată. Spusese că nu-și lasă copiii să asculte povestea lui Stahr. Avea prejudecăți, se înșela și trebuia să i se explice cumva, într-un anumit mod. Un film, multe filme, un deceniu de filme trebuiau făcute ca să i se arate că se înșală. De când vorbise cu el, Stahr scosese patru filme din planurile sale – dintre care unul intra în producție săptămîna asta. Erau filme îndoielnice ca interes, dar cel puțin Stahr le supusese judecății negrului și acesta le considerase a fi mizerii. Și a pus din nou pe listă un film dificil pe care îl aruncase la lupi, lui Brady, Marcus și celorlalți, ca să-și impună voința în alte privințe. L-a salvat pentru negru.

Cînd a parcat în fața ușii sale, luminile verandei s-au aprins și filipinezul său a coborît scările, ca să ducă mașina. În bibliotecă, Stahr a găsit o listă cu apelurile telefonice.

La Borwits

Marcus

Harlow

Rienmund

Fairbanks

Brady

Colman

Skouras

Flieshacker

Filipinezul a intrat în cameră cu o scrisoare.

- Asta a căzut din mașină, a spus el.
- Mulțumesc, a spus Stahr, o căutam.
- O să vă uitați la un film în seara asta, domnule Stahr?
- Nu, mulțumesc – poți să te duci la culcare.

Spre surprinderea sa, scrisoarea îi era adresată lui Monroe Stahr, *Esq.* A vrut să o deschidă – apoi s-a gândit că ea încercase să o recapete și probabil să nu i-o mai dea. Dacă ea ar fi avut telefon, ar fi sunat-o ca să-i ceară voie să o deschidă. A ținut scrisoarea în mână pentru o clipă. Fusese scrisă înainte de întâlnirea lor – era ciudat să crezi că ce scria în ea, indiferent ce ar fi fost, era acum invalidat; scrisoarea avea interesul unui suvenir, reprezentând o dispoziție care trecuse.

Totuși i-ar fi displicut s-o citească fără s-o întrebe. A pus-o jos, lângă un teanc de scenarii, și s-a așezat în fotoliu, cu primul scenariu de sus în poală. Era mîndru că rezistase primului său impuls de a deschide scrisoarea. Asta părea să dovedească faptul că nu „își pierdea capul“. Nu își pierduse niciodată capul cu Minna, nici măcar la început – fuseseră cea mai potrivită și regală pereche posibilă. Minna îl iubise întotdeauna, iar cu puțin înainte ca ea să moară, afecțiunea lui explodase, neintenționat și pe neașteptate, și se îndreptase spre ea ca un val uriaș, iar el se îndrăgostise de ea. Îndrăgostit de Minna și de moarte deopotrivă – lumea spre care privea ea era atît de singuratică, încît el ar fi vrut să meargă cu ea acolo.

Dar nu fusese niciodată „nebun după dame“ – fratele lui fusese distrus din cauza unei femei sau mai degrabă a unui lung șir de femei. Dar Stahr, în anii tinereții sale, le gusta o dată și doar o dată – ca pe un pahar de băutură. Rezerva pentru mintea lui un tip foarte diferit de aventură – ceva mai bun decît o serie de orgii emoționale. Ca mulți alți oameni strălucitori,

Stahr ajunsese să fie extrem de rece la maturitate. Începînd de pe la vreo doisprezece ani, probabil cu respingerea totală comună celor cu puteri mentale extraordinare, atitudinea „uite cum stau lucrurile – totul e greșit – un dezastru – totul e minciună – și o păcăleală –“ îl făcuse să dea la o parte totul, orice, așa cum fac bărbații de tipul acesta, iar apoi, în loc să devină un nemernic, așa cum devin cei mai mulți dintre ei, Stahr a privit în jur la pustiul care rămăsese și și-a spus: „Asta nu va fi niciodată de ajuns“. Și astfel a învățat lecțiile toleranței, bunătății, îngăduinței și chiar afecțiunii.

Băiatul filipinez i-a adus o carafă de apă și boluri cu nuci și fructe și i-a spus noapte bună. Stahr a deschis primul manuscris și a început să citească.

A citit trei ore – oprindu-se din cînd în cînd și corectînd fără creion. Uneori ridica privirea, încălzit de o senzație de fericire vagă care nu era în scenariu, și de fiecare dată îi lua o clipă ca să-și amintească ce anume era. Apoi și-a dat seama că era Kathleen și a privit spre scrisoare – era plăcut să ai o scrisoare.

Era ora trei cînd o venă a început să îi pulseze pe dosul palmei, semnalîndu-i că era timpul să se oprească. Acum, spre sfîrșitul nopții, Kathleen era foarte departe – diferitele ei aspecte erau comasate în amintirea unei singure necunoscute încîntătoare, legată de el doar prin cîteva ore trecătoare. Părea perfect în regulă să deschidă scrisoarea.

Dragă domnule Stahr:

În jumătate de oră îmi voi ține promisiunea de a mă întîlni cu dumneata. Cînd ne vom lua adio îți voi înmîna această scrisoare. Ea îți va spune că urmează să mă căsătoresc în curînd și că nu voi mai putea să mă întîlnesc cu dumneata după aceea.

Ar fi trebuit să-ți spun noaptea trecută, dar nu părea să te intereseze. Și ar fi o prostie să petrec această minunată după-amiază spunîndu-ți despre asta și văzînd

cum interesul dumitale dispare. Mai bine să dispară imediat – acum. Îți voi fi spus suficient ca să te conving că nu sînt perla coroanei cuiva. (Tocmai am învățat această expresie – de la gazda mea, care m-a vizitat seara trecută și a stat o oră. Pare să creadă că nimeni nu e o perlă a coroanei – cu excepția ta. Cred că se așteaptă ca eu să-ți spun că ea crede asta, așa că dă-i o slujbă, dacă poți.) Sînt foarte măgulită că cineva care cunoaște atît de multe femei superbe, nu pot termina această propoziție, dar știi ce vreau să spun. Și dacă nu plec acum să mă întîlnesc cu dumneata o să întîrzii.

Toate cele bune,
Kathleen Moore.

Prima senzație a lui Stahr a fost de frică; primul lui gînd a fost că scrisoarea era invalidată – ea încercase chiar să o recupereze. Dar apoi și-a amintit de acel „Domnule Stahr“ de la sfîrșit și că ea îi ceruse adresa – probabil că deja îi scrisese o altă scrisoare, care avea să-i spună și ea adio. În mod illogic, era șocat de indiferența scrisorii față de ceea ce se întîmplase apoi. A citit-o din nou, dîndu-și seama că nu prevedea nimic. Și totuși, în fața casei sale, ea decisese ca scrisoarea să rămînă valabilă, minimalizînd tot ceea ce se întîmplase, abătîndu-și mintea de la faptul că în acea după-amiază în mintea ei nu fusese nici un alt bărbat. Dar lui nu-i venea nici acum să creadă asta și întreaga aventură începea să se estompeze, chiar în timp ce el o recapitula atent în minte. Mașina, dealul, pălăria, muzica, scrisoarea însăși își luau zborul, ca bucățile de hîrtie gudronată din deșeurile casei sale. Și Kathleen plecată, conservarea amintirilor cu ea, capul ei mișcîndu-se încet, trupul ei robust și dornic, picioarele ei goale în nisipul ud, învîrtejit. Cerul a pălit și s-a întunecat – vîntul și ploaia au devenit mohorîte, ducînd înapoi în mare peștii argintii. Nu fusese decît o zi ca oricare alta, din care nu rămăsese nimic în afara teancului de scenarii de pe masă.

Stahr a urcat la etaj. Minna a murit din nou la primul palier, iar cu fiecare treaptă urcată, el a uitat-o din nou, lent și nefericit. Etajul gol îl înconjura – ușile în spatele cărora nu dormea nimeni. În camera sa, Stahr și-a desfăcut cravata, și-a scos pantofii și s-a așezat pe marginea patului său. Totul fusese clasat, cu excepția a ceva ce nu-și putea aminti; apoi și-a amintit – mașina ei rămăsese în parcare hotelului. Și-a potrivit ceasul să sune după șase ore de somn.

Secțiunea 15 (prima parte)

Aici Cecelia preia povestea. Cred că la momentul acesta ar fi foarte interesant să urmărim propriile mele mișcări, aceasta fiind o perioadă a vieții mele de care îmi e rușine. Din lucrurile de care oamenii se rușinează ies de obicei povești bune.

Cînd l-am trimis pe Wylie White la masa Marthei Dodd, el nu a reușit să afle nimic despre identitatea fetei, însă asta a devenit brusc principala mea preocupare în viață. De asemenea, am presupus – corect – că asta era și preocuparea Marthei Dodd: să ai la masa ta o fată care e admirată de rege, care putea fi înnobilită în micul nostru sistem feudal – și nici măcar să nu știi cum o cheamă.

O cunoșteam vag pe Martha și ar fi fost prea ostentativ să o abordez direct, dar luni m-am dus la studiouri și am trecut pe la Rose Meloney.

Eram destul de bună prietenă cu Rose Meloney. Mă gîndeam la ea mai degrabă cum se gîndește un copil la un angajat al

familiei. Știam că e scenaristă, dar în copilărie ajunsesem să cred că un scenarist sau o secretară e același lucru, cu excepția faptului că scenaristul miroase de obicei a alcool și vine mai des la masă. Se vorbea la fel despre ei atunci când nu erau în preajmă – cu excepția unei specii numite dramaturgi, care veneau din est. Aceștia erau tratați cu respect dacă nu stăteau mult – dacă stăteau mult, cădeau alături de ceilalți, în clasa celor care trag la jug.

Biroul lui Rose era în „clădirea veche a scenariștilor“. Există câte una în fiecare studio, un șir de camere de tortură rămase de pe vremea filmului mut și încă răsunînd de gemetele surde ale scribilor și vagabonzilor închiși acolo. Există o anecdotă cu un producător nou care se dusesse într-o zi acolo, apoi se întorsese animat la birourile principale.

— Cine sînt oamenii aceia?

— Se presupune că sînt scenariști.

— Așa mă gîndeam și eu. Ei bine, i-am privit timp de zece minute și doi dintre ei n-au scris nici un rînd.

Rose era la mașina ei de scris, pe punctul de a-și lua pauza de prînz. I-am spus deschis că am o rivală.

— E o rivală misterioasă, am spus. Nu reușesc să aflu nici măcar cum o cheamă.

— Ah, a spus Rose. Ei bine, s-ar putea să știu eu ceva despre asta. Am auzit un zvon de la cineva.

Acel cineva era, bineînțeles, nepotul ei, Ned Sollinger, curierul lui Stahr. El era mîndria și speranța ei. Îl trimisese la Universitatea din New York, unde acesta jucase în echipa de fotbal american. Apoi, în primul său an la Medicină, o fată îl respinsese, iar el disecase partea cea mai puțin expusă a cadavrului unei femei și i-o trimisese fetei. Nu mă întrebați de

ce. Căzut în dizgrație în fața sortii și a oamenilor, a reluat viața de jos, și acolo era și acum.

— Ce știi? am întrebat-o eu.

— A fost în noaptea cu cutremurul. Ea a căzut în lacul din spate și el a sărit după ea și a salvat-o. Altcineva mi-a spus că, de fapt, ea a sărit de pe balconul lui și și-a rupt mîna.

— Cine e?

— Ei, și asta e ciudat...

A sunat telefonul, iar eu am așteptat nerăbdătoare sfîrșitul unei lungi conversații cu Joe Rienmund. Acesta părea că vrea să își dea seama la telefon cît de bună e Rose sau dacă mai scrisese vreodată un scenariu de film. Iar ea era cunoscută pentru faptul că fusese în platou în ziua în care Griffith inventase prim- planul! În timp ce el vorbea, Rose gemea încet, se zvîrcolea, făcea mutre la receptor și îl puneă în poală, astfel încît vocea de-abia să ajungă la ea – și continua să pălăvrăgească în paralel cu mine.

— Ce face – își omoară timpul dintre două întîlniri?... M-a mai întrebat de zece ori toate lucrurile ăstea... e totul într-un referat pe care i l-am trimis... Iar la telefon: Dacă asta o să ajungă la Monroe, n-o să fie din cauza mea. Eu vreau să duc totul pînă la capăt. A închis din nou ochii, chinuită. Acum face distribuția... distribuția personajelor secundare... o să-l ia pe Buddy Ebsen... Dumnezeuule, pur și simplu nu are nimic altceva de făcut... acum a ajuns la Harry Davenport – vrea să spună Donald Crisp... are în poală un album mare cu actori și îl aud cum dă paginile... în dimineața asta e un om important, un al doilea Stahr, și eu înainte de prînz mai am de scris două scene, pentru numele lui Dumnezeu.

În cele din urmă, Rienmund a închis sau a fost întrerupt spre sfârșit. Un chelner a venit de la cantină cu prânzul lui Rose și cu o Coca-Cola pentru mine – în vara aceea nu mâncam de prânz. Rose a mai scris o propoziție înainte să mănânce. Mă interesa modul în care scria. Într-o zi eram acolo când ea și cu un tânăr tocmai scosese o poveste din *The Saturday Evening Post* – schimbând personajele și așa mai departe. Apoi s-au apucat să o scrie, făcând ca fiecare replică să răspundă celei de dinaintea ei, dar bineînțeles că suna exact ca atunci când oamenii reali încearcă să fie într-un fel – amuzanți, tandri sau curajoși. Întotdeauna am vrut să văd filmul acela pe ecran, dar cumva l-am ratat.

Rose mi se părea la fel de dragă ca o jucărie veche și ieftină. Cîștiga 3 000 pe săptămînă, și toți soții ei băuseră și aproape că o omorîseră în bătaie. Dar astăzi aveam un interes personal.

— Nu știi cum o cheamă? am insistat eu.

— Ah, a spus Rose, despre *asta* vorbeam. Ei bine, el a tot căutat-o după aceea și i-a spus lui Katy Doolan că de fapt numele e greșit.

— Cred că a găsit-o, am spus. O știi pe Martha Dodd?

— Ce ghinion a putut să aibă fata asta! a exclamat Rose, cu o simpatie teatrală automată.

— Ai putea s-o inviți la prânz mîine?

— A, cred că are ce mânca. E un mexican...

I-am explicat că motivele mele nu erau caritabile. Rose a fost de acord să coopereze. A sunat-o pe Martha Dodd.

A doua zi am luat prânzul la Bev Brown Derby, un restaurant amortit, lăudat pentru mîncarea lui de către clienți care întotdeauna păreau că ar vrea să se culce. La prînz exista o oarecare animație, cînd femeile se dau în spectacol în primele cinci minute după ce mănîncă, dar grupul nostru de trei era moleșit. Ar fi trebuit să îmi manifest imediat curiozitatea. Martha Dodd era o fată agricolă, care nu înțelesese niciodată prea bine ce i se întîmplase și care nu rămăsese cu nimic de pe urma acestui lucru, cu excepția unei expresii epuizate în jurul ochilor. Încă mai credea că viața pe care o gustase era realitatea, iar asta era doar o lungă așteptare.

— În 1928 aveam o casă frumoasă, a spus ea. Treizeci de acri, cu un teren de golf în miniatură, piscină și o priveliște superbă. Primăvara stăteam pînă la brîu printre margarete.

În cele din urmă am invitat-o să vină și să îl cunoască pe tata. Asta era pură penitență, pentru că avusesem „motive amestecate” și îmi era rușine din cauza asta. La Hollywood nu amesteci motivele – e debusolant. Toată lumea înțelege, iar clima te epuizează. Motivele amestecate sînt o risipă ostentativă.

Rose ne-a lăsat în fața porții studiourilor, dezgustată de lașitatea mea. Martha exersase în restaurant o prezentare a carierei ei – nu una foarte avîntată, din cauza celor șapte ani de ignoranță, ci un fel de acceptare nervoasă, iar eu urma să-i vorbesc tatei cu căldură despre asta. Ei nu făceau niciodată nimic pentru oamenii ca Martha, care la un moment dat le aduseseră atît de mulți bani. Îi lăsau să alunece într-o mizerie întreținută cu tot felul de alte slujbe – ar fi fost mai caritabil să-i alunge din oraș. Iar tata era atît de mîndru de mine vara asta. Trebuia să-l împiedic să spună la toată lumea cum fusesem eu

educată să produc o astfel de bijuterie perfectă. Iar Bennington – ah, ce școală exclusivistă – Doamne, mă doare inima. L-am asigurat că exista proporția obișnuită de servitoare înnăscute deghizate cu gust în haine aruncate de magazinele elegante; dar tata aproape că ajunsese să se considere el însuși un absolvent. „Ai avut totul“, îmi spunea el fericit. Totul includea, în mare, cei doi ani din Florența, în care reușisem, în ciuda tuturor probabilităților, să rămân singura virgină din școală și debutul social din Boston, Massachusetts. Eram o adevărată floare a vechii și rafinatei aristocrații comerciale.

Așa că știam că avea să facă ceva pentru Martha Dodd și, în timp ce intram amîndouă în biroul lui, aveam gânduri mari de a realiza ceva, de asemenea, și pentru Johnny Swanson, cowboy-ul, Evelyn Brent și tot felul de alte flori respinse. Tata era un bărbat fermecător și simpatic – cu excepția acelei dăți cînd îl văzusem pe neașteptate în New York – și era ceva mișcător în faptul că el era tatăl meu. Pîna la urmă el era tatăl *meu* – va face orice pentru mine.

În anticameră era doar Rosemary Schmiel, care vorbea la telefonul lui Birdy Peters. Mi-a făcut semn să iau loc, dar eu eram prinsă de planurile mele și, în timp ce îi spuneam Marthei să stea liniștită, am apăsat pe butonul de sub biroul lui Rosemary și am intrat pe ușa deschisă.

— Tatăl tău are o conferință, a strigat Rosemary. Nu conferință, dar mi-a spus să...

În momentul acela, eu trecusem de ușă, apoi de un mic vestibul și de o altă ușă și l-am surprins pe tata în cămașă, foarte transpirat și încercînd să deschidă o fereastră. Era o zi călduroasă, dar eu nu-mi dădusem seama că era chiar atît de călduroasă și m-am gîndit că e bolnav.

— Nu, sînt bine, a zis el. Ce e?

I-am spus. I-am spus toată teoria cu oamenii ca Martha Dodd, în timp ce mă plimbam în sus și-n jos prin biroul lui. Cum i-ar fi putut folosi, garantîndu-le o slujbă normală. Părea să accepte cu însuflețire ce spuneam eu, dînd din cap încontinuu și exprimîndu-și aprobarea, iar eu mă simțeam apropiată de el, cum nu mă simțisem de mult timp. M-am dus lîngă el și l-am sărutat pe obraz. Tremura și cămașa lui era udă learcă.

— Ești bolnav, i-am spus. Sau ești agitat, din cine știe ce motiv.

— Nu, nicidecum.

— Ce e?

— Ah, e Monroe, a spus el. Acest Iisus afurisit al Hollywoodului! Îmi stă pe creieri zi și noapte!

— Ce s-a întîmplat? l-am întrebat, mult mai rece.

— Ah, stă ca un preot sau rabin afurisit și spune ce o să facă și ce n-o să facă el. Nu pot să-ți spun acum – sînt aproape scos din minți. Mai bine du-te.

— Nu vreau să te văd așa.

— Ți-am zis să te duci!

L-am mirosit, dar nu bea niciodată.

— Du-te și piaptăna-te, i-am spus. Vreau să te întîlnești cu Martha Dodd.

— Aici! N-o să mai scap de ea în veci.

— Atunci afară. Du-te mai întîi și spală-te. Ia-ți altă cămașă.

Cu un gest de disperare exagerat, tata a intrat în mica baie de alături. În birou era cald, ca și cum ar fi fost închis ore în șir, și poate că asta îl făcea să se simtă rău, așa că am mai deschis două ferestre.

— Du-te tu înainte, mi-a strigat tata de dincolo de ușa închisă a băii. Vin și eu imediat.

— Să fii extrem de drăguț cu ea, am spus. Nu de milă.

De undeva din cameră s-a auzit un geamăt, ca și cum ar fi fost Martha vorbind ea însăși în numele ei. Am tresărit – apoi am rămas înlemnită, deoarece nu venea din baie, unde era tata, ci dintr-un dulap încastrat în peretele din fața mea. Nu știu de unde am avut atîta curaj, dar am alergat la el și l-am deschis, iar dinăuntru s-a rostogolit secretara lui tata, Birdy Peters, goală pușcă – exact ca un cadavru într-un film. Odată cu ea a venit o pală de aer sufocant și greu. A căzut pe podea pe o parte, strîngînd într-o mînă niște haine, și a rămas acolo scăldată în sudoare – exact cînd tata a ieșit din baie. Îl simțeam în spatele meu și, fără să mă întorc, știam exact cum arată, pentru că îl mai surprinsesem și înainte.

— Acoper-o, am spus, acoperind-o eu însămi cu o cuvertură de pe canapea. Acoper-o!

Am plecat din birou. Rosemary Schmiel mi-a văzut fața în timp ce ieșeam, și a răspuns cu o expresie îngrozită. Nu le-am mai văzut niciodată, nici pe ea, nici pe Birdy Peters. În timp ce eu și Martha ieșeam afară, Martha m-a întrebat:

— Ce s-a întîmplat, draga mea?

Iar cînd eu nu am spus nimic, a continuat:

— Ai făcut tot ce ai putut. Probabil că nu era momentul potrivit. Hai să-ți spun ce o să fac. O să te duc să faci cunoștință cu o englezoaică foarte de treabă. Ai văzut-o pe fata de la masa noastră cu care a dansat Stahr în noaptea aceea?

Astfel încît, cu prețul unei mici imersiuni în subteranele familiei, obținusem ceea ce voiam.

Nu-mi amintesc prea multe despre vizita noastră. Unul dintre motive este acela că ea nu era acasă. Ușa de plasă a casei ei nu era închisă, iar Martha a intrat înăuntru strigînd „Kathleen“, cu o familiaritate voioasă. Camera pe care am văzut-o era goală și formală, ca de hotel; erau flori în jur, dar care nu păreau flori primite. De asemenea, Martha a găsit pe masă un bilet care spunea: „Lasă rochia. Am plecat să-mi caut de lucru. Trec pe la tine mîine“.

Martha a citit biletul de două ori, dar nu părea să fie pentru Stahr, și am așteptat cinci minute. Casele oamenilor sînt foarte liniștite atunci cînd ei sînt plecați. Nu că m-aș aștepta să-i văd sărind în toate părțile, dar las observația la nivelul acesta. Foarte liniștite. Aproape pretențioase, doar cu o muscă ce le locuiește fără să te bage în seamă și colțul unei perdele umflîndu-se.

— Mă întreb ce tip de slujbă, a spus Martha. Duminica trecută s-a dus undeva cu Stahr.

Dar pe mine nu mă mai interesa. Mi se părea ceva groaznic să fiu acolo – sînge de producător, m-am gîndit îngrozită. Și, într-un acces rapid de panică, am tras-o afară, în lumina calmă a soarelui. Nu folosea la nimic – aveam o senzație neagră, îngrozitoare. Fusesem întotdeauna mîndră de corpul meu – mă gîndeam la el ca la ceva geometric, ceea ce făcea ca toate acțiunile lui să pară în regulă și probabil că nu exista nici un fel de loc, inclusiv bisericile, birourile și altarele, în care oamenii să nu se fi îmbrățișat – dar nimeni nu mă înghesuisese vreodată goală într-o gaură din perete, în mijlocul unei zile de lucru.

Episodul 16, Prima Parte

— Dacă ai fi la magazin, a spus Stahr, să iei o rețetă...

— Vrei să spui la farmacie? a întrebat Boxley.

— Dacă ai fi la farmacie, a cedat Stahr, și ai lua o rețetă pentru un membru al familiei care e foarte rău...

— Foarte bolnav? a întrebat Boxley.

— Foarte bolnav. Orice ți-ar atrage atenția *atunci*, prin vitrină, orice te-ar distra și te-ar captiva ar fi probabil material de filme.

— O crimă în fața farmaciei, vrei să spui.

— Iată, a spus Stahr zîmbind. Ar putea fi un păianjen care își țese plasa pe geam.

— Desigur – înțeleg.

— Mă tem că nu înțelegi, domnule Boxley. Înțelegi pentru mediul *dumitale*, dar nu pentru al nostru. Ții păianjenul pentru dumneata și încerci să pui crima pe umerii noștri.

— Ar trebui să plec, a spus Boxley. Nu vă sînt de nici un folos. Sînt aici de trei săptămîni și nu am realizat nimic. Fac sugestii, dar nimeni nu le notează.

— Aș vrea să rămîi. Unei părți din dumneata nu-i plac filmele, nu-i place să spună o poveste în felul acesta...

— E atît de al naibii de enervant, a explodat Boxley. Nu-ți poți da drumul...

Și-a luat seama. Știa că Stahr, cîrmaciul, găsea timp pentru el în mijlocul unei permanente și aprige furtuni – că ei doi discutau în scrișnetul permanent al parîmelor unui vas care naviga în larg, cu volte mari și stîngace. Sau – uneori așa părea – că sînt într-o carieră imensă unde pînă și marmura proaspăt

tăiată purta ornamentația vechilor frontoane, inscripții pe jumătate șterse ale trecutului.

— Îmi doresc tot timpul să o putem lua de la capăt, a spus Boxley. E problema cu producția de masă.

— Asta e condiția, a spus Stahr. Există întotdeauna o condiție mizerabilă. Facem o viață a lui Rubens – să zicem că te-aș ruga să faci portretele unor gogomani bogați ca Pat Brady, eu, Gary Cooper sau Marcus, când de fapt tu vrei să-l pictezi pe Iisus Hristos! N-ai simți că ți se pune o condiție? Condiția noastră e că trebuie să luăm folclorul preferat al poporului și să-l îmbrăcăm elegant și să li-l dăm înapoi. Orice, în afară de asta, e sirop. Așa că n-ați vrea să ne dați niște sirop, domnule Boxley?

Boxley știa că poate să stea cu Wylie White în seara aceea la Troc și să se descarce pe Stahr, dar îl citise pe lordul Charnwood și recunoscuse faptul că Stahr, ca și Lincoln, era un lider care ducea un război îndelungat pe multe fronturi; aproape de unul singur, împinsese abrupt filmele în față, timp de un deceniu, pînă la punctul la care conținutul producțiilor de serie A era mai larg și mai bogat decît cel al scenei. Stahr era un artist doar în modul în care domnul Lincoln fusese general, din necesitate și ca neinițiat.

— Haideți cu mine pînă în biroul lui La Borwits, a spus Stahr. Sînt sigur că cei de acolo au nevoie de niște zahăr.

În biroul lui La Borwits, doi scenariști, o dactilografă și un supervisor stăteau în impasul tensionat și plin de fum în care Stahr îi lăsase cu trei ore mai devreme. Acesta s-a uitat pe rînd la fețele lor și nu a găsit nimic. La Borwits a vorbit cu o reverență înfiorată față de înfrîngerea sa:

— Pur și simplu avem prea multe personaje, Monroe.

Stahr a pufnit afabil.

— Asta e ideea principală a filmului.

A scos niște mărunțiș din buzunar, a privit în sus, spre lustra suspendată, și a azvîrlit o jumătate de dolar, care a zăngănit în suportul din centru. S-a uitat la monedele din mîna lui și a ales un sfert de dolar.

La Borwits privea nefericit; știa că asta era o idee preferată a lui Stahr și vedea cum clipele se scurg. În momentul acela toată lumea îi întorsese spatele. Dintr-odată, La Borwits și-a ridicat mîinile din poziția lor placidă de sub birou și le-a aruncat în aer, atît de sus încît păreau că se vor desprinde din încheieturi – apoi le-a prins frumos în timp ce coborau. După asta s-a simțit mai bine. Controla situația.

Unul dintre scenariști scosese și el niște monede și imediat au fost stabilite regulile.

— Trebuie să arunci moneda printre lanțuri, fără să le atingi. Ce pică în suport e potul.

Au jucat o jumătate de oră – toți cu excepția lui Boxley, care stătea la o parte, cufundat în manuscris, și a secretarei, care ținea scorul. Calculase costul timpului celor patru bărbați, ajungînd la o cifră de 1 600 de dolari. La sfîrșit, La Borwits a cîștigat cu cinci dolari și cincizeci de cenți, iar un om de serviciu a adus o scară, ca să scoată banii din suport.

Boxley a spus dintr-odată:

— E ca un curcan umplut.

— Ce!

— Ăsta nu e film.

Toți l-au privit uimiți. Stahr și-a ascuns un zîmbet.

— Deci avem un adevărat om de film aici! a exclamat La Borwits.

— Sînt multe discursuri frumoase, a spus Boxley îndrăzneț. Dar nici o situație. Pînă la urmă, știți, nu o să fie un roman: și e prea lung. Nu pot descrie exact senzația, dar nu e în regulă. Și nu mă emoționează.

Le dădea înapoi ceea ce ei îi oferiseră timp de trei săptămîni. Stahr s-a întors în altă parte, privindu-i pe ceilalți cu coada ochiului.

— Nu avem nevoie de mai *puține* personaje, a spus Boxley. Avem nevoie de mai *multe*. Asta este ideea, după cum văd eu lucrurile.

— Asta e ideea, au spus scenariștii.

— Da – asta e ideea, a spus La Borwits.

Boxley era inspirat de atenția pe care o crease.

— Haideți să facem fiecare personaj să se vadă în locul celuilalt, a spus el. Polițistul e pe cale să aresteze hoțul, cînd vede că hoțul de fapt are fața *lui*. Adică așa să pară. Aproape că l-am putea intitula „Pune-te în locul meu“.

Brusc, au început din nou să lucreze – preluau unul după celălalt această nouă temă, ca niște cîntăreți de jazz, și lucrau pe ea. Era posibil ca a doua zi să o abandoneze, dar pentru moment viața revenise. Aruncatul monedelor avusese un rol la fel de important ca și Boxley. Stahr recrease atmosfera potrivită – neconsimțind niciodată să îi mîne de la spate pe cei care trebuie mînați de la spate, dar simțindu-se, acționînd și uneori chiar arătînd ca un băiețel care oferă un spectacol.

A plecat, lăsîndu-i acolo și atingînd în trecere umărul lui Boxley – o recompensă deliberată: nu voia ca ei să se înhăiteze împotriva lui și peste o oră să îl demoralizeze.

Episodul 16 (Partea 2)

Doctorul Baer aștepta în biroul său. Împreună cu el era un bărbat de culoare, cu un cardiograf portabil ca o valiză imensă. Stahr îi spunea detectorul de minciuni. S-a dezbrăcat la bustul gol și examinarea săptămînală a început.

— Cum te-ai mai simțit?

— Ei – ca de obicei, a spus Stahr.

— Muncești mult? Dormi bine?

— Nu – cam cinci ore. Dacă mă duc la culcare devreme zac pur și simplu în pat.

— Ia somniferele.

— De la cele galbene mă doare capul.

— Atunci ia două roșii.

— Țsta e un coșmar.

— Ia una din fiecare – cea galbenă înainte.

— Bine – o să încerc. *Tu* ce mai faci?

— Hei – eu am grijă de mine, Monroe. Mă menajez.

— Pe naiba – uneori stai treaz toată noaptea.

— Atunci dorm toată ziua următoare. După zece minute, Baer a spus: Pare în regulă. Tensiunea a urcat cu cinci puncte.

— Bine, a spus Stahr. Asta e bine, nu-i așa?

— E bine. O să dezvolt cardiogramele la noapte. Cînd vii cu mine?

— Ah, cîndva, a spus Stahr încet. Peste vreo șase săptămîni lucrurile or să se mai liniștească.

Baer s-a uitat la el cu o privire sinceră, care se formase de-a lungul a trei ani.

— În '33, atunci când te-ai odihnit, ți-ai revenit, a spus el. Chiar și pentru trei săptămîni.

— O să mă odihnesc.

Nu e adevărat, s-a gîndit Baer. Cu ani în urmă, îl silise să facă unele pauze scurte, cu ajutorul Minnei, iar în ultimul timp încercase să se intereseze, să afle cine considera Stahr că sînt cei mai apropiați prieteni ai lui. Cine l-ar putea lua de acolo și ține la distanță. Era aproape sigur că ar fi fost inutil. Deja urma să moară foarte curînd. Puteai spune cu certitudine că în maxim șase luni. Ce rost avea să developeze cardiogramele? Nu puteai convinge un om precum Stahr să se oprească, să se așeze jos și să privească cerul timp de șase luni. Ar fi preferat să moară. Spunea altceva, dar totul se rezuma la nevoia lui de a se epuiza complet, pe care o mai resimțise și înainte. Oboseala era nu doar otravă, ci și drog, iar Stahr se părea că își crease o plăcere rară, aproape fizică, de a lucra amețit de oboseală. Era o pervertire a forței vieții pe care Baer o mai văzuse, dar aproape că încetase să mai încerce să intervină asupra ei. Vindecase astfel un om – un triumf găunos al uciderii și conservării carcabei.

— Te ții bine, a spus el.

Au schimbat o privire. Oare Stahr știa? Probabil. Dar nu știa cînd – nu știa cît timp mai rămăsese.

— Dacă mă țin bine, nu pot să cer mai mult, a spus Stahr.

Bărbatul de culoare terminase de împachetat aparatul.

— Săptămîna viitoare, la aceeași oră?

— Bine, Bill, a spus Stahr. La revedere.

În timp ce ușa se închidea, Stahr a deschis interfonul. Imediat s-a auzit vocea domnișoarei Doolan.

— Cunoașteți o domnișoară Kathleen Moore?

— Ce vrei să spui? a întrebat Stahr surprins.

— O domnișoară Kathleen Moore e la telefon. Spune că ați rugat-o să sune.

— O, Doamne! a exclamat el.

Era copleșit de o încântare indignată. Trecuseră cinci zile – asta nu putea continua așa.

— E acum pe fir?

— Da.

— Foarte bine atunci.

Într-o clipă a auzit vocea aproape de el.

— Te-ai căsătorit? a întrebat el, cu voce scăzută și posacă.

— Nu, nu încă.

Memoria lui bloca detaliile feței și siluetei ei – în timp ce Stahr se așeza, ea părea să se aplece peste biroul lui, menținându-se la nivelul ochilor săi.

— Ce dorești? a întrebat el, cu aceeași voce posacă.

Era greu să vorbești în modul acesta.

— Ai găsit scrisoarea, nu-i așa? a întrebat ea.

— Da. A apărut în seara aceea.

— Despre asta voiam să-ți vorbesc.

În cele din urmă el a găsit o atitudine – era ultragiat.

— Ce ar mai fi de spus? a întrebat el.

— Am încercat să-ți scriu altă scrisoare, dar nu voia să se scrie.

— Știu și asta.

A urmat o pauză.

— Ei, fii mai vesel, a spus ea pe neașteptate. Parcă nu ai fi tu. Chiar *sînteți* domnul Stahr, nu-i așa? Acel foarte drăguț domn Stahr?

— Mă simt puțin ultragiat, a spus el aproape pompos. Nu văd ce rost au toate astea. Cel puțin păstrez o amintire plăcută a ta.

— Nu cred că ești tu, a spus ea. Parcă văd că te apuci să-mi urezi noroc. Kathleen a râs brusc. Asta aveai de gînd să spui? Știu cît de groaznic este atunci cînd te gîndești să spui ceva...

— Nu mă așteptam să te mai aud vreodată, a spus el demn.

Dar era inutil, ea a râs din nou – rîsul unei femei, adică asemănător cu al unui copil, doar o silabă, un gîngurit și un țipăt de plăcere.

— Știi cum mă faci să mă simt? a întrebat ea. Ca într-o zi cînd eram în Londra, în timpul unei invazii de omizi, și o chestie caldă și pufoasă mi-a căzut în gură.

— Îmi pare rău.

— Ah, te rog, trezește-te, l-a implorat ea. Vreau să te văd. Nu-ți pot explica la telefon. Nici pentru mine nu a fost plăcut, înțelegi.

— Sînt foarte ocupat. În seara asta avem o avanpremieră în Glendale.

— Este o invitație?

— Merg cu George Boxley, scriitorul englez.

Apoi s-a surprins pe el însuși.

— Vrei să vii și tu?

Ea s-a gîndit la asta.

— Ai putea să mă suni după aceea, a sugerat ea. Am putea să ne plimbăm cu mașina.

La aparatul enorm de interfon, domnișoara Doolan încerca să strecoare un regizor care turna – singura întrerupere permisă vreodată. A apăsat butonul și a strigat nerăbdător „Așteaptă“ în aparat.

— Pe la vreo unsprezece? a spus Kathleen, sigură pe ea.

Ideea de „a se plimba cu mașina“ părea atît de nechibzuită încît, dacă Stahr ar fi putut să găsească acele cuvinte cu care s-o refuze, le-ar fi rostit, dar nu voia să fie omida. Dintr-odată, nu îi mai rămăsese nici o atitudine, cu excepția senzației că acea zi era, cel puțin, completă. Avea o seară – un început, un mijloc și un sfîrșit.

A bătut în ușa de plasă și a auzit-o cum îi răspunde dinăuntru. A rămas, așteptînd, la marginea terasei. De dedesubt se auzea zumzetul unei mașini de tuns iarba – un bărbat își tunde gazonul la miezul nopții. Luna era atît de strălucitoare încît Stahr putea să îl vadă clar, la vreo treizeci de metri mai jos, în timp ce acesta s-a oprit pentru a se odihni, sprijinit de mîner, după care a luat-o înapoi, de-a lungul grădinii sale. În jur era o neliniște de vară – începutul lui august, cu iubiri imprudente și crime impulsive. Nemaiavînd de așteptat prea multe de la vară, oamenii încercau agitați să trăiască în prezent – sau, dacă nu exista prezent, să inventeze unul.

În sfîrșit, Kathleen a apărut. Era complet diferită și încîntată. Purta un costum cu o fustă pe care și-o tot trăgea în sus, în timp ce coborau spre mașină, cu un aer curajos, vesel și stimulator în nonșalanța lui de „Pune-ți centura, dragă. Hai să plecăm – spre orice pol“. Stahr își adusese limuzina cu șofer, iar intimitatea celor patru pereți care îi purtau cu repeziciune de-a lungul unei noi curbe din întuneric a eliminat pe loc orice straniețe. În acest fel, mica excursie pe care au făcut-o împreună a fost unul dintre cele mai plăcute momente din viața lui. A fost, cu siguranță, un moment în care, dacă ar fi știut că urma să moară, în mod cert n-ar fi fost în seara aceea.

Kathleen i-a spus povestea ei. Stătea alături de el, calmă și strălucitoare pentru o vreme, apoi însuflețită și purtându-l în locuri îndepărtate împreună cu ea, întâlnind și cunoscând oamenii pe care îi cunoscuse ea. La început povestea era vagă. „Bărbatul acela” era cel pe care ea îl iubise și cu care trăise. „Americanul acela” era cel care o salvase atunci când ea se afunda în nisipuri mișcătoare.

— Cine este el – Americanul?

Ah, nume – ce importanță aveau numele? Nu era cineva important, ca Stahr, nu era bogat. Americanul trăise în Londra, iar acum urmau să trăiască aici. Ea avea să fie o soție bună, o persoană reală. El divorța – nu doar din cauza ei –, dar în asta consta întârzierea.

— Dar primul bărbat? a întrebat Stahr. Cum ai dat de el?

Ah, la început fusese o binecuvîntare. De la șaisprezece la douăzeci și unu de ani problema fusese mîncarea. În ziua în care mama ei vitregă o prezentase Curții avuseseră un șiling din care să mănînce, ca să nu leșine. Șase pence de fiecare, dar mama ei vitregă o privea în timp ce mîncea. După cîteva luni, mama ei vitregă murise și ea ar fi cedat pentru acel șiling, dar era prea slăbită ca să iasă pe stradă. Londra poate fi aspră – foarte aspră.

Nu avea pe nimeni?

Avea niște prieteni în Irlanda care îi trimiteau unt. Exista o cantină socială. O dată l-a vizitat pe un unchi care i-a făcut avansuri, după ce ea mîncase pe săturate, dar a rezistat și a scos de la el cincizeci de lire ca să nu-l spună soției.

— Nu puteai să lucrezi? a întrebat Stahr.

— Am lucrat. Am vîndut mașini. O dată am vîndut o mașină.

— Dar nu-ți puteai găsi o slujbă permanentă?

— E greu – e altfel. Exista senzația că oamenii ca mine îi lasă pe ceilalți fără slujbă. O femeie m-a lovit când am încercat să-mi găsesc o slujbă de cameristă de hotel.

— Dar ai fost prezentată Curții?

— Mama mea vitregă a reușit asta – a fost o șansă rară. Eram un nimeni. Tatăl meu a fost împușcat de trupele paramilitare în '21, când eu eram copil. A scris o carte intitulată *Ultima binecuvîntare*. Ai citit-o cumva?

— Eu nu citesc.

— Mi-ar plăcea s-o cumperi pentru film. E o cărticică bună. Încă mai primesc drepturi de autor pentru ea – zece șilingi pe an.

Apoi îl întâlnise pe „Bărbatul” cu care a călătorit în toată lumea. Kathleen fusese în toate locurile despre care Stahr făcea filme, și locuise în orașe de numele cărora el nu auzise niciodată. Apoi Bărbatul a decăzut, bea, se culca cu menajerele și încerca s-o facă pe ea să se culce cu prietenii lui. Toți aceștia au încercat s-o convingă să rămână cu el. Spuneau că ea îl salvase și că acum trebuia să rămână mai departe, necondiționat, atașată de el. Era datoria ei. Făcuseră presiuni enorme. Dar ea îl întâlnise pe American, așa că pînă la urmă a fugit.

— Ar fi trebuit să fugi mai devreme.

— Păi, vezi, era dificil. A ezitat, apoi s-a aruncat: Înțelegi, am fugit de un rege.

Moralitatea lui se prăbușise – ea a reușit să îl domine. Gînduri confuze i se învîrteau în cap – printre ele și o veche credință că toți regii sînt corupți.

— Nu era regele Angliei, a spus ea. Regele meu era șomer, după cum obișnuia să spună. Există mulți regi în Londra. A rîs –

apoi a adăugat, aproape sfidător: Era foarte atrăgător, pînă cînd a început să bea și să facă scandal.

— Al cui rege era?

Ea i-a spus – și Stahr și-a adus aminte fața lui, din buletine de știri vechi.

— Era un om foarte învățat, a spus ea. Putea să predea tot felul de teme. Dar nu era foarte regal. Nici pe departe la fel de mult ca tine. Nici unul dintre ei nu era.

De data aceasta Stahr a fost cel care a rîs.

— Ei erau articolul autentic, a spus el.

— Știi ce vreau să spun. Toți se simțeau demodați. Cei mai mulți încercau prea mult să țină pasul cu situația. Întotdeauna erau sfătuți să țină pasul cu situația. De exemplu, unul dintre ei era anarhist. Iar altul obișnuia să poarte cu el decupaje din ziare despre un turneu de tenis la care ajunsese în semifinale. Am văzut decupajele alea de zece ori.

Au trecut prin Griffith Park și pe lîngă studiourile întunecate din Burbank, pe lîngă aeroporturi și de-a lungul șoselei spre Pasadena, pe lîngă luminile de neon ale cabaretelor de la marginea drumului. În mintea sa, Stahr o dorea, dar era tîrziu și chiar și numai călătoria era o bucurie copleșitoare. Se țineau de mîină, iar la un moment dat ea s-a apropiat, în brațele lui, și i-a spus:

— Ah, ești *atît* de drăguț. Îmi *place* să fiu cu tine.

Dar mintea ei era împărțită – aceasta nu era noaptea lui, așa cum după-amiaza de duminică fusese a lui. Era absorbită în ea însăși, însuflețită de povestirea propriilor aventuri; el nu se putea abține să nu se întrebe dacă ea îi oferea povestea pe care o păstrase pentru American.

— De cît timp îl cunoști pe American? a întrebat-o el.

— O, îl cunosc de câteva luni. Obişnuiam să ne întâlnim. Ne înţelegem unul pe celălalt. El obişnuia să spună: „De acum încolo pare floare la ureche“.

— Atunci de ce m-ai sunat pe mine?

Ea a ezitat.

— Voiam să te mai văd o dată. Şi încă ceva – el trebuia să vină astăzi, dar aseară a telegrafiat că mai stă o săptămână. Voiam să vorbesc cu un prieten – pînă la urmă tu chiar *eşti* prietenul meu.

Stahr o dorea acum foarte mult, dar o parte a minţii sale era rece şi spunea întruna: ea vrea să vadă dacă sînt îndrăgostit de ea, dacă vreau să mă căsătoresc cu ea. De-abia apoi s-ar gândi dacă să îl abandoneze sau nu pe acest bărbat. Nu vrea să se gîndească la asta pînă cînd eu nu îmi iau un angajament.

— Îl iubeşti pe American? a întrebat el.

— O, da. E totul aranjat. El mi-a salvat viaţa şi raţiunea. Se mută jumătate de glob pentru mine. Am insistat asupra acestui lucru.

— Dar îl iubeşti?

— O, da, îl iubesc.

Acel „O, da“ i-a spus că ea nu îl iubea – i-a spus să-şi pledeze cauza, că ea va înţelege. A luat-o în braţe, a sărutat-o deodată pe gură şi a ţinut-o îndelung în îmbrăţişarea lui. Era atît de caldă.

— Nu în seara asta, a şoptit ea.

— Bine.

Treceau peste podul sinucigaşilor, cu noul lui gard de sîrmă.

— Ştiu ce este, a spus ea, dar ce prostie. Englezii nu se sinucid atunci cînd nu obţin ceea ce-şi doresc.

Maşina a întors pe alea unui hotel şi au luat-o înapoi. Era o noapte întunecoasă, fără lună. Valul de dorinţă trecuse şi o

vreme nici unul dintre ei nu a vorbit. În mod ciudat, spusele ei despre regi îl purtaseră înapoi, fulgerător, spre luminoasa White Way de pe Maine Street din Erie, Pennsylvania, când avea cincisprezece ani. Exista un restaurant cu homari în vitrină, ierburi verzi, peștera unei scoici luminată strălucitor și, în spatele unor perdele roșii, misterul teribil de straniu și problematic al oamenilor și muzicii de vioară. Asta fusese exact înainte ca el să plece la New York. Fata aceasta îi amintea de peștele și homarii proaspeți la gheață din vitrină. Era Păpușa cea Frumoasă. Minna nu fusese niciodată Păpușa cea Frumoasă.

S-au privit unul pe celălalt, iar ochii ei întrebau: „Să mă căsătoresc cu Americanul?”. Stahr nu a răspuns. După o vreme, a spus:

— Hai să mergem undeva în weekend.

Ea s-a gândit la asta.

— Adică mâine?

— Mă tem că da.

— Ei bine, o să-ți spun mâine.

— Spune-mi în seara asta. Altfel mă tem...

— ...că vei găsi un bilet în mașină? a râs ea. Nu, nu există nici un bilet în mașină. Acum știi aproape totul.

— Aproape totul.

— Da – aproape. Cîteva mici lucruri.

El trebuia să afle care sînt acestea. Ea avea să-i spună a doua zi. El avea îndoieli – sau voia să aibă îndoieli – că existase un labirint de aventuri – o obsesie o ținuse legată de Bărbat, regele, ferm și pentru mult timp. Trei ani pentru o poziție foarte anormală – cu un picior în palat și celălalt în fundal.

— Trebuie să rîzi mult, a spus ea. Am învățat să rîd mult.

— Ar fi putut să se căsătorească cu tine – ca doamna Simpson, a spus Stahr protestînd.

— Ah, era căsătorit. Și nu era romantic.

Kathleen s-a oprit.

— Eu sînt?

— Da, a spus ea fără să vrea, ca și cum ar fi aruncat un atu. O parte a ta. Ești trei sau patru bărbați diferiți, dar fiecare dintre ei este la vedere. Ca la oricare american.

— Nu începe să te încrezi prea repede în americani, a spus el, zîmbind. Pot fi expuși vederii, dar se schimbă cît ai clipi.

Ea a părut preocupată.

— E adevărat?

— Foarte repede și complet, a spus el. Și nimic nu îi mai schimbă vreodată la loc.

— Mă sperii. Întotdeauna m-am simțit foarte în siguranță cu americanii.

Părea dintr-odată atît de singură, încît el a luat-o de mînă.

— Unde mergem mîine? a spus el. Poate la munte. Am o grămadă de făcut mîine, dar nu o să fac nimic. Putem pleca la patru și să ajungem după-amiază.

— Nu sînt sigură. Mi se pare că sînt puțin confuză. Asta nu pare a fi fata care a venit în California pentru o viață nouă.

El ar fi putut s-o spună atunci, să spună „Dar este o viață nouă“, pentru că el știa că este, știa că acum nu o mai poate lăsa să plece, dar altceva îi spunea să se mai gîndească la asta ca adult, nu ca romantic. Și să-i spună mîine. Dar ea încă îl privea, cu ochii plimbîndu-se de la fruntea la bărbia lui și înapoi, după aceea în sus și în jos încă o dată, cu acea mișcare ciudată și lentă a capului ei.

...E șansa ta, Stahr. Mai bine profită de ea acum. Asta e fata ta. Te poate salva, te poate preocupa suficient cât să revii la viață. Va avea nevoie să aibă cineva grijă de ea, iar tu vei deveni puternic ca să poți face asta. Dar ia-o acum – spune-i și ia-o cu tine. Nici unul dintre voi nu o știe, dar undeva departe în noapte, Americanul și-a schimbat planurile. În acest moment, trenul său gonește prin Albuquerque; orarul e respectat. Mecanicul nu întârzie. Mîine-dimineată Americanul va fi aici.

... Șoferul cotește în sus pe deal, spre casa lui Kathleen. Părea cald chiar și în întuneric – oricare loc în care fusese lîngă ea devenise un loc vrăjit pentru Stahr: această limuzină, casa neterminată de pe plajă, chiar și distanțele pe care le parcurseseră deja împreună prin orașul răsfirat. Dealul pe care îl urcau acum emitea un fel de strălucire, un sunet constant pe care sufletul lui îl percepea cu încîntare.

În timp ce își lua rămas-bun, Stahr a simțit că îi era imposibil să se despartă de ea, fie și pentru cîteva ore. Între ei nu erau decît zece ani, dar el simțea acea nebunie care se înrudește cu iubirea unui bărbat matur pentru o fată tînă. Era foame de timp profundă și disperată, un ceas care bătea împreună cu inima lui și care, împotriva întregii logici a vieții lui, îl îndemna să intre acum în casă, pe lîngă ea – și să-i spună: „Este pentru totdeauna“.

Kathleen aștepta, ea însăși nehotărîtă – gheață roz și argintie așteptînd să se topească odată cu primăvara. Ea era europeană, umilă în fața puterii, dar avea un respect de sine aprig care nu îi permitea să meargă mai departe. Nu își făcea nici o iluzie referitor la gîndurile care îi mîna pe prinți.

— Mîine mergem la munte, a spus Stahr.

Multe mii de oameni depindeau de judecata lui echilibrată – este posibil să îți pierzi dintr-odată o calitate cu care trăiești de douăzeci de ani.

A doua zi dimineață, sîmbătă, era foarte ocupat. La ora două, cînd s-a întors de la prînz, avea un teanc de telegrame – un vapor al companiei se pierduse în Oceanul Arctic, o vedetă căzuse în dizgrație, un scenarist îi dădea în judecată pentru un milion de dolari, evreii de dincolo de ocean erau extrem de nefericiți. Ultima telegramă îl privea fix în ochi:

M-AM CĂSĂTORIT ASTĂZI LA AMIAZĂ ADIO, iar pe o etichetă autocolantă scria *Trimiteți răspunsul cu Western Union Telegram.*

Episodul 17

Eu nu știam nimic despre toate acestea. Am fost la Lake Louise, iar cînd m-am întors nu m-am apropiat de studiouri. Cred că aș fi plecat spre est la mijlocul lui august – dacă Stahr nu m-ar fi sunat într-o zi acasă.

— Aș vrea să aranjezi ceva, Cecelia – vreau să mă întîlnesc cu un membru al Partidului Comunist.

— Care dintre ei? am întrebat eu, cumva surprinsă.

— Oricare.

— Nu ai destui acolo, la tine?

— Vreau să spun unul dintre organizatorii lor – din New York.

Vara trecută mă ocupasem foarte mult de politică – probabil că aş fi putut să aranjez o întâlnire cu Harry Bridges. Dar după ce mă întorsesem la facultate, băiatul meu fusese ucis într-un accident rutier şi pierdusem contactul cu lucrurile acestea. Auzisem că exista pe undeva un tip de la „Noile mase“.

— Îi promiţi imunitate? am întrebat eu în glumă.

— A, da, a răspuns Stahr serios. N-o să-i fac nici un rău. Adu unul în stare să vorbească – spune-i să ia cu el şi una din cărţile lui.

Vorbea de parcă ar fi vrut să se întâlnească cu un membru al unei secte religioase.

— Vrei o blondă sau o brunetă?

— Ah, adu un bărbat, a spus el grăbit.

Auzul vocii lui Stahr m-a înveselit – de când dădusem peste tata, totul fusese foarte plictisitor. Stahr schimba totul – schimba unghiul din care vedeam lucrurile, schimba însăşi atmosfera. Era ca un vătrai cu jărat, afară, într-o seară răcoroasă.

— Nu cred că tatăl tău ar trebui să ştie, a spus el. N-am putea pretinde că omul e un muzician bulgar sau ceva de felul acesta?

— A, nu mai obişnuiesc să se costumeze, am spus.

Era mai greu de aranjat decât crezusem – negocierile lui Stahr cu Ghilda Scenariştilor, care continuaseră timp de peste un an, se apropiau de un impas. Probabil le era frică să nu fie corupţi; eram întrebată care era „propunerea“ lui Stahr. După aceea, Stahr mi-a spus că se pregătise pentru întâlnire uitându-se la Filme Revoluţionare Ruseşti, pe care le avea în filmoteca lui de acasă. De asemenea, se uitase la *Doctor Caligari* şi la

Cîinele andaluz al lui Salvador Dalí, presupunînd probabil că au vreo legătură cu cheștiunea. Fusesse uimit, în anii '20, de Filmele Rusești și, la sugestia lui Wylie White, pusese departamentul de scenaristică să facă o „schiță“ de două pagini după Manifestul Comunist.

Dar mintea lui era închisă în fața acestui subiect. Era un raționalist care gîndea pe cont propriu, fără ajutorul cărților – și care tocmai reușise să iasă din o mie de ani de iudaism, înspre sfîrșitul secolului XVIII. Nu putea suporta să vadă cum totul se fărîmîțează – prețuia loialitatea pasionată a parvenitului față de un trecut imaginar.

Întîlnirea a avut loc în ceea ce eu numeam „camera de piele prelucrată“ – era una din cele șase camere pe care ni le făcuse cu ani în urmă un decorator de la Sloane's, iar termenul îmi rămăsese în cap. Era camera *cea mai* decorativă – un covor de lînă de angora de culoarea zorilor, de cel mai delicat gri imaginabil – de abia dacă îndrăzneai să calci pe el; iar stucatura argintie, mesele de piele, fotografiile pastelate și fragilitățile zvelte păreau atît de ușor de maculat încît nu puteam respira prea tare acolo, deși era frumos să privești înăuntru din ușă, atunci cînd ferestrele erau deschise și perdelele scînceau nemulțumite în vînt. Era un descendent direct al vechiului salon american care de obicei stătea închis, cu excepția duminicii. Dar era camera perfectă pentru acea ocazie, iar eu speram că indiferent de ceea ce urma să se întîmple, indiferent ce ar fi fost, avea să-i dea caracter și să o facă pe viitor parte a casei.

Stahr a venit primul. Era palid, agitat și preocupat – cu excepția vocii lui, care era întotdeauna liniștită și plină de considerație. Avea un mod brav și personal de a te întîmpina –

venea direct spre tine, dînd deoparte orice stătea în drum, și ajungea să te înțeleagă complet, ca și cum nu s-ar fi putut abține. L-am sărutat, din cine știe ce motiv, și l-am condus în camera de piele prelucrată.

— Cînd te întorci la facultate? m-a întrebat el.

Nu era prima oară cînd exploram acest subiect fascinant.

— Dacă aș fi puțin mai scundă ți-ar plăcea de mine? l-am întrebat. Aș putea să port tocuri joase și să mă pieptăn lins.

— Hai să luăm cina împreună în seara asta, a sugerat el. Lumea o să creadă că sînt tatăl tău, dar nu-mi pasă.

— Eu *iubesc* bătrînii, l-am asigurat. În afara cazului în care bărbatul are cîrje, eu zic că e doar o relație între un tip și o tipă.

— Ai avut multe relații din astea?

— Destule.

— Oamenii se îndrăgostesc și se despart tot timpul, nu-i așa?

— La fiecare trei ani, după cum spune Fanny Brice. Așa am citit în ziar.

— Mă întreb cum reușesc, a spus el. Știu că e adevărat, pentru că îi văd. Dar de fiecare dată par atît de *convinși*. Și apoi, dintr-odată, nu mai par convinși. Dar se conving la modul absolut.

— Ai făcut prea multe filme.

— Mă întreb dacă a doua sau a treia sau a patra oară sînt la fel de convinși, a insistat el.

— De fiecare dată mai mult, am spus eu. Cel mai mult ultima oară.

El s-a gîndit la asta și a părut să fie de acord.

— Bănuiesc că da. Cel mai mult ultima oară.

Nu mi-a plăcut modul în care a spus-o și dintr-odată mi-am dat seama că, dincolo de aparențe, era nefericit.

— E o mare bătaie de cap, a spus el. Când o să se termine va fi mai bine.

— Stai *puțin*! Poate că cinematografia e pe mâini greșite.

Brimmer, membrul de partid, a fost anunțat și, în timp ce mă duceam să-l întâmpin, am alunecat spre ușă pe unul din acele covoare diafane și practic i-am căzut în brațe.

Era un bărbat atrăgător, acest Brimmer – puțin în genul lui Spencer Tracy, dar cu o față mai puternică și o gamă mai largă de reacții întipărită pe ea. Nu m-am putut abține să nu mă gîndesc, în timp ce el și Stahr zîmbeau, dădeau mîna și se pregăteau de bătălie, că erau doi dintre cei mai energici bărbați pe care îi văzusem vreodată. Au devenit imediat foarte atenți unul față de celălalt – amîndoi cît se poate de politicoși cu mine, dar cu o îndulcire a sfîrșitului propozițiilor lor, atunci cînd mi se adresau.

— Ce vreți voi să faceți? l-a întrebat Stahr. Mi-ați agitat tinerii.

— Asta îi ține treji, nu-i așa? a spus Brimmer.

— Mai întîi lăsăm șase ruși să studieze uzina, a spus Stahr. Ca uzină-model, înțelegi. Și apoi voi încercați să spargeți unitatea care face din ea o uzină model.

— Unitatea? a repetat Brimmer. Vrei să spui ceea ce se numește spirit al companiei?

— Ei, nu asta, a spus Stahr impacientat. S-ar părea că de fapt vreți capul *meu*. Săptămîna trecută a venit la mine în birou un scenarist – un bețiv – un bărbat care de ani de zile evită cu greu balamucul – care a început să-mi explice mie meseria mea.

Brimmer a zîmbit.

— Nu pari a fi omul căruia să-i explice cineva meseria lui, domnule Stahr.

Amîndoi voiau ceai. Cînd am revenit, Stahr spunea o poveste despre frații Warner și Brimmer rîdea împreună cu el.

— Să-ți mai spun una, a spus Stahr. Balanchine, marele balerin, îi confunda cu frații Ritz. Nu știa pe care dintre ei îi antrenează și pentru care dintre ei lucrează. Spunea tot timpul: „Nu reușesc să-i învăț pe frații Warner ăștia să danseze“.

Părea o după-amiază liniștită. Brimmer l-a întrebat de ce producătorii nu susțin Liga Antinazistă.

— Din cauza voastră, a spus Stahr. Din cauza modului vostru de a-i influența pe scenariști. Pe termen lung vă pierdeți timpul. Scenariștii sînt niște copii – nici măcar în vremuri normale nu reușesc să stea cu mintea la lucru.

— În afacerea asta ei sînt fermierii, a spus Brimmer amabil. Ei cultivă cerealele, dar nu participă la sărbătoare. Senzația lor față de producători seamănă cu resentimentul fermierilor față de cei de la oraș.

Mă gîndeam la fata lui Stahr – dacă se terminase totul între ei. După aceea, cînd am auzit toată povestea de la Kathleen, în timp ce stăteam în ploaie pe o stradă nenorocită numită Goldwyn Terrace, mi-am dat seama că asta trebuie să fi fost la o săptămîină după ce ea i-a trimis telegrama. Nu a putut să nu trimită telegrama. Bărbatul s-a dat jos din tren pe neașteptate și a dus-o la oficiul stării civile fără cea mai mică îndoială că asta era ceea ce își dorea ea. Era opt dimineața și Kathleen era atît de uluită, încît principala ei preocupare era cum să îi trimită lui Stahr telegrama. Teoretic, puteai să te oprești și să spui: „Uite ce e, am omis să-ți spun, dar am cunoscut un bărbat“. Dar acest traseu fusese așternut atît de minuțios, cu atîta încredere, atîta luptă și atîta ușurare încît, atunci cînd el s-a încrucișat brusc cu celălalt, ea s-a trezit ca o mașină pe o pistă de curse. El a

urmărit-o cum scrie telegrama, privind direct spre aceasta de pe cealaltă parte a mesei, în timp ce ea spera că nu poate citi invers...

Cînd mintea mea a revenit în cameră, cei doi îi desființaseră pe sărmanii scenariști – Brimmer mersese pînă acolo încît să admită că aceștia sînt „instabili“.

— Nu sînt înzestrați pentru autoritate, a spus Stahr. Nu există substitut pentru voință. Uneori trebuie să simulezi voința, chiar dacă nu o simți deloc.

— Am avut această experiență.

— Trebuie să spui „E musai să fie așa – nu altfel“, chiar dacă nu ești sigur. Mi se întîmplă de zece ori pe săptămîină. Situații în care nu există un motiv real pentru nimic. Te prefaci că există.

— Toți liderii au simțit asta, a spus Brimmer. Liderii muncitorilor și, cu siguranță, liderii militari.

— Așa că trebuie să iau o atitudine în chestiunea asta cu Ghilda. Mie mi se pare o încercare de a prelua puterea și nu am de gînd să le dau scenariștilor altceva decît bani.

— Unora dintre ei le dai foarte puțini bani. 30 de dolari pe săptămîină.

— Cine primește atît? a întrebă Stahr surprins.

— Cei care sînt mărfuri și sînt ușor de înlocuit.

— Nu în studiourile mele.

— Ba cum să nu, a spus Brimmer. Doi oameni din departamentul tău de scurt-metraje iau 30 de dolari pe săptămîină.

— Cine?

— Un bărbat pe nume Ransome – și un bărbat pe nume O'Brien.

Stahr și cu mine am zîmbit împreună.

— Ȑștia nu sînt scenariști, a spus Stahr. Sînt veri ai tatălui Ceceliei.

— Sînt alții, în alte studiouri, a spus Brimmer.

Stahr și-a luat lingurița și a pus în ea un medicament dintr-o sticlută mică.

— Ce e ăla sifon? a întreat el brusc.

— Sifon? E un spărgător de grevă.

— Așa mă gîndeam și eu, a spus Stahr. Am un scenarist de 1 500 de dolari care de fiecare dată cînd trece prin popotă spune încontinuu „Sifonule!“ în spatele scaunelor altor scenariști. Dacă nu i-ar speria de moarte ar fi amuzant.

Brimmer a rîs.

— Aș vrea să văd asta, a spus el.

— N-ai vrea să petreci o zi acolo împreună cu mine? i-a sugerat Stahr.

Brimmer a rîs, sincer amuzat.

— Nu, domnule Stahr. Dar nu mă îndoiesc că aș fi impresionat. Am auzit că ești unul dintre cei mai muncitori și eficienți bărbați din tot vestul. Ar fi o onoare să te privesc, dar mă tem că trebuie s-o refuz.

Stahr a privit spre mine.

— Îmi place prietenul tău, a spus el. E nebun, dar îmi place.

L-a privit atent pe Brimmer.

— Ești de pe coasta asta?

— O, da. De cîteva generații.

— Mulți dintre ei erau ca tine?

— Tatăl meu a fost pastor baptist.

— Vreau să spun dacă sînt mulți dintre ei comuniști. Mi-ar plăcea să-l cunosc pe evreul ăla solid care a încercat să arunce în aer uzina Ford. Cum îl chema...

— Frankensteen?

— Da, el. Bănuiesc că unii dintre voi cred în asta.

— Destul de mulți, a spus Brimmer sec.

— Dar tu nu.

O umbră de iritare a trecut pe fața lui Brimmer.

— Ba da, a spus el.

— Ba nu, a spus Stahr. Poate ai crezut odată.

Brimmer a dat din umeri.

— Poate că acum lucrurile stau exact pe dos, a spus el. În sinea ta, domnule Stahr, știi că eu am dreptate.

— Nu, cred că sînt doar prostii.

— ...în sinea ta îți spui „Are dreptate“, dar crezi că sistemul va rezista atît cît vei trăi tu.

— Sper că nu crezi cu adevărat că veți răsturna guvernul.

— Nu, domnule Stahr. Dar credem că poate o veți face voi.

Se împungeau unul pe celălalt – mici înțepături, cum fac uneori bărbații. Și femeile fac asta, dar atunci e o luptă susținută, fără respiro, însă nu e plăcut să-i vezi pe bărbați făcînd-o, pentru că nu știi niciodată ce urmează. Fără îndoială că nu estompa asocierile de atmosferă pe care mi le inspira camera, așa că i-am mutat în grădina californiană galben-aurie, trecînd prin ușile mari de sticlă.

Era mijlocul verii, dar apa răcoroasă de la aspersoarele suierătoare făcea iarba să sclipească precum primăvara. Vedeam că Brimmer o privește cu un suspin în ochi – așa fac ei. Afară s-a desfășurat – avea umeri largi și era cu vreo zece centimetri mai înalt decît crezusem. Îmi amintea puțin de Superman, cînd își scoate ochelarii. Mă gîndeam că e foarte atrăgător, atît cît pot fi bărbații cărora nu prea le pasă de femei ca atare. Am jucat ping-pong, fiecare cu fiecare, și știa cum să

mînuiască paleta. L-am auzit pe tata cum intră în casă cîntînd afurisita aceea de *Little Man, You Had a Busy Day* și apoi întrerupîndu-se, ca și cum și-ar fi amintit că nu mai vorbeam unul cu celălalt. Era șase și jumătate – mașina mea era pe alee și le-am sugerat să mergem la Trocadero să luăm cina.

Brimmer avea acea expresie pe care o avusese părintele O'Ney în New York, atunci cînd își dăduse jos gulerul și mersese cu tata și cu mine la Baletul Rus. Nu prea ar fi trebuit să fie acolo. Cînd Bernie, fotograful, care aștepta acolo o pradă mai mare, a venit la masa noastră, părintele O'Ney arăta de parcă ar fi căzut în capcană – Stahr l-a făcut pe Bernie să plece, dar eu aș vrea să am fotografia aceea.

Apoi, spre uimirea mea, Stahr a băut trei cocteiluri unul după altul.

— Acum sînt sigură că suferi din dragoste, am spus eu.

— Ce te face să crezi asta, Cecelia?

— Cocteilurile.

— Ah, eu nu beau niciodată, Cecelia. Fac indigestie – nu m-am ametit în viața mea.

Am numărat paharele.

— ... două... *trei*.

— Nu mi-am dat seama. Nu le simțeam gustul. Credeam că e altceva.

În ochi i-a fulgerat o expresie sticloasă și naivă – apoi a dispărut.

— Asta e prima mea băutură în ultima săptămînă, a spus Brimmer. Mi-am făcut plinul în marină.

Expresia a revenit în ochii lui Stahr – mi-a făcut prostește cu ochiul și a spus:

— Nemernicul ăsta de agitator a lucrat în marină.

Brimmer nu știa prea bine cum să ia asta. În mod evident, a decis să o lase așa, pentru că a zîmbit ușor, și l-am văzut și pe Stahr că zîmbește. Am fost ușurată să văd că se încadra fără probleme în tradiția americană și am încercat să preiau controlul conversației, dar Stahr părea dintr-odată în regulă.

— Uite care e experiența mea tipică, i-a spus el foarte succint și clar lui Brimmer. Cel mai bun regizor din Hollywood – un om în a cărui treabă nu mă amestec niciodată – are o anumită înclinație care îl face să vrea să strecoare în fiecare film un homosexual sau ceva de genul acesta. Ceva indecent. Întipărește acest lucru adînc, ca un filigran, așa că nu mai pot să-l scot. De fiecare dată cînd face asta, Legiunea Decenței iese în față și trebuie sacrificat ceva dintr-un alt film onest.

— Problemă tipică de organizare, a fost de acord Brimmer.

— Tipică, a spus Stahr. E o luptă nesfîrșită. Iar acum acest regizor îmi spune că e în regulă, pentru că el are o Ghildă a Scenariștilor și eu nu pot să-i opresc pe cei săraci. Și așa îmi creați voi probleme suplimentare.

— Asta nu prea are legătură cu noi, a spus Brimmer zîmbind. Nu cred să avem prea mult succes la regizori.

— Regizorii erau înainte prietenii mei, a spus Stahr mîndru.

Era ca Edward al VII-lea lăudîndu-se că pătrunsese în cea mai bună societate a Europei.

— Dar unii dintre ei nu m-au iertat niciodată, a continuat el, pentru că am adus regizori de teatru, atunci cînd a apărut sunetul. Asta i-a ținut în priză și i-a făcut să-și învețe din nou meseria, dar de fapt nu m-au iertat niciodată. Atunci am importat tone de noi scenariști, care mie mi s-au părut niște tipi extraordinari, pînă cînd au devenit toți comuniști.

Gary Cooper a intrat în restaurant și s-a așezat într-un colț, împreună cu mai mulți bărbați care respirau doar dacă respira el și care arătau ca și cum ar fi trăit pe seama lui, fără să miște un deget. O femeie din celălalt capăt al încăperii a privit în jur și s-a dovedit a fi Carole Lombard – eram bucuroasă că Brimmer are cel puțin ce vedea.

Stahr a comandat un whisky cu apă minerală și, aproape imediat, încă unul. Nu a mâncat nimic în afară de câteva linguri de supă și spunea tot felul de lucruri groaznice despre cum toți sînt niște leneși și cum lui nu-i păsa deloc de asta deoarece avea o grămadă de bani – era genul de discuție pe care o auzeai de fiecare dată cînd tata se întâlnea cu prietenii lui. Cred că Stahr și-a dat seama că suna destul de urît în afara anturajului adecvat – poate că nu mai auzise niciodată cum sună. În orice caz, a tăcut și a băut dintr-o înghițitură o ceașcă de cafea neagră. Eu îl iubeam și ceea ce spusese nu schimba acest lucru, dar n-aș fi vrut deloc ca Brimmer să rămînă cu impresia aceasta. Voiam să-l vadă pe Stahr ca pe un fel de virtuoz al tehnologiei, iar aici Stahr jucase rolul supervisorului celui rău pînă la punctul la care el însuși ar fi zis că e o mizerie, dacă s-ar fi văzut pe ecran.

— Sînt un om al producției, a spus el ca și cum ar fi vrut să modifice atitudinea lui anterioară. Îmi plac scenariștii – cred că îi înțeleg. Nu vreau să dau pe nimeni afară, dacă își face munca.

— N-am vrea să faci asta, a spus Brimmer amabil. Ne-ar plăcea să te luăm ca pe o preocupare permanentă.

Stahr a dat din cap posomorît.

— Mi-ar plăcea să vă pun în aceeași încăpere cu partenerii mei. Toți au o duzină de motive să îl pună pe Fitts să vă alunge din oraș.

— Îți sîntem recunoscători pentru protecție, a spus Brimmer cu o anumită ironie. Sincer, chiar *te considerăm* dificil, domnule Stahr – tocmai din cauză că ești un angajator paternalist, cu foarte multă influență.

Stahr îl asculta doar pe jumătate.

— Nu am crezut niciodată, a spus el, că am mai mult creier decît un scenarist. Dar întotdeauna am crezut că creierul lui îmi *aparține* mie – pentru că știu să îl folosesc. Ca romanii – am auzit că ei nu au inventat niciodată lucruri, dar știau ce să facă cu ele. Înțelegi? Nu spun că e corect. Dar așa mi s-a părut întotdeauna – de cînd eram copil.

Asta l-a interesat pe Brimmer – primul lucru care îl interesa în ultima oră.

— Te cunoști foarte bine, domnule Stahr, a spus el.

Cred că voia să evadeze. Fusesse curios să vadă ce fel de om este Stahr și acum credea că știe. Încă sperînd ca lucrurile să stea altfel, l-am îndemnat grăbită să vină cu noi acasă, dar atunci cînd Stahr s-a oprit la bar să mai bea ceva, mi-am dat seama că făcusem o greșeală.

Era o seară blîndă, nevinovată și imobilă, cu foarte multe automobile scoase la plimbarea de sîmbătă. Stahr ținea mîna pe spătarul banchetei, atingîndu-mi părul. Dintr-odată mi-am dorit să fi fost cu zece ani în urmă. Eu aș fi avut nouă ani. Brimmer ar fi avut vreo optsprezece și ar fi studiat pentru cariera lui la cine știe ce facultate din Midwest, iar Stahr ar fi avut douăzeci și cinci, tocmai cînd moștenise lumea și era plin de încredere și bucurie. Amîndoi l-am fi admirat mult pe Stahr, fără îndoială. Dar iată-ne aici, într-un conflict matur pentru care nu putea exista o soluție pașnică, agravat acum de oboseală și băutură.

Am intrat pe alee și eu am luat-o cu mașina din nou spre grădină.

— Trebuie să plec acum, a spus Brimmer. Trebuie să mă întâlnesc cu niște oameni.

— Nu, mai stai, l-a rugat Stahr. Nu am apucat să spun ceea ce voiam. O să jucăm ping-pong, mai bem ceva și după aceea putem să ne sfîșiem unul pe celălalt.

Brimmer a ezitat. Stahr a aprins reflectorul și a luat paleta lui de ping-pong, iar eu m-am dus în casă după niște whisky – nu aș fi îndrăznit să nu-l ascult.

Cînd am ieșit din nou afară nu jucau ping-pong, în schimb Stahr trimitea cu paleta o cutie întreagă de mingi noi spre Brimmer, care le para. Cînd am ajuns lîngă ei a renunțat, a luat sticla și s-a retras într-un fotoliu aflat chiar la marginea luminii reflectorului, privind dintr-o penumbră periculoasă și maiestuoasă. Era palid – era atît de transparent, încît aproape că puteai vedea cum alcoolul se combină cu otrava epuizării sale.

— E timpul pentru relaxarea de sîmbătă seara, a spus el.

— Tu nu te relaxezi, am spus eu.

Purta o bătălie pierdută cu înclinația lui către schizofrenie.

— O să-l bat pe Brimmer, a anunțat el după o clipă. O să mă ocup de asta personal.

— Nu poți să plătești pe altcineva s-o facă? a întrebat Brimmer.

I-am făcut semn să tacă.

— Eu îmi rezolv singur treburile murdare, a spus Stahr. O să te rup în bătaie și o să te sui în tren.

S-a ridicat și s-a apropiat, iar eu l-am luat în brațe, agățîndu-mă de el.

— Te rog, *termină!* am spus. Ah, cât de rău poți fi.

— Tipul ăsta are o influență asupra ta, a spus el întunecat. Asupra voastră, a tuturor tinerilor. Nu-ți dai seama ce faci.

— Te rog, pleacă, i-am spus lui Brimmer.

Costumul lui Stahr era făcut dintr-o stofă alunecoasă și dintr-odată el s-a strecurat pe lângă mine și a sărit la Brimmer. Brimmer s-a retras cu spatele, în jurul mesei. Avea pe față o expresie ciudată, iar după aceea m-am gândit că arăta de parcă ar fi spus: „Despre *asta* e vorba? Această *persoană* fragilă, pe jumătate bolnavă, ține totul în spate“.

Apoi Stahr s-a apropiat și a ridicat brațele. Mi s-a părut că Brimmer îl ține la distanță, pentru o clipă, cu brațul stîng, apoi am întors capul – nu puteam să mă uit.

Cînd am privit din nou, Stahr dispăruse din cîmpul meu vizual, sub nivelul mesei, și Brimmer se uita în jos spre el.

— Te rog, pleacă, i-am spus lui Brimmer.

— Bine.

A rămas acolo, privind în jos spre Stahr, în timp ce eu înconjuram masa.

— Întotdeauna mi-am dorit să lovesc zece milioane de dolari, dar nu știam că va fi așa.

Stahr zăcea nemișcat.

— Te rog, pleacă, am spus.

— Îmi pare rău. Pot să te ajut...

— Nu. Te rog, pleacă. Înțeleg.

A privit din nou, puțin uluit de profunzimea repausului lui Stahr, pe care el îl produsese într-o fracțiune de secundă. Apoi a plecat rapid pe gazon, iar eu am îngenunchat și l-am scuturat pe Stahr. S-a trezit imediat, cu o convulsie groaznică, și a sărit în picioare.

— Unde e? a strigat.

— Cine? am întrebat eu cu un aer nevinovat.

— Americanu'. De ce naiba a trebuit să te căsătorești cu el, nesăbuito ce ești.

— Monroe – a plecat. Nu m-am căsătorit cu nimeni. L-am împins într-un fotoliu. A plecat de o jumătate de oră, am mințit eu.

Mingile de ping-pong zăceau în iarbă ca o constelație. Am dat drumul la un aspersor și am revenit cu o batistă udă, dar Stahr nu avea nici o urmă – probabil fusese lovit în partea laterală a capului. S-a dus în spatele unor copaci și a vomat, apoi l-am auzit cum scormonește cu piciorul și acoperă cu niște pământ. După asta părea în regulă, dar nu voia să intre în casă pînă nu îi aduceam niște apă de gură, așa că am dus înapoi sticla de whisky și am adus-o pe cea cu apă de gură. Nefericita lui încercare de a se îmbăta luase sfîrșit. Mai ieșisem cu studenți boboci, dar întîlnirea aceasta le depășea fără îndoială pe toate, prin absurditatea ei și lipsa spiritului bahic. I se întîmplase tot ce era mai rău, dar asta era tot.

Am intrat amîndoi în casă; bucătarul a spus că tata, domnul Marcus și Flieshacker erau pe verandă, așa că am rămas în „camera de piele prelucrată”. Ne-am așezat fiecare în mai multe locuri, din care păream că alunecăm, iar în cele din urmă eu m-am așezat pe un covor de blană și Stahr pe un taburet lîngă mine.

— L-am lovit? a întrebat el.

— O, da, am spus eu. Destul de rău.

— Nu te cred. După o clipă a adăugat: Nu voiam să-i fac rău. Voiam doar să-l alung. Bănuiesc că s-a speriat și m-a lovit.

Dacă asta era interpretarea lui față de ceea ce se întâmplase, eu nu aveam nimic împotriva.

— Îi porți pică?

— A, nu, a spus el. Eram beat. A privit în jur. Nu am mai fost niciodată aici – cine a făcut camera asta, cineva de la studiouri?

— Cineva din New York.

— Ei bine, va trebui să te scot de aici, a spus el în vechiul lui stil plăcut. Ce-ai zice să mergem la ferma lui Doug Fairbanks și să rămânem peste noapte acolo? M-a invitat – și sînt sigur că s-ar bucura să vii și tu.

Așa au început cele două săptămîni în care eu și cu el am umblat împreună. N-a fost nevoie decît de una dintre ele pentru ca Louella să ne cunune.

[1.](#) În realitate, al șaptelea.

[2.](#) „Totul trece/ Numai arta viguroasă e eternă“ – versuri din poemul-manifest *L'Art*, de Théophile Gautier (1811-1872) (n. r.).

[3.](#) Nikolai Ivanovici Buharin (1888-1938), revoluționar și teoretician bolșevic, arestat în 1937 din ordinul lui Stalin și executat cîteva luni mai tîrziu.

[4.](#) Mîine, în limba spaniolă; în engleză, termenul se folosește de regulă pentru a sugera o perioadă nedefinită din viitor (n. r.).